

TÜRKİYE YATIRIM DANIŞMA KONSEYİ İLERLEME RAPORU

2007

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	6
GİRİŞ	7
YÖNETİCİ ÖZETİ	10
I. YATIRIM DANIŞMA KONSEYİ ÜÇÜNCÜ TOPLANTISI TAVSİYE KARARLARI	
1.1. Rekabetçi pazar ortamını geliştirmek için özelleştirmeye ve deregülasyona devam edilmesi	17
1.2 Eğitim ve öğretimin geliştirilmesi, özel sektörün ve kamunun ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye getirilmesi	21
1.3 Araştırma ve geliştirme, yenilikçilik, teknolojiyen yararlanma ve kalite standartlarının kullanımının yaygınlaştırılması	23
1.4 Altyapı imkanlarının geliştirilmesi	
1.4.1 Lojistik, ulaştırma ve gümrük altyapısının iyileştirilmesi	30
1.4.2 Enerji sektörünün yeniden yapılandırılmasına devam edilmesi	34
1.4.3 Bilgi ve iletişim teknolojileri erişimi ve kullanımı	37
1.5 Yatırımların önündeki idari engellerin azaltılması, lisanslama süreçlerinin, Ar-Ge projelerinin onaylanması işlemlerinin, yatırım arazisine erişim sıkıntılarının ve ithalattaki kısıtlamaların ele alınması	
1.5.1 Lisanslama süreçleri	39
1.5.2 Ar-Ge projelerinin onaylanması işlemleri	42
1.5.3 Yatırım arazisine erişim	43
1.6 Yargı sürecinin etkinliğinin artırılması	46
1.7 İş gücü piyasasında etkinliğin ve esnekliğin sağlanması	48
1.8 Kurumsal yönetimin güçlendirilmesi	49
1.9 Sosyal Güvenlik Sistemi Reformuna devam edilmesi	52

I.10 Mali piyasaların derinliğinin artırılması, bu kapsamda finansmana erişimin artırılması, sigortacılık sektörünü düzenleyici çerçevenin güçlendirilmesi ve menkul kıymet borsasının yaygınlaştırılması	53
I.11 Yatırım tanıtım ve iletişim etkinliklerinin geliştirilmesi	56
I.12 Kayıt dışı ekonominin azaltılmasına yönelik çalışmalara devam edilmesi	57

II. TÜRKİYE'DE YATIRIM ORTAMINI ETKİLEYEN DİĞER GELİŞMELER

II.1 Vergi Politikası Reformu	59
II.2 Eğitim ve öğretime daha fazla yatırım yapılması	63
II.3 Fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunması	65
II.4 Standartların ve düzenlemelerin Avrupa Birliği ile uyumlaştırılması	69
II.5 KOBİ'lerin güçlendirilmesi ve tedarik zincirindeki fonksiyonlarının geliştirilmesi	70

TABLolar

Tablo 1: 2006 yılı Özelleştirme Uygulamaları	18
Tablo 2: 2007- 2009 Dönemi Özelleştirme Programı	20
Tablo 3: Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programı Bütçesi	25
Tablo 4: TÜBİTAK Türkiye Araştırma Alanı Bütçesi	26
Tablo 5: Yıllara Göre Türk Teknoloji Geliştirme Vakfı tarafından Desteklenen Teknoloji Projeleri	28
Tablo 6: TÜBİTAK Fikri Haklar Ofisine Gönderilen Patent Teşvik Başvuruları	29
Tablo 7: Bilgi Teknolojileri Pazar Büyüklüğü	37
Tablo 8: Organize Sanayi Bölgelerinin Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı	44
Tablo 9: Teknoloji Geliştirme Bölgerinin İllere Göre Dağılımı	45
Tablo 10: Türkiye ile Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması Bulunan Ülkeler	62
Tablo 11: Eğitim Kademeleri İtibarıyla Öğrenci Sayıları ve Okullaşma Oranları	63
Tablo 12: Ele Geçirilen Korsan Ürünler	65
Tablo 13: KOBİ İstihdam Kredi Destekleri	71
Tablo 14: TÜBİTAK Fikri Haklar Ofisine Gönderilen Patent Teşvik Başvuruları	72

GRAFİKLER

Grafik 1: Yıllar itibarıyla Özelleştirme Uygulamaları	17
Grafik 2: Ar-Ge Harcamalarının GSYİH'ye Oranı (%)	23
Grafik 3: Havayolu Yolcu Trafığı	31
Grafik 4: Elektronik Veri Değişimi yoluyla Tescil Edilen Beyannameler	40
Grafik 5: Patent Başvurularının Yıllara Göre Dağılımı	67
Grafik 6: Patent Tescillerinin Yıllara Göre Dağılımı	67
Grafik 7: Faydalı Model Başvurularının ve Tescillerinin Yıllara Göre Dağılımı	68

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği	NCTS	Yeni Bilgisayarlı Transit Sistemi
Ar-Ge	Araştırma Geliştirme	OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu	OSB	Organize Sanayi Bölgesi
BİLGE	Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri	ÖİB	Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
BOTAŞ	Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş.	ÖTV	Özel Tüketim Vergisi
CCN/CSI	Ortak İletişim Ağı ve Ara yüz Bağlantısı Sistemleri	ÖYK	Özelleştirme Yüksek Kurulu
CEN	Avrupa Standardizasyon Teşkilatı	SAN-TEZ	Sanayi Tezleri
CENELEC	Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi	SDŞ	Sektörel Dış Ticaret şirketleri
ÇED	Çevre Etki Değerlendirmesi	SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
DHMİ	Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü	TAKBİS	Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi Projesi
DPT	T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı	TARAL	Teknoloji Araştırma Alanı
DTM	T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı	TARİC	Avrupa Toplulukları Bütünleştirilmiş Gümrük Tarifesi
EPDK	T.C. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu	TARYAT	Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi
EÜAŞ	Elektrik Üretim Anonim şirketi	TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
EVD	Elektronik Veri Değerifi	TCDD	T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi	TEYDEB	Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı
GÜMSİS	Gümrük Kapıları Güvenlik Sistemleri	TGB	Teknoloji Geliştirme Bölgesi
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü	THY	Türk Hava Yolları
İMKB	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası	TİGEM	Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü
İşKUR	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü	TPE	T.C. Türk Patent Enstitüsü
KADİM	Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele Projesi	TSE	Türk Standartları Enstitüsü
KDV	Katma Değer Vergisi	TTGV	Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme	UCTE	Avrupa İletim Sistemleri
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı	UFRS	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
MEB	T.C. Milli Eğitim Bakanlığı	UYAP	Ulusal Yargı Ağı Projesi
MEGEP	Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi	VOB	Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Anonim şirketi
NABUCCO	Türkiye-Avusturya Doğal Gaz Boru Hattı Projesi	WIPO	Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı
		YDK	Yatırım Danışma Konseyi
		YOD	Yatırım Ortamı Değerlendirme Çalışması
		YOİKK	Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu
		YÖK	Yüksek Öğretim Kurulu

ÖNSÖZ

Bugüne kadar üç başarılı toplantı gerçekleştiren Türkiye Yatırım Danışma Konseyinin önerileri doğrultusunda sağlanan gelişmelerin, detaylarıyla yer aldığı “Türkiye Yatırım Danışma Konseyi İlerleme Raporu”nu sunmaktan büyük bir onur duymaktayım.

2006 yılında gerçekleştirdiğimiz Türkiye Yatırım Danışma Konseyi toplantısında, Konsey üyeleri tarafından Hükümetimizin Türkiye'nin cazip bir yatırım merkezi olması amacıyla sürdürülen reformlarda gösterdiği kararlılığın takdirle karşılandığını duymak, benim için büyük bir gurur kaynağı olmuştur. Türkiye'nin uluslararası doğrudan yatırım girişlerinde son dört yıldır yaşanan rekor gelişmeler de, ülkemizin yatırımcılar açısından tercih edilen bir merkez olma yolunda hızla ilerlediğinin en somut göstergesidir.

Hükümetimiz, yatırımcılar açısından büyük önem taşıyan güven ve istikrar ortamının tesisi konusuna, sürdürülen ekonomik ve sosyal reform çalışmalarında öncelik vermeye devam etmektedir. Türkiye ekonomisi son yıllarda en hızlı yükselen piyasa ekonomilerinden birisi olmuştur. 20 çeyrek boyunca aralıksız devam eden güçlü ekonomik büyüme sayesinde milli gelir dört yıl içerisinde yaklaşık 180 milyar dolardan 400 milyar dolara yükselmiştir.

2006 yılında da öngörülen %5'lik hedefin üzerine çıkarak %6 oranında gerçekleşen ekonomik büyümeyle Türkiye'nin istikrarlı yüksek ekonomik performansı devam etmiştir. Yapısal reformlarla desteklenen güven ve istikrar ortamı, gerek ulusal gerekse uluslararası yatırımcıların Türkiye ekonomisine olan güvenini artırmakta ve özel sektör odaklı bir büyüme sürecini desteklemektedir.

Özel sektör yatırımlarının son yıllardaki büyüme performansına sağladığı katkı önemli ölçüde artmıştır. 2003-2006 döneminde ortalama %7,3 seviyesinde gerçekleşen ekonomik büyümenin %4,4'lük kısmı özel sektör yatırımlarından kaynaklanmıştır. Bu gelişme, Türkiye'de piyasa ekonomisinin son yıllarda artan etkinliğinin bir göstergesi niteliğinde olup, büyüme performansının sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. 2006 yılında 20,2 milyar ABD dolarıyla rekor seviyede gerçekleşen uluslararası doğrudan yatırım girişi, Türkiye'nin büyüme performansına olan güvenin somut bir göstergesidir.

Makroekonomik alanda yaşanan bu gelişmeler, daha iyi bir yatırım ortamı oluşturulmasına yönelik elde edilen somut ilerlemelerle birlikte değerlendirildiğinde daha da anlam kazanmaktadır. Konsey üyeleri, Türkiye Yatırım Danışma Konseyinin üçüncü toplantısında, diğer iki toplantıda olduğu gibi yatırım ortamının iyileştirilmesi alanında yapısal anlamda ilerleme sağlanmasında fayda gördükleri hususlara ilişkin tavsiyelerini Hükümetin dikkatine sunmuşlardı. Geçtiğimiz toplantıdan bu yana Konseyin tavsiyelerine ilişkin önemli ilerlemeler kaydedildiğini memnuniyetle görmekteyiz. Sağlanan gelişmelerle ilgili detaylı bilgileri bir araya getiren bu kapsamlı raporu, Konsey üyeleri ve kamuoyu ile paylaşmaktan büyük mutluluk duymaktayım. Bu yıl dördüncüsü gerçekleştirilecek olan Türkiye Yatırım Danışma Konseyi Toplantısının diğer üç toplantıda olduğu gibi, Konsey üyelerinin yatırım ortamının iyileştirilmesi alanında yürütülen çalışmalara yön verecek değerli deneyimlerini paylaşacakları ve fikirlerini dile getirecekleri verimli bir çalışma olacağına inanıyorum.

Ali BABACAN

Devlet Bakanı ve Başmüzakereci

GİRİŞ

29 Haziran 2006 tarihinde İstanbul'da yapılan Türkiye Yatırım Danışma Konseyinin üçüncü toplantısında, 18 çok uluslu şirketin üst düzey yöneticileri, IMF, Dünya Bankası ve Avrupa Yatırım Bankası üst düzey temsilcileri ile Türkiye özel sektörünü temsil eden dört sivil toplum kuruluşunun başkanları, bir önceki yıl gerçekleştirilen Yatırım Danışma Konseyi toplantısından bu yana yatırım ortamında kaydedilen gelişmeleri gözden geçirmek üzere, Başbakan Sn.Recep Tayyip Erdoğan ve kabine üyeleri ile bir araya gelmişlerdir.

Konsey üyeleri, Hükümetin reformlar konusunda gösterdiği kararlılığı ve başarılı uygulamalarını büyük takdirle izlediklerini belirtmiş ve Türkiye'nin reform çalışmalarında öncelik vermesinde fayda gördükleri hususları, Sonuç Bildirisi'nde 12 başlık altında toplamışlardır:

- Rekabetçi pazar ortamını geliştirmek için özelleştirmeye ve deregülasyona devam edilmesi,
- Eğitim ve öğretimin geliştirilmesi, özel sektörün ve kamunun ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye getirilmesi,
- Araştırma ve geliştirme, yenilikçilik, teknolojiye yararlanma ve kalite standartlarının kullanımının yaygınlaştırılması,
- Özellikle aşağıdaki konularda altyapının geliştirilmesi,
 - Lojistik, ulaştırma ve gümrük altyapısının iyileştirilmesi,
 - Enerji sektörünün serbestleştirilmesine devam edilmesi,
 - Bilgi ve iletişim teknolojilerine erişim ve kullanım,
- Yatırımların önündeki idari engellerin azaltılması, lisanslama süreçlerinin, Ar-Ge projelerinin onaylanması işlemlerinin, yatırım arazisine erişim sıkıntılarının ve ithalattaki kısıtlamaların ele alınması,
- Yargı sürecinin etkinliğinin artırılması,
- İş gücü piyasasında etkinliğin ve esnekliğin sağlanması,
- Kurumsal yönetimin güçlendirilmesi,
- Sosyal güvenlik sistemi reformuna devam edilmesi,
- Mali piyasaların derinliğinin artırılması, bu kapsamda finansmana erişimin artırılması, sigortacılık sektörünü düzenleyici çerçevenin güçlendirilmesi ve menkul kıymet borsasının yaygınlaştırılması,
- Yatırım tanıtım ve iletişim etkinliklerinin geliştirilmesi,
- Kayıt dışı ekonominin azaltılmasına yönelik çalışmalara devam edilmesi.

İlk iki Konsey toplantısında alınan tavsiye kararlarıyla birlikte toplam 17 farklı başlık altında gruplandırılabilir olan öneriler, yatırım ortamı ile ilgili konularda uygulanacak politikaları belirleyen kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülen yasal ve idari çalışmalarda dikkate alınmış ve bu kapsamda önemli ilerlemeler sağlanmıştır.

Yatırım Danışma Konseyi tavsiye kararları, yatırım ortamı ile ilgili tüm konuların teknik düzeyde ele alındığı, kamu-özel sektör iş birliğini bünyesinde kurumsallaştırmış olan YOİKK platformunda da takip edilmektedir. YOİKK Teknik Komitelerinin çalışmalarını izlemek ve koordine etmek amacıyla 2005 yılında kurulan YOİKK Yönlendirme Komitesi; her ay düzenli olarak bir araya gelmektedir. Komite, gündeminde yer alan ve çoğunlukla Yatırım Danışma Konseyi tavsiye kararları ile paralellik gösteren yatırım ortamına ilişkin öncelikli konulardaki çalışmaları, sonuç odaklı bir yaklaşımla ele almaktadır. YOİKK bünyesinde yürütülen çalışmaların sürekliliğini ve etkin bir şekilde kamuoyu tarafından takip edilebilmesini sağlamak üzere, platform üyesi kamu ve özel sektör temsilcisi kurum ve kuruluşlar tarafından, Teknik Komitelerin gündemlerinde yer alan konulara ilişkin hazırlanan eylem planları takvimlendirilerek, 5 Şubat 2007 tarihinde kamuoyuna duyurulmuştur. Yürütülmesi planlanan faaliyetlerin bu şekilde takvime bağlanması, yatırım ortamını iyileştirmeye yönelik çalışmalara bir anlamda performans ölçümüne imkan tanıyan yeni bir boyut kazandırmıştır.

Yatırım ortamının iyileştirilmesi kapsamında sağlanan ilerlemelerin, uluslararası kuruluşlar tarafından konuyla ilgili olarak yapılan değerlendirmelere yansıtılması hususu da yine YOİKK gündemindeki öncelikli konular arasında yer almıştır. Dünya Bankası tarafından yayımlanan “Doing Business 2007: How to Reform” başlıklı raporda yer alan Türkiye’ye yönelik göstergeler, 2007 yılı içerisinde YOİKK Teknik Komiteleri tarafından detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu kapsamda, Teknik Komiteler tarafından ilgili tüm kurum ve kuruluşların katkısıyla çalışmalar yürütülmüş ve bu çalışmalar sonucunda bazı göstergelerde eksik bilgiye dayalı değerlendirmeler ile maddi hatalar tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmaların tespitlerini içeren değerlendirme raporu, Dünya Bankasının ilgili birimlerinin ve raporun oluşumuna katkı sağlayan Türkiye’deki yerel ortaklarının görüşüne

sunulmuştur. Dünya Bankası yapılan çalışmayı titizlikle ele alarak, kapsamlı bir gözden geçirme süreci başlatmıştır.

Yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik faaliyetlerin, Avrupa Birliği perspektifinden değerlendirilmesine imkan sağlayan, Hazine Müsteşarlığı ile Alman Ekonomi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından ortaklaşa yürütülen Eşleştirme Projesi, 30 Eylül 2006 tarihinde tamamlanmıştır. “Türkiye’de Yatırım Ortamının İyileştirilmesine Doğru:YOİKK Reform Süreci Hakkında Yorumlar” başlıklı Proje’nin sonuç raporunda yer alan tespit ve öneriler, YOİKK çalışmalarına yön vermektedir.

Yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik çalışmaların, bu çalışmalara yön verecek veriye dayalı tespitlerle desteklenmesi ve bu tür girdileri oluşturacak kapasitelerin özel sektör temsilcisi kuruluşlarca oluşturulması, çalışmaların etkinliğinin sağlanması açısından önem taşımaktadır. 2007 yılında tamamlanma aşamasına gelen ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Dünya Bankasının ortaklaşa yürüttüğü “Yatırım Ortamı Değerlendirme Çalışması (YOD)”, böyle bir yaklaşımı tesis etmeye yönelik önemli bir adım teşkil etmektedir. Türkiye’de faaliyette bulunan firmalardan alınan geniş bir örnekleme dayalı saha çalışmasının analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular, yatırım ortamına ilişkin değerlendirmelere önemli bir katkı sağlayacaktır.

Yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik olarak çok çeşitli kollardan yürütülen ve birbirini tamamlayıcı nitelikte olan faaliyetler, önümüzdeki dönemde makroekonomik politikalarda elde edilen başarılı sonuçları kalıcı hale getirmeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda son yıllarda yürütülen mikro düzeydeki politikalara hız verilmesi Türkiye açısından konunun önceliğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Yatırım Danışma Konseyi tarafından önceliklendirilen ve YOİKK platformunda teknik çalışmaları yürütülen yatırım ortamının iyileştirilmesi çalışmaları,

Türkiye'nin daha iyi bir yatırım ortamına kavuşturulması yönünde önemli bir işleve sahiptir.

Yatırım Danışma Konseyi üyelerinin önerileri doğrultusunda ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülen çalışmaları ve sağlanan gelişmeleri kapsamlı bir şekilde sunan Yatırım Danışma Konseyi Üçüncü İlerleme Raporu'nun ilk bölümünde, 2006 yılında Konseyin aldığı tavsiye kararlarına ilişkin gelişmelere yer verilmiştir. Raporun ikinci bölümünde ise, Konseyin önceki toplantılarında gündeme gelen önerilerle ilgili olarak sağlanan ilerlemeler Konsey üyelerinin ve kamuoyunun bilgisine sunulmuştur.

YÖNETİCİ ÖZETİ

Yatırım Danışma Konseyi üyelerinin bugüne kadar gerçekleştirilen üç toplantıda gündeme getirdikleri tavsiye kararları doğrultusunda kaydedilen ilerlemeler, bu konularla ilgili yetkili kurum ve kuruluşların sağladığı bilgiler çerçevesinde raporda yer almıştır. Raporun ilk bölümünde, üçüncü Konsey toplantısında alınan tavsiye kararlarına yönelik gelişmeler özetlenmiştir. İkinci bölümde ise, Konseyin diğer toplantılarında alınan ve halen ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından takip edilmekte olan tavsiye kararlarına ilişkin gelişmelere yer verilmiştir.

YATIRIM DANIŞMA KONSEYİ ÜÇÜNCÜ TOPLANTISI TAVSİYE KARARLARI

Rekabetçi pazar ortamını geliştirmek için özelleştirmeye ve deregülasyona devam edilmesi

- Türkiye 2006 yılında 8.1 milyar ABD doları tutarında özelleştirme gerçekleştirmiştir.
- Özelleştirme portföyünde önemli bir paya sahip olan şirketlerden TURK TELEKOM, TÜPRAŞ ve ERDEMİR'in özelleştirilmesi, 2005 ve 2006 yıllarında sürdürülen çalışmalar sonucunda tamamlanmıştır.
- Başak Sigorta A.Ş. ve Başak Emeklilik A.Ş.'deki kamu payları 268 milyon ABD doları bedelle özelleştirilmiştir.
- HALKBANK'ın Mayıs 2007'de gerçekleştirilen %24,98'lik hissesinin halka arz yoluyla özelleştirilmesinde 12,5 milyar ABD dolarının üzerinde talep toplanmıştır.
- PETKİM Petrokimya Holding A.Ş.'de bulunan %51'lik kamu payının blok satış yöntemi ile özelleştirilmesine ilişkin açılan ihalede son teklif tarihi, 15 Haziran 2007 olarak belirlenmiştir.

Eğitim ve öğretimin geliştirilmesi, özel sektörün ve kamunun ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye getirilmesi

- 2006 yılında Mesleki Yeterlilik Kurumu kurulmuştur. Kurumun görevi, teknik ve mesleki alanlarda ulusal yeterlilik esaslarını belirlemek, ulusal yeterlilik sistemini kurmak ve işletmektir.
- İş gücüne yönelik talebin rasyonel bir biçimde tespiti ve ölçülmesi amacıyla, ilgili kurumların katılımıyla geçici bir komite oluşturulmuştur. Söz konusu komitenin çalışmaları sonucunda, iş piyasası analizleri çerçevesinde, Türkiye'de ihtiyaç duyulan ve güncelliğini yitiren meslek dalları ile tüm mesleklerin daha iyi icrası için gerekli beceriler tespit edilecektir.
- MEGEP kapsamında, 42 alan ve 192 dalı içeren modüler mesleki eğitim

programları, 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren ülke genelindeki mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarında kademeli olarak uygulamaya konmuştur.

Araştırma ve geliştirme, yenilikçilik, teknolojiden yararlanma ve kalite standartlarının kullanımının yaygınlaştırılması

- Ar-Ge harcamalarının GSYİH'ye oranının 2010 yılında %2 seviyesine ulaşması hedeflenmektedir.
- Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun onbeşinci toplantısında, 2008-2010 dönemini kapsayan Ulusal Yenilik Stratejisi ile 2007- 2010 dönemini kapsayan Uluslararası Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisinin onaylanmasına karar verilmiştir.
- Sanayi üniversite iş birliği projesi Sanayi Tezleri Programı kapsamında 2006 yılında 42 adet proje başvurusu yapılmış, bu projelerden 17 adedi desteklenmeye uygun bulunmuştur.
- Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı tarafından 2006 yılında toplam 59,4 milyon ABD doları tutarında 101 proje desteklenmiştir.

Altyapı imkanlarının geliştirilmesi

Lojistik, ulaştırma ve gümrük altyapısının iyileştirilmesi

- Deneme seferlerine başlanan "Ankara-İstanbul Hızlı Tren Projesi"nin Ankara-Eskişehir kesimi 2007 yılı içerisinde tamamlanacaktır. "Ankara-Konya Hızlı Tren Projesi"nin de 2007 yılı içerisinde tamamlanması planlanmaktadır.
- İç hat havayolu taşımacılığında özel havayolu şirketlerinin piyasada güç kazanması sonucunda iç hat yolcu ve uçuş sayısında önemli artış olmuştur. 2003 yılında yaklaşık 9,1 milyon olan yurt içi yolcu trafiği, 2006 yılında % 192 artarak, 26,6 milyon seviyesine ulaşmıştır.
- Türk Hava Yolları, Aralık 2006 tarihinde, en büyük global havayolu ittifakı Star Alliance'a katılmıştır.
- Bölgesel kalkınmaya ve Türkiye'nin Orta Asya ve Kafkasya'ya açılımına önemli bir katkı sağlayacak olan 542 km uzunluğundaki Karadeniz Sahil Yolu Nisan 2007'de açılmıştır.
- Ankara-İstanbul arası ortalama seyahat süresini 3,5 saate indiren Bolu Dağı Tüneli Geçişi çift yönlü olarak Mayıs 2007 tarihinde trafiğe açılmıştır.
- Denizyolu taşımacılığında ve gemi inşaa sektöründe Türkiye'nin kapasitesi artmaya devam etmektedir. Son 3 yılda yolcu oranında % 99, araç oranında ise % 45 artış gerçekleşmiştir.
- 2002 yılında 37 olan tersane sayısı, 2007 yılında % 67,5 artarak 62'ye yükselmiştir.
- 117 gümrük idaresinin Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri (BİLGE) otomasyon sistemine dahil olmasıyla gümrük idarelerinin tamamı faaliyetlerini elektronik ortamda gerçekleştirme imkanına kavuşmuştur.

- Gümrük Kapıları Güvenlik Sistemleri (GÜMSİS) Projesi kapsamında 8 gümrük kapısı ve limanı kapalı devre televizyon, plaka okuma, araç izleme gibi sistemlerle donatılmıştır.

Enerji sektörünün serbestleştirilmesine devam edilmesi

Elektrik

- Elektrik dağıtımının özel sektöre açılması amacıyla Türkiye’de 20 dağıtım bölgesi oluşturulmuş ve bu bölgelerde dağıtım hizmetlerinin özelleştirilmesi için gerekli yasal düzenlemeler tamamlanmıştır.
- Rüzgara dayalı elektrik üretimi yapacak yatırımcılara yön göstermek amacıyla “Türkiye Rüzgar Enerjisi Potansiyel Atlası” çalışmaları tamamlanmıştır.

Doğal gaz

- 2006 yılı sonu itibarıyla 29 ilde doğal gaz arzı sağlanmıştır. Genişleyen kullanım alanı ile birlikte 2006 yılı sonu itibarıyla 30 milyar m³ doğal gaz tüketimi gerçekleşmiştir.
- Doğal gazın yeraltında depolanması ve böylece mevsimsel talep değişikliklerinin karşılanabilmesi amacıyla 1,6 milyar m³ depolama kapasiteli yeraltı depolama tesisi çalışmaları sürdürülmektedir.
- NABUCCO Projesi kapsamında, Türkiye ve Avusturya arasında doğal gaz boru hattı inşasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Petrol

- “Bakü-Tiflis-Ceyhan Ana İhraç Boru Hattı Projesi”, Haziran 2006 tarihinde işlerlik kazanmıştır.
- Teknik düzenlemelere aykırı akaryakıt ürünlerinin piyasaya arzının engellenmesi amacıyla ulusal marker uygulamasına geçilmiştir.

Bilgi ve iletişim teknolojileri erişimi ve kullanımı

- Bilgi teknolojileri pazar büyüklüğü 2006 yılında yıllık % 10’luk bir artışla 16 milyar ABD doları seviyesine ulaşmıştır.
- 2005 yılında 1,5 milyon olan ADSL müşteri sayısı, 2006 yılı sonunda 2,4 milyon seviyesine ulaşmıştır.

Yatırımların önündeki idari engellerin azaltılması, lisanslama süreçlerinin, Ar-Ge projelerinin onaylanması işlemlerinin, yatırım arazisine erişim sıkıntılarının ve ithalattaki kısıtlamaların ele alınması

Lisanslama süreçleri

- İkinci ve üçüncü sınıf gayrisihhi müesseselere işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilmesinde beyan usulü esası getirilmiştir. Başvuru, öngörülen kriterlere uygun olduğu takdirde işyeri açma ve çalışma ruhsatı 5 gün içinde verilebilecektir.

- Madencilik faaliyetlerine bağlı olarak yapılan geçici tesislerin imar iznine ilişkin sorunları giderilmiştir.
- Tarım sektöründe ulusal ve uluslararası yatırımcılara izin ve ruhsat gibi işlemlerde rehberlik hizmeti sağlayacak olan “Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi” kurulmuştur.
- Gümrük kontrollerinin sayısı azaltılmış, gümrük hizmetlerinin artan etkinliği gümrükleme işlemlerinin tamamlanma sürelerine yansımıştır. 1 Ocak 2006 ile 30 Nisan 2007 tarihleri arasındaki dönemde tescil edilen ihracat beyannamelerinin %92,56’sının; aynı döneme ilişkin ithalat işlemlerinde ise, tescil edilen beyannamelerin %64,28’inin gümrükleme işlemleri, ilk 24 saat içinde tamamlanmıştır.

Ar-Ge projelerinin onaylanması işlemleri

- Sanayi Ar-Ge projelerinin izlenmesi aşamasında harcamaların mevzuata uygunluğunun değerlendirilmesi sürecinin hızlandırılması için yeminli mali müşavir uygulaması getirilmiştir.
- Akademik Ar-Ge projelerinin değerlendirilmesinde, daha önceki yıllarda 5-6 ay olan proje onaylanma süreci, 2006 yılında 3 aya düşürülmüştür.
- Teknoloji geliştirme projeleri desteği için yapılması gereken başvuru sürecindeki bürokratik işlemler azaltılmıştır.

Yatırım arazisine erişim

- Kuruluşu onaylanan organize sanayi bölgelerinin sayısı, 2006 yılı sonu itibarıyla 244’e ulaşmıştır. Bu bölgelerden 58 ilde yer alan 20.699 hektar büyüklüğündeki 93 adet organize sanayi bölgesinin yer seçimi, kamulaştırma çalışmaları ve altyapısı tamamlanmıştır.
- Şubat 2007 itibarıyla, 23 teknoloji geliştirme bölgesi kurulmuş olup, 14 adedi faaliyete geçmiştir.
- Kamuya ait tarım işletmelerinin verimliliğini artırmak için, 2003-2006 yılları arasında Tarım İşletmesi Genel Müdürlüğüne bağlı 14 tarım işletmesi özel sektöre kiraya verilerek yaklaşık 5.500 kişiye iş imkanı sağlanmıştır.

Yargı sürecinin etkinliğinin artırılması

- Hukuk Muhakemeleri Kanun Tasarısı Taslağı ile davaların hızlı, basit, etkin ve en düşük maliyetle görülmesi sağlanacaktır.
- Halihazırda yaygınlaşma oranı %90’ı bulan Ulusal Yargı Ağı Projesinin (UYAP) 2007 içerisinde tüm adli teşkilatta kullanılabilir hale gelmesi beklenmektedir.

İş gücü piyasasında etkinliğin ve esnekliğin sağlanması

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, ilgili kurumlarla birlikte, kayıtlı istihdam üzerindeki mali ve sosyal yüklerin azaltılmasını sağlayacak bir reform paketi hazırlamaktadır.
- 2007 yılı içinde, 4857 sayılı yeni İş Kanunu’nun iş piyasasında esneklik ve güvence ile ilgili hükümlerinin, Kanunun 3 yıllık uygulama döneminde karşılaşılan sorunlar ve iş piyasasının değişen ihtiyaçları ışığında değerlendirildiği bir çalışma yapılacaktır.

Kurumsal yönetimin güçlendirilmesi

- “Türkiye’de Kurumsal Yönetim: OECD Pilot Çalışması” tamamlanarak kamuoyu ile paylaşılmıştır.
- Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile tam uyumlu toplam 39 adet Türkiye Muhasebe Standardı ve Türkiye Finansal Raporlama Standardı yayımlanmıştır.
- Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının tamamlayıcısı olarak, Uluslararası Denetim Standartları Tebliği ve Uluslararası Değerleme Standartları Tebliği yayımlanmıştır.
- YOİKK platformunda Kurumsal Yönetim Komitesi çalışmaları kapsamında “Kamu Sermayeli Şirketlerde Kurumsal Yönetim” ve “Borsa Dışı Şirketlerde Kurumsal Yönetim” projeleri devam etmektedir.
- Kurumsal yönetimin bankalarda uygulanmasına yardımcı olmak üzere 2006 yılında ikincil düzenlemeler yapılmıştır.

Sosyal güvenlik sistemi reformuna devam edilmesi

- Sosyal Güvenlik Reformu kapsamında, tüm sosyal güvenlik kurumları, Sosyal Güvenlik Kurumu çatısı altında toplanmıştır. Reformun diğer bileşenlerine ilişkin çalışmalar ise sürdürülmektedir.

Mali piyasaların derinliğinin artırılması, bu kapsamda finansmana erişimin artırılması, sigortacılık sektörünü düzenleyici çerçevenin güçlendirilmesi ve menkul kıymet borsasının yaygınlaştırılması

- 2006 yılında İMKB Hisse Senetleri Piyasası günlük ortalama işlem hacmi dolar bazında, bir önceki yıla göre %16 oranında; Tahvil ve Bono Piyasası günlük ortalama işlem hacmi de yine dolar bazında aynı dönemde %18 oranında artış göstermiştir.
- Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş.’de (VOB) 2005 yılında 2,2 milyar ABD doları olan işlem hacmi, 2006 yılı sonu itibarıyla yaklaşık % 600 oranında artarak, 12,5 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. 2007 yılının ilk dört ayındaki toplam işlem hacmi ise, 2006 yılı toplamını geçerek 15,3 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.
- Yaratacağı likidite imkanları ile KOBİ’lerin sermaye piyasası aracı ihraç etmesini kolaylaştıracak piyasayı oluşturmak ve işletmek amacıyla kurulan “Gelişen İşletmeler Piyasası”nın operasyonel olarak faaliyete geçmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.
- Bankacılık sektörünün toplam kredilerinin milli gelire oranı finansal derinleşmenin temel göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu oran 2005 yılında %31 iken, 2006’da %38’e yükselmiştir.
- Konut Finansmanı Sistemine ilişkin hukuki düzenleme, Mart 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- Avrupa Birliği normlarına uygun ve uluslararası standartlarla uyumlu olarak hazırlanan Sigortacılık Kanunu Tasarısı’nın yasalaşma süreci devam etmektedir.

Yatırım tanıtım ve iletişim etkinliklerinin geliştirilmesi

- Temmuz 2006'da, Türkiye'nin yatırım tanıtım ve iletişim konusundaki kurumsal kapasite ihtiyacını karşılamak üzere Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı kurulmuştur.
- Türkiye Yatırım Portalı (InvestinTurkey) Mayıs 2006 itibarıyla erişime açılmıştır.

Kayıt dışı ekonominin azaltılmasına yönelik çalışmalara devam edilmesi

- Akaryakıt sektöründe kayıt dışılığı önlemek üzere yurt içinde pazarlanacak akaryakıtta ulusal marker eklenmesi uygulaması başlatılmıştır.
- Türkiye'de kayıt dışı istihdama neden olan faktörlerin ortadan kaldırılmasına ve kayıtlı istihdama geçilmesine katkı sağlamayı amaçlayan "Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele Projesi (KADİM)" yürürlüğe konmuştur.

TÜRKİYE'DE YATIRIM ORTAMINI ETKİLEYEN DİĞER GELİŞMELER

Vergi Politikası Reformu

- Vergi iadesi uygulaması yerine getirilen asgari geçim indirimini uygulaması, 1 Ocak 2008 tarihinden itibaren elde edilen gelirler için geçerli olacaktır.
- %30 olan kurumlar vergisi oranı, 1 Ocak 2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere %20'ye indirilmiştir. Böylelikle Türkiye, OECD ülkeleri arasında en düşük vergi yüküne sahip ilk 5 ülke arasına girmiştir.
- Bugüne kadar Türkiye ile 72 ülke arasında Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması imzalanmış olup, bunlardan 65'i yürürlüğe girmiştir.

Eğitim ve öğretime daha fazla yatırım yapılması

- 2004 yılından itibaren merkezi yönetim bütçesinden eğitim hizmetlerine ayrılan pay, kamu harcamaları arasında ilk sırada yer almaktadır.
- 2005-2006 öğretim yılı okullaşma oranlarına bakıldığında özellikle ortaöğretimde ve yükseköğretimde gözlenen yükseliş dikkat çekmektedir.
- Kurulması planlanan üniversitelerle birlikte 85'i devlet, 30'u vakıf üniversitesi olmak üzere, Türkiye'deki toplam üniversite sayısı 115'e ulaşacaktır.

Fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunması

- 2006 yılında fikri hak korsancılığının önlenmesi amacıyla yürütülen çalışmaların yaygınlık kazanması ve etkin denetimler sayesinde piyasaya girişi önlenen korsan ürün sayısında %40'lık bir artış görülmüştür.
- Türkiye'nin Avrupa Patent Sözleşmesi'nin değiştirilmiş metnine (EPC 2000) katılımına ilişkin Kanun, Mart 2007'de yayımlanmıştır.
- WIPO Telif Hakları Sözleşmesi ile WIPO İcralar ve Fonogramlar Sözleşmesi'ne Türkiye'nin Katılmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanunlar 8 Mayıs 2007 tarihinde Resmi Gazete'de

yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunlar ile telif hakları, icra ve fonogramlar bakımından uluslararası uyum sağlanmıştır.

- 2006 yılında patent başvurularında yaklaşık %50'lik bir artış görülmüş olup bu başvuruların %85'i tescil edilmiştir.

Standartların ve düzenlemelerin Avrupa Birliği ile uyumlaştırılması

- Mart 2007 tarihi itibarıyla Avrupa Standartlarının yaklaşık %97'si, TSE tarafından Türk Standardı olarak yayımlanmıştır.

KOBİ'lerin güçlendirilmesi ve tedarik zincirindeki fonksiyonlarının geliştirilmesi

- KOBİ'lerin mali yapılarının güçlendirilmesine katkıda bulunması hedeflenen Anadolu Yaklaşımı ile ilgili hukuki düzenleme Aralık 2006'da yürürlüğe girmiştir.
- KOBİ'lerde nitelikli ve kayıtlı iş gücü istihdamının artırılmasına yönelik sıfır faizli istihdam kredisi sağlayan KOSGEB, bu çerçevede 2006 yılında 708 KOBİ'ye toplam 54,2 milyon YTL tutarında istihdam kredisi vermiştir.

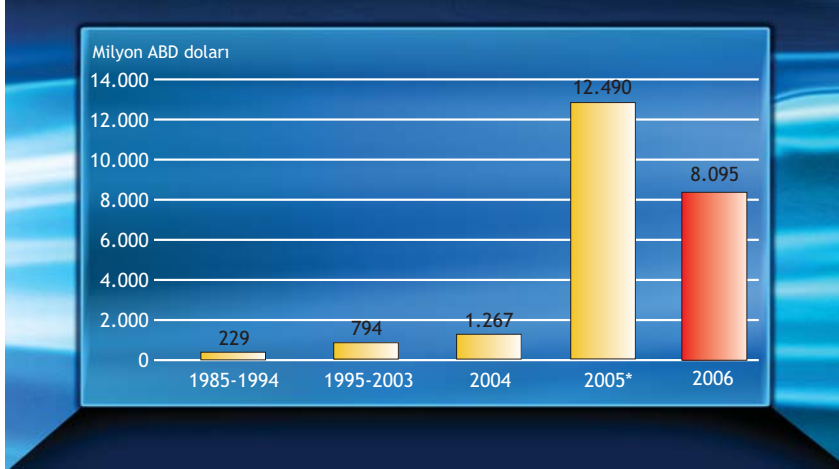
I. YATIRIM DANIŞMA KONSEYİ ÜÇÜNCÜ TOPLANTISI TAVSİYE KARARLARI

I.1 Rekabetçi Pazar Ortamını Geliştirmek İçin Özelleştirmeye ve Deregülasyona Devam Edilmesi

Özelleştirme Faaliyetleri

Türkiye, özelleştirme programı kapsamında, 2006 sonu itibarıyla yaklaşık 30 milyar ABD doları tutarında özelleştirme gerçekleştirmiştir. Bu tutarın 8,1 milyar ABD dolarlık kısmı, 2006 yılında gerçekleştirilen özelleştirme uygulamalarından sağlanmıştır.

Grafik 1: Yıllar itibarıyla Özelleştirme Uygulamaları

*3 milyar ABD doları tutarındaki Atatürk Havalimanı'nın 15,5 yıl süreli işletme hakkı devri ile 1,3 milyar ABD doları tutarındaki Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.'nun %25,18'lik halka arz işlemi dahildir.

Kaynak: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı.

1984 yılından bu yana sürdürülen özelleştirme çalışmaları kapsamında, özelleştirme portföyünde önemli bir paya sahip şirketlerden olan TÜRK TELEKOM (%55), TÜPRAŞ, ERDEMİR gibi şirketlerin özelleştirilmesi, 2005 ve 2006 yıllarında sürdürülen çalışmalar sonucunda tamamlanmıştır:

- TÜRK TELEKOM:** Türk Telekomun özelleştirilmesi süreci, Kasım 2004 tarihinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığının (ÖİB) şirket hisselerindeki %55'lik kamu payının blok satışını gerçekleştirmek üzere ihaleye çıkmasıyla başlamıştır. İhalede 6,55 milyar ABD dolarıyla en yüksek teklif, OGER Telecoms Ortak Girişim Grubu tarafından verilmiştir. 24 Ağustos 2005 tarihinde hisse satış sözleşmesi yapılmış ve 14 Kasım 2005 tarihinde de devir işlemi gerçekleştirilmiştir.
- TÜPRAŞ:** TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesi süreci, ÖİB'in Nisan 2005 tarihinde şirket hisselerindeki %51'lik kamu payının blok satışını gerçekleştirmek üzere ihaleye çıkmasıyla başlamıştır. İhalede 4,14 milyar ABD doları bedelle en yüksek teklifi veren KOÇ-SHELL Ortak Girişim Grubu ile 26 Ocak 2006 tarihinde devir sözleşmesi imzalanmıştır.

Türkiye 2006 yılında 8.1 milyar ABD doları tutarında özelleştirme gerçekleştirmiştir.

Özelleştirme portföyünde önemli bir paya sahip olan şirketlerden TÜRK TELEKOM, TÜPRAŞ ve ERDEMİR'in özelleştirilmesi, 2005 ve 2006 yıllarında sürdürülen çalışmalar sonucunda tamamlanmıştır.

Başak Sigorta A.Ş. ve Başak Emeklilik A.Ş.'deki kamu payları 268 milyon ABD doları bedelle özelleştirilmiştir.

- ERDEMİR: ERDEMİR'in özelleştirilmesi süreci, Ekim 2005 tarihinde ÖİB'in şirket hisselerindeki %46,12'lik kamu payının blok satışını gerçekleştirmek üzere ihaleye çıkmasıyla başlamıştır. Devir sözleşmesi, 27 Şubat 2006 tarihinde ihalede 2,77 milyar ABD doları bedelle en yüksek teklifi veren Ordu Yardımlaşma Kurumu Genel Müdürlüğü (OYAK) ile imzalanmıştır.

2006 Yılı Özelleştirme Uygulamaları

- 2006 yılının Şubat ayında ÖİB, portföyünde bulunan Başak Sigorta A.Ş. ve Başak Emeklilik A.Ş.'nin özelleştirilmesini gerçekleştirmiştir. Başak Sigorta A.Ş.'deki %56,67'lik ve Başak Emeklilik A.Ş.'deki %41'lik kamu paylarının birlikte özelleştirilmesi için açılan ihalede en yüksek teklifi, 268 milyon ABD dolarıyla Fransız sigorta şirketi Groupama International vermiştir. İhale sonucu, Özelleştirme Yüksek Kurulunun (ÖYK) kararının ardından, Nisan 2006'da yayımlanmıştır.¹
- İhale süreçleri 2005 yılında tamamlanan TÜPRAŞ ve ERDEMİR'in özelleştirme süreci, 2006 yılında satış sözleşmelerinin imzalanmasıyla tamamlanmıştır.

Tablo 1 : 2006 yılı Özelleştirme Uygulamaları

	Sözleşme Tarihi	Satış / Devir Bedeli (milyon ABD doları)
Blok Satış		7.178
TÜPRAŞ	26.01.2006	4.140
ERDEMİR	27.02.2006	2.770
BAŞAK SİGORTA A.Ş. ve BAŞAK EMEKLİLİK A.Ş.	16.05.2006	268
Tesis ve Varlık Satış veya Devri		626
Halka Arz		209
Türk Hava Yolları	16-18.05.2006	209
Bedelli Devir İşlemleri		83
TOPLAM		8.095

Kaynak: ÖİB

2007 yılı Özelleştirme Uygulamaları

- HALKBANK: Türkiye Halk Bankası A.Ş.'nin (HALKBANK) sermayesinde bulunan Hazine'ye ait hisselerin, özelleştirme kapsam ve programına alınmasına dair ÖYK Kararı, Şubat 2007'de yayımlanmıştır.² Söz konusu Karar kapsamında, HALKBANK hisselerinin %25'ine kadar olan kısmının ÖYK tarafından halka arz suretiyle özelleştirilmesine karar verilmiştir. HALKBANK'ın Mayıs 2007'de gerçekleştirilen %24,98'lik hissesinin halka arz yoluyla özelleştirilmesinde 12,5 milyar ABD dolarının üzerinde talep toplanmış, toplam 1,84 milyar ABD doları satış geliri elde edilmiştir.

HALKBANK'ın Mayıs 2007'de gerçekleştirilen %24,98'lik hissesinin halka arz yoluyla özelleştirilmesinde 12,5 milyar ABD dolarının üzerinde talep toplanmıştır.

¹ ÖYK Kararı 2006/27 (R.G.19.04.2006/26144).

² ÖYK Kararı 2007/8 (R.G. 07.02.2007/26427).

- **İzmir Limanı:** T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne (TCDD) ait İzmir Limanı'nın 49 yıl süreyle işletme hakkının devredilmesine ilişkin nihai pazarlık görüşmeleri, 3 Mayıs 2007 tarihinde gerçekleştirilmiştir. İhalede en yüksek teklifi 1,28 milyar ABD doları bedelle, Global-Hutchison-Ege İhracatçı Birlikleri Liman Hizmetleri ve Taşımacılık Ortak Girişim Grubu vermiştir. İhaleye ilişkin onay süreci devam etmektedir.
- **Mersin Limanı:** TCDD'ye ait Mersin Limanı'nın 36 yıl süreyle işletme hakkının devrine ilişkin 12 Ağustos 2005 tarihinde gerçekleştirilen nihai pazarlık görüşmeleri sonucunda en yüksek teklif, 755 milyon ABD doları bedelle PSA-Akfen Ortak Girişim Grubu tarafından verilmiş ve ihale sonucuna dair ÖYK Kararı, 8 Kasım 2005 tarihinde yayımlanmıştır.³ Mersin Limanı devir sözleşmesi, 12 Mayıs 2007 tarihinde imzalanmıştır.
- ÖİB portföyünde yer alan İstanbul Beşiktaş Ortaköy'deki taşınmazın satış yöntemiyle özelleştirilmesine ilişkin ihale, 7 Mart 2007 tarihinde gerçekleştirilmiş ve söz konusu ihalede en yüksek teklif 800 milyon ABD dolarıyla Zorlu Gayrimenkul Geliştirme ve Yatırım A.Ş. tarafından verilmiştir. İhale sonucu, ÖYK Kararının ardından Mart 2007 tarihinde yayımlanmıştır.⁴

2007- 2009 Özelleştirme Programı

- PETKİM Petrokimya Holding A.Ş.'de bulunan %51'lik kamu payının blok satış yöntemi ile özelleştirilmesine ilişkin ihalede son teklif tarihi, 15 Haziran 2007 olarak belirlenmiştir.
- Elektrik sektöründe gerçekleşecek özelleştirme sürecini hızlandırmak amacıyla, gerekli yasal düzenleme 2006 yılının Mayıs ayında yürürlüğe girmiştir.⁵ "Elektrik Dağıtım ve Üretimi" alanlarında özelleştirme sürecinin 2007-2009 döneminde tamamlanması öngörülmektedir. Özelleştirme sürecinin tamamlanmasının ardından, 2011 yılına kadar, elektrik dağıtım ve üretimi alanında serbest piyasa mekanizmasına geçiş sağlanacaktır.
- 20 Aralık 2004 tarihinde gerçekleştirilen Araç Muayene İstasyonları Hizmeti özelleştirmesinde, iki bölge için en yüksek teklif toplam 613,5 milyon ABD doları bedelle Akfen-Doğuş-TUVSUD Ortak Girişim Grubu tarafından verilmişti. İhale sonucu, ÖYK Kararının ardından 16 Şubat 2005 tarihinde yayımlanmıştı.⁶ Araç Muayene İstasyonları Hizmeti ile ilgili özelleştirme sürecinin, Danıştay görüşü sonrasında devir işleminin gerçekleştirilmesiyle tamamlanması planlanmaktadır.
- Karayolları Genel Müdürlüğü'nün yapım, bakım, onarım ve işletimini üstlendiği hizmet birimleri olan otoyolların, köprülerin ve bunlar üzerinde yer alan tesislerin özelleştirme programı kapsamına alınmasına ve özelleştirme işlemlerinin 31 Aralık 2008 tarihine kadar tamamlanmasına dair ÖYK Kararı, 20 Nisan 2007 tarihinde yayımlanmıştır.⁷
- 2007-2009 döneminde özelleştirilmesi öngörülen gıda, tütün, petrokimya, maden, ulaşım ve enerji sektörlerinde faaliyet gösteren şirketlerle ilgili hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

PETKİM Petrokimya Holding A.Ş.'de bulunan %51'lik kamu payının blok satış yöntemi ile özelleştirilmesine ilişkin açılan ihalede son teklif tarihi, 15 Haziran 2007 olarak belirlenmiştir.

3 ÖYK Kararı 2005/120 (R.G. 08.11.2005/25987).

4 ÖYK Kararı 2007/19 (R.G.13.03.2007/26461).

5 5496 sayılı Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (R.G. 21.05.2006/26177).

6 ÖYK Kararı 2005/26 (R.G.16.02.2005/ 25729).

7 ÖYK Kararı 2007/25 (R.G.20.04.2007/26499).

Tablo 2: 2007- 2009 Dönemi Özelleştirme Programı

Şirket / Kuruluş Adı	Faaliyet Alanı
PETKİM Petrokimya Holding A.Ő.	Petrokimya
TEKEL Tütün, Tütün Mamulleri Genel Md.	Tütün, tütün mamulleri
Milli Piyango İdaresi	Őans oyunları
THY Türk Hava Yolları A.O.	Sivil hava yolu taşımacılığı
TEDAŐ Elektrik Dağıtımı (20 bölgesel şirket)	Elektrik dağıtımı
Türkiye Elektrik Üretim Santralleri (EÜAŞ' a ait)	Elektrik üretimi
Samsun, Bandırma ve Derince Liman İşletmeleri	Liman
Türkiye Őeker Fabrikaları A.Ő. (34 Őeker iőleme fabrikası)	Őeker
Türkiye Denizcilik İşletmeleri - Galataport	Liman
Sümer Holding A.Ő.'ye ait Mazıdağı Fosfat Tesisleri (işletme hakkı devri)	Üretim, madencilik
T.Halk Bankası A.Ő. (%75.01)	Bankacılık
Otoyollar - Köprüler	Karayolu / Otoyol Bakım Onarım ve İőletmeciliđi
Türk Telekom A.Ő. (Türk Telekom A.Ő. Hisselerinin %45'inin halka arzı)	Telekomünikasyon

Kaynak: ÖİB

Deregölasyon Faaliyetleri

- Telekomünikasyon sektöründe Mayıs 2006 tarihinden itibaren yapılan deregölasyon faaliyetleri sonucunda sektörde iőletmecilerin gerekli altyapı tesislerini kurma ve kullanmaları sađlanmış⁸, uzak mesafe telefon hizmetinin sunulması⁹ konusunda düzenlemeler yapılmıştır. Sektörde etkin rekabet ortamının sağlanması amacıyla yapılan düzenlemelerin¹⁰ yanısıra Şubat 2007 tarihinde yapılan düzenleme ile abonelere numaralarını deđiŐtirmeden telefon iőletmecisini deđiŐtirme imkanı getirilmiştir.¹¹
- Telekomünikasyon sektöründe gerçekleştirilen deregölasyon faaliyetlerinin yanısıra, Avrupa Birliği (AB) müktesebatına uyum çalışmaları kapsamında yurtdıŐına sermaye ihracının tamamen serbest hale getirilmesine ilişkin yasal düzenleme, Aralık 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir.¹²

8 Telekomünikasyon Hizmetlerinin Yürütülmesinde Geçiş Hakkına İlişkin Yönetmelik (R.G. 02.05.2006/ 26156)

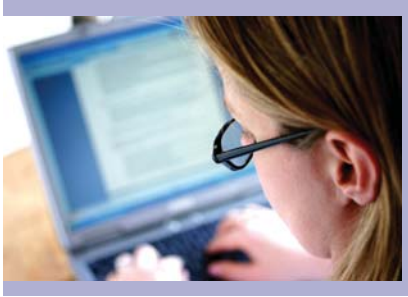
9 Uzak Mesafe Telefon Hizmetinin Sunulmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ (R.G. 10.06.2006/ 26194)

10 Etkin Piyasa Gücüne Sahip İőletmecilerin Belirlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (R.G. 07.01.2007/ 26396)

11 Numara Taşınabilirliği Yönetmeliği (R.G. 01.02.2007/ 26421)

12 2006/11472 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar (R.G. 30.12.2006/ 26392)

1.2 Eğitim ve Öğretimin Geliştirilmesi, Özel Sektörün ve Kamunun İhtiyaçlarını Karşılacak Düzeye Getirilmesi

Üçüncü Yatırım Danışma Konseyi (YDK) toplantısında Konsey üyeleri, eğitim sisteminin iş piyasasının ihtiyaçlarına cevap verebilir duruma getirilmesi ihtiyacını vurgulamışlardır. Bu kapsamda, ilgili kurumlar tarafından söz konusu ihtiyacı giderecek önemli çalışmalar yürütülmektedir.

2006 yılında Mesleki Yeterlilik Kurumu kurulmuştur.¹³ Kurumun görevi, teknik ve mesleki alanlarda ulusal yeterlilik esaslarını belirlemek; denetim, ölçme, değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırma faaliyetlerini yürüterek ulusal yeterlilik sistemini kurmak ve işletmektir. Kurumun faaliyete başlamasıyla;

- İş piyasasının gereklerine göre, iş gücü yetiştirilip belgelendirilecek,
- Eğitim ve öğretim programları, ulusal meslek standartlarına göre oluşturulacak,
- İş gücünün serbest dolaşımı, uluslararası düzeyde mesleki yeterliliğin belgelenmesiyle kolaylaşacaktır.

2007 yılı sonu itibarıyla, Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından standartları belirlenecek mesleklerin tespit edilmesiyle, mesleki yeterlilik sisteminin altyapısının oluşturulması sürecinde önemli bir gelişme sağlanmış olacaktır.¹⁴

- İş gücüne yönelik talebin rasyonel bir biçimde tespiti ve ölçülmesi amacıyla, ilgili kurumların katılımıyla Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK)-İstihdam Teknik Komitesi bünyesinde geçici bir komite oluşturulmuştur.¹⁵ Söz konusu komitenin çalışmaları sonucunda, iş piyasası analizleri çerçevesinde, Türkiye’de ihtiyaç duyulan ve güncelliğini yitiren meslek dalları ve tüm mesleklerin daha iyi icrası için gerekli beceriler tespit edilecektir. Çalışmanın sonuçlarından, gerek mesleki eğitimin gerekse yüksek öğretimin yeniden yapılandırılması sürecinde veri olarak yararlanılacaktır. Bahsi geçen çalışma, periyodik olarak yenilenecektir.
- Eğitim-istihdam ilişkisinin etkin biçimde sağlanması amacıyla, il düzeyinde istihdam ve mesleki eğitim alanında faaliyette bulunan İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının birlikte ve daha etkin şekilde çalışmasına yönelik idari düzenleme çalışmaları devam etmektedir.¹⁶
- Türkiye ile AB arasında imzalanan Türkiye’deki “Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) Anlaşması” kapsamında 2002 yılından bu yana çeşitli çalışmalar yürütülmektedir. Söz konusu çalışmalar sonucunda hazırlanan ve 42 alan ile 192 dalı içeren modüler mesleki eğitim programları, 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarında kademeli olarak uygulamaya konmuştur.

2006 yılında Mesleki Yeterlilik Kurumu kurulmuştur.

İş gücüne yönelik talebin rasyonel bir biçimde tespiti ve ölçülmesi amacıyla, ilgili kurumların katılımıyla geçici bir komite oluşturulmuştur.

MEGEP Projesi kapsamında, 42 alan ve 192 dalı içeren modüler mesleki eğitim programları, 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya konmuştur.

13 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu (R.G. 07.10.2006/26312).

14 YOİKK Teknik Komite Eylem Planları, Şubat 2007, s.13.

15 YOİKK Teknik Komite Eylem Planları, Şubat 2007, s.12.

16 YOİKK Teknik Komite Eylem Planları, Şubat 2007, s.13.

- “Aktif İş Gücü Programları Projesi” İŞKUR tarafından 2003-2006 yılları arasında yürütülmüştür. Anılan Proje kapsamında yaklaşık 50.000 işsize eğitim verilmiş; bu kişilerin 9.000’den fazlası istihdam edilmiştir.¹⁷ İŞKUR ayrıca, “Aktif İş Gücü Programları Projesi”nin geliştirilmiş bir devamı niteliğinde olan “Aktif İstihdam Tedbirleri ve Yerel Düzeyde Türkiye İş Kurumuna Destek Projesi”ni geliştirmiştir. AB ile mali işbirliği kapsamında geliştirilmiş bulunan söz konusu Proje, ülkenin sınırlı bir alanında dezavantajlı hedef gruplar olarak belirlenen kadınlara ve gençlere yöneliktir. Bu projelerin yanı sıra, önümüzdeki yıllarda İŞKUR tarafından;

- İş gücü yetiştirme, mesleki eğitim ve iş gücü uyum programları,
- Mesleğe yönlendirme, mesleki danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin sunulması,
- İş arama stratejilerinin geliştirilmesi,
- İşsizler, özürllüler, kadınlar ve gençler gibi dezavantajlı grupların iş bulması,
- Girişimcilik eğitimleri ve
- İstihdam garantili eğitim programları

kapsamında yürütülecek çalışmalar yaygınlaştırılarak sürdürülecektir. Diğer taraftan işsizlikle mücadelede etkinliğin sağlanması ve özellikle uzun dönemli işsizlere yeni istihdam olanakları yaratılması için, işsizlik ödeneği alan sigortalı işsizlerin yanı sıra İŞKUR’da kayıtlı bulunan tüm işsizlere, giderleri işsizlik sigortası fonundan karşılanmak üzere, mesleki eğitim verilmesini öngören bir Kanun Tasarısı Taslağı hazırlanmıştır.¹⁸ Söz konusu Taslağın 2007 yılı içinde yasallaşması beklenmektedir.

- Mesleki eğitimin yaygınlaştırılması ve iş piyasasının ihtiyaçlarına cevap veren elemanların yetiştirilmesi sürecinde kadın istihdamının desteklenmesi önem arz etmektedir. Bu çerçevede, kadınların iş hayatına katılımını artırmaya yönelik çalışmalar kapsamında, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından toplam 1.585 Kız Teknik Öğretim Kurumunda yaklaşık 340.000 öğrenci ve kursiyere eğitim hizmeti verilmektedir. Paydaşların ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilen modüler program yaklaşımıyla Kız Teknik Öğretim Kurumları mezunlarının sektörde istihdam oranı artmıştır. Ayrıca, çeşitli meslek birlikleri ile imzalanan protokoller kapsamında yürütülen programlardan mezun olanların yaklaşık %75’e yakını, eğitim aldıkları alanda kolayca istihdam edildiğinden mesleki eğitim alanlarına öğrenci talebinin artması beklenmektedir.

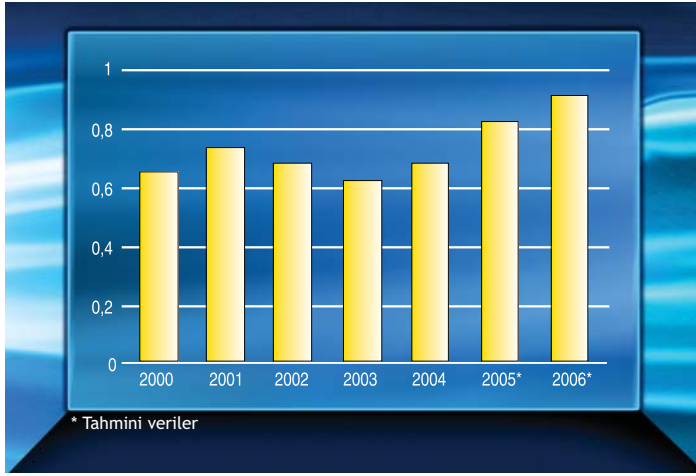
17 Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), 2007 Yılı Programı, s.188.
18 YOLK Teknik Komite Eylem Planları, Şubat 2007, s.12.

1.3 Araştırma ve Geliştirme, Yenilikçilik, Teknolojiden Yararlanma ve Kalite Standartlarının Kullanımının Yaygınlaştırılması

Firmaların küresel rekabet güçlerini artırmalarına katkı sağlamak amacıyla teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması kapsamında araştırma-geliştirme (Ar-Ge) faaliyetlerinin teşvik edilmesi ve yenilikçiliğin geliştirilmesi hususlarına büyük önem verilmektedir. Kamu ve özel sektör kaynaklarından Ar-Ge'ye ayrılan payın GSYİH'ye oranının 2010 yılında %2'ye çıkartılması hedeflenmektedir.¹⁹

Ar-Ge harcamalarının GSYİH'ye oranının 2010 yılında %2 seviyesine ulaşması hedeflenmektedir.

Grafik 2 : Ar-Ge Harcamalarının GSYİH'ye Oranı

Kaynak: TÜİK

ARAŞTIRMA GELİŞTİRME FAALİYETLERİNE AYRILAN KAYNAKLAR

TÜBİTAK Bütçesi

- 1963 yılında kurulan TÜBİTAK, Türkiye'de araştırma faaliyetlerinin yönetimi, finansmanı ve yürütülmesi alanında faaliyet gösteren özerk bir kurum niteliğindedir. Türkiye'deki üniversitelerin, sanayi kuruluşlarının ve araştırma kurumlarının önde gelen temsilcilerinden oluşan Bilim Kurulu tarafından yönetilen TÜBİTAK, bilim ve teknoloji konularında danışmanlık görevi görmektedir ve bilim ve teknoloji alanında politika belirleyen en yüksek yapı olan Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun sekreteryası faaliyetlerini yürütmektedir. TÜBİTAK, akademik ve endüstriyel Ar-Ge ve yenilikçilik projelerinin desteklenmesinin yanı sıra belirlenen ulusal önceliklere göre bilim ve teknoloji politikalarının oluşturulması ve Ar-Ge enstitülerinin yönetimi ve araştırma, geliştirme ve teknoloji çalışmalarının yürütülmesi alanında faaliyet göstermektedir.

¹⁹ Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 10. Toplantısı (2004/1-4 nolu karar).

► TÜBİTAK'ın ülke çapında yapılan Ar-Ge faaliyetlerine yönelik uyguladığı desteklerin artırılması amacıyla, TÜBİTAK bütçesinde önemli ölçüde artışlar sağlanmıştır. TÜBİTAK'ın ödenek kullanımı 1964-2003 yılları arasında 1 milyar 834 milyon YTL (yaklaşık 1,29 milyar ABD doları) iken, bu rakam 2004-2007 yılları arasında 2 milyar 300 milyon YTL' ye (yaklaşık 1,64 milyar ABD doları) çıkmıştır. Bu artış sonucunda:

- TÜBİTAK tarafından desteklenen bilim insanı sayısı 2003 yılında 989 iken, 2006 yılında büyük bir artış göstererek 5.425'e ulaşmıştır. 2003 yılında 3,67 milyon YTL (yaklaşık 2,45 milyon ABD doları) olan destek miktarı, 2006 yılında 18,57 milyon YTL'ye (yaklaşık 12,91 milyon ABD doları) yükselmiştir.
- TÜBİTAK tarafından yürütülen Akademik Ar-Ge Destek Programları kapsamında, yürürlükteki projelerin destek bütçesi 2003 yılında 28,8 milyon YTL (yaklaşık 19,2 milyon ABD doları) düzeyinde iken, 2006 yılında bu rakam 272,7 milyon YTL'ye (yaklaşık 189,64 milyon ABD doları) ; yürürlükte olan proje sayısı da 2003 yılında 1.227 iken, 2006 yılında 3.091'e yükselmiştir.
- TÜBİTAK tarafından yürütülen Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı kapsamında 2006 yılında desteklenen proje sayısı, 2003 yılında desteklenen proje sayısı olan 279 projeye kıyasla %91 oranında artarak 534'e yükselmiştir. Bu program kapsamında sağlanan destek miktarı ise, 2003 yılında 38,2 milyon ABD doları iken, 2006 yılında 128,1 milyon ABD dolarına çıkmıştır.

Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programı

AB çapında bilimsel ve teknolojik temelin güçlendirilmesi, endüstriyel rekabetin desteklenmesi ve ülkeler arası iş birliğinin teşvik edilmesini amaçlayan ve ilki 1984 yılında yürürlüğe giren Çerçeve Programlar, diğer birçok topluluk programı gibi amaçları ve bütçesi ile belli bir dönem için tasarlanmış, çok yıllık programlardır.

Lizbon Stratejisi kapsamında AB'nin dünyanın en dinamik rekabetçi bilgi temelli ekonomisi olması hedeflenmiş ve Çerçeve Programları bu amaca yönelik olarak tasarlanmaya başlanmıştır. Avrupa'da ekonomik ve toplumsal olarak katma değer yaratacak projelere mali destek sağlamayı hedefleyen Çerçeve Programlar, kamu tarafından araştırma ve teknoloji geliştirmeye ayrılan bütçe büyüklüğü bazında dünyanın en büyük destek programları niteliğindedir.

Tablo 3 : Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programı Bütçesi

Programlar	Bütçe (milyar EURO)
İşbirliği	32.413
Sağlık	6.100
Gıda, Tarım, Biyoteknoloji	1.935
Bilgi ve İletişim Teknolojileri	9.050
Nanobil, Tek Mlz., Yeni Ürün Tek.	3.475
Enerji	2.350
Çevre (iklim değişikliği dahil)	1.890
Ulaşım (havacılık dahil)	4.160
Sosyo-ekonomik ve Beşeri Bilimler	623
Güvenlik ve Uzay	2.830
Fikirler	7.510
Kişiyi Destekleme	4.750
Kapasiteler	4.097
Araştırma Altyapıları	1.715
KOBİ Yararına Araştırma	1.336
Bilgi Bölgeleri	126
Araştırma Potansiyeli	340
Bilim ve Toplum	330
Uyumlu Araştırma Politikaları Geliştirme	70
Uluslararası İşbirliği Etkinlikleri	180
Ortak Araştırma Merkezleri	1.751
Özel Programlar Genel Bütçesi	50.521

Kaynak: Topluluk Ar-Ge Bilgi Merkezi (CORDIS) İnternet Sitesi
<http://cordis.europa.eu>

- Bütünleştirilmiş bir Avrupa Araştırma Alanı oluşturulması amacıyla AB tarafından uygulanan finansal ve hukuki araçlardan olan Çerçeve Programlarının sonuncusu olan ve 2007-2013 yıllarını kapsayan 7. Çerçeve Programının bütçesi, 50,5 milyar Avro olarak belirlenmiştir. 7. Çerçeve Programı kapsamında belirlenen özel programlar; İş birliği, Fikirler, Kişiyi Destekleme ve Kapasiteler olarak yer almaktadır. Söz konusu programların yanısıra Ortak Araştırma Merkezlerinin faaliyetleri de program kapsamına dahil edilmiştir.

Türkiye Araştırma Alanı Bütçesi

Türkiye’de bilim ve teknoloji politikalarının belirlenmesinde en yüksek karar organı niteliğinde olan ve 77 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre Başbakan başkanlığında yılda en az iki kez toplanması gereken Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu, TÜBİTAK tarafından ilgili kamu kurum kuruluşları, üniversiteler, özel sektör kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin katılımıyla geliştirilen 2005- 2010 dönemine yönelik Ulusal Bilim ve Teknoloji Stratejisini Mart 2005’te onaylamıştır. Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu, aynı toplantıda ayrıca söz konusu strateji kapsamındaki hedefleri, öncelikleri ve Ar-Ge’ye yönelik genel destek mekanizmalarını ve destek politikalarını yeniden tanımlamıştır.

2005-2010 Ulusal Bilim ve Teknoloji Stratejisi kapsamında getirilen yeniliklerden birisi de Türkiye Araştırma Alanı’dır (TARAL). TARAL, Ar-Ge faaliyetleri sunan ve/veya talep eden kurum ve kuruluşlar arasındaki ilişkilerin düzenlenebilmesi ve TÜBİTAK tarafından Ar-Ge faaliyetlerine ayrılan kaynakların en iyi şekilde değerlendirilebilmesi için kapsamlı bir yaklaşım olarak tanımlanmıştır.

- 2010 yılında Ar-Ge harcamalarının GSYİH’ye oranının %2 seviyesine çıkarılması hedefine ulaşmak üzere, 2005 yılından itibaren Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesine ayrılan kamu kaynakları artırılmaya başlamıştır. 2007 yılı için kullanılabilir TARAL bütçesi, 618 milyon YTL (yaklaşık 444 milyon ABD doları) tutarındadır.

Tablo 4: TÜBİTAK Türkiye Araştırma Alanı Bütçesi (milyon YTL)

	2006 Ödenek	2007 Harcama	Kullanılabilir tutar
Akademik Ar-Ge	80	145	133
Sanayi Ar-Ge	215	128	246
Savunma ve Uzay	60	44	98
Kamu Ar-Ge	50	45	95
Bilim İnsanı Yetiştirme	5	-	35
Bilim ve Teknoloji Farkındalığını Geliştirme	5	-	11

Kaynak: Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 15. Toplantısı- Gelişmelere İlişkin Değerlendirmeler ve Kararlar Raporu

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 15. Toplantı Kararları

4 Ekim 1983 tarihinde kurulan Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu;

- Türk Bilim Politikasının uygulanması,
- Uzun vadeli bilim ve teknoloji politikalarının belirlenmesi alanında Hükümete destek verilmesi,
- Bilim ve teknoloji stratejilerinin belirlenmesi ve uygulanması,
- Ar-Ge politikalarını uygulayan kamu kurumları ile özel sektör kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanması,
- Ar-Ge alanında gerekli hukuki düzenlemelerin yapılması, araştırma faaliyetleri için insan kaynakları kapasitesinin artırılması,
- Ar-Ge merkezlerinin kurulması ve,
- Ar-Ge konularındaki öncelikli araştırma alanlarının belirlenmesi

konularında görev yapmaktadır.

Söz konusu Kurul, Ar-Ge konusunda faaliyet gösteren ilgili tüm kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılımıyla Başbakan başkanlığında toplanmakta ve her bir toplantısında Türkiye'nin bilim ve teknoloji yeteneğinin yükseltilmesi amacıyla makro düzeyde uygulanacak politikalara ve izlenecek stratejilere yönelik konuları gündemine almaktadır.

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun 7 Mart 2007 tarihinde gerçekleştirilen on beşinci toplantısı kararları arasında:

- Özel teşebbüsün, yenilikçiliğin ve verimliliğin teşvik edilmesi ile sürdürülebilir, güçlü ve rekabetçi piyasaların ortaya çıkmasının desteklenmesini amaçlayan "2008-2010 Ulusal Yenilik Stratejisi" ve
- Türkiye'nin bilim, teknoloji ve yenilik yetkinliğinin artırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesi amacıyla izlenmesi gereken stratejileri belirleyen "2007-2010 Uluslararası Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi"nin onaylanması ile
- Türkiye'nin gelecekteki enerji ihtiyacının karşılanmasına yönelik alternatif çözümler üretilmesi amacıyla ilgili tüm kurum ve kuruluşların eşgüdümüyle "2007-2015 Ulusal Nükleer Teknoloji Geliştirme Programı"nın gerçekleştirilmesi yer almaktadır.

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun onbeşinci toplantısında, 2008-2010 dönemini kapsayan Ulusal Yenilik Stratejisi ile 2007-2010 dönemini kapsayan Uluslararası Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisinin onaylanmasına karar verilmiştir.

ÖZEL SEKTÖR TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN ARAŞTIRMA GELİŞTİRME FAALİYETLERİNE VERİLEN DESTEKLER

Özel sektörün Ar-Ge faaliyetlerinin artırılması amacıyla, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, TÜBİTAK, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı(TTGV), Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ve Türk Patent Enstitüsü(TPE) gibi kamu kuruluşları tarafından çeşitli destek mekanizmaları uygulanmaktadır:

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Tarafından Sağlanan Destekler

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri

- Teknoloji yoğun alanlarda yatırım olanakları oluşturmak ile araştırmacı ve yüksek vasıflı kişilere iş imkânı yaratmak amacıyla oluşturulan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri(TGB)'nin sayısı 23'e ulaşmıştır. Bunlardan 14'ü faaliyete geçmiş durumdadır.
- TGB'lerde faaliyet gösteren firmalarla, bu firmalarda görev yapan araştırmacı, yazılımcı ve Ar-Ge personeline çeşitli vergi avantajları sağlanmaktadır.

Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)

- Üniversite-sanayi işbirliğinin kurumsallaştırılmasını ve üniversitelerde yapılan bilimsel çalışmaların ticarileştirilerek katma değer yaratacak ürün ve süreçlere dönüştürülmesini sağlamak amacıyla, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından "SAN-TEZ Programı" başlatılmıştır. Söz konusu program kapsamında gerçekleştirilecek destekleme faaliyetlerini düzenleyici yönetmelik, Eylül 2006 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.²⁰ Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Ar-Ge alanında destek verebilmesini teminen Bakanlığın Teşkilat Kanunu'nda değişiklik yapılmıştır.²¹
- SAN-TEZ Programı 2006 yılından itibaren Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından desteklenmeye başlanmış ve bu kapsamda 2006 yılında 42 proje başvurusundan 17'si desteklenmeye uygun bulunmuştur. Desteklenmeye uygun bulunan projelerin toplam bedeli 2,5 trilyon YTL'dir. 12 Ocak 2007 tarihinde tamamlanan 2007 yılı I. döneminde alınan başvurular arasından desteklenmeye uygun görülen proje sayısı ise 25'tir.

TÜBİTAK Tarafından Sağlanan Destekler

- TÜBİTAK tarafından Ar-Ge projelerinin finansmanı, değerlendirilmesi, izlenmesi ve sonuçlandırılmasına yönelik prosedürleri daha açık bir şekilde ele alan teknoloji ve yenilik destek programlarını düzenleyici ikincil mevzuat 2007 yılının Ocak ayında yürürlüğe girmiştir.²² Söz konusu düzenleme ile 2007 yılında Ar-Ge proje deneyimi bulunmayan KOBİ'lere yönelik iki yeni destek programı uygulamaya alınmıştır.
 - KOBİ Destek Programı, girişimcilere daha rekabetçi olmaları, sistematik proje yapabilmeleri, katma değeri yüksek ürün geliştirebilmeleri amacıyla yardımcı olmayı hedeflemektedir.

20 Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi Tezleri (San-Tez) Projelerinin Desteklenme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (R.G. 09.09.2006/26284).

21 5593 sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (R.G. 07.03.2007/26455).

22 TÜBİTAK Teknoloji ve Yenilik Destek Programlarına İlişkin Yönetmelik (R.G. 16.01.2007/26405).

Sanayi üniversite işbirliği projesi SAN-TEZ Programı kapsamında 2006 yılında 42 adet proje başvurusu yapılmış, bu projelerden 17 adedi desteklenmeye uygun bulunmuştur.

- Teknogirişim Programı, girişimcilerin iş fikirlerini iş planlarına dönüştürebilmelerine yardımcı olmakta ve bu girişimciler tarafından uluslararası rekabet gücü olan yenilikçi, teknolojik düzeyi yüksek ürün ve süreçleri geliştirebilen firmaların oluşturulmasını desteklemektedir.

Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı Tarafından Sağlanan Destekler

TTGV tarafından girişimcilere Ar-Ge Proje Destekleri ve Teknolojik Girişimcilik Destekleri adı altında iki tür destek sağlanmaktadır:

- Ar-Ge Proje Destekleri alanında;
 - Teknoloji Geliştirme Projeleri Desteği,
 - Ticarileştirme Projeleri Desteği,
 - Ortak Teknoloji Geliştirme Projeleri Desteği,
- Teknolojik Girişimcilik Destekleri alanında;
 - Ön Kuluçka Destekleri,
 - Risk Paylaşımı Desteği,
 - Başlangıç Sermayesi Destekleri

bulunmaktadır.

TTGV tarafından 2006 yılında, toplam 59,4 milyon ABD doları tutarında 101 proje desteklenmiştir.

TTGV tarafından
2006 yılında toplam
59,4 milyon ABD
doları tutarında
101 proje
desteklenmiştir.

Tablo 5 : Yıllara Göre TTGV Tarafından Desteklenen Teknoloji Projeleri

	2001	2002	2003	2004	2005*	2006
Desteklenen Proje Sayısı	32	51	67	64	25	101
Desteklenen Sözleşme Tutarı (milyon ABD Doları)	10,0	16,4	15,4	25,3	7,4	29,7
Toplam Proje Bütçeleri Tutarı (milyon ABD Doları)	19,8	34,0	30,8	50,9	14,4	59,4

* 2004 yılında, TTGV ile DTM'nin birlikte çalışma esaslarını düzenleyen yeni protokol hazırlama çalışmaları başlamış ve 2005 yılının ortalarında çalışma sonlandırılarak 17.06.2005 tarihinde yeni Protokol imzalanmıştır. Bu süre zarfında firmalar ile destekleme sözleşmesi imzalanamadığı için 2005 yılı rakamları, diğer yıllara oranla düşük kalmıştır.

Not: TTGV, bu destekler için Hazine Müsteşarlığı/Dünya Bankası (HM/DB) kaynaklı Teknoloji Geliştirme Projesi (TGP) ve Endüstriyel Teknoloji Projesi (ETP) ile Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) kaynaklarını kullanmıştır.

Kaynak:TTGV

KOSGEB Tarafından Sağlanan Destekler

- KOSGEB tarafından Teknoloji Geliştirme Merkezi (TEKMER) ve Duvarsız Teknoloji İnkubatörü İşbirliği Protokolleri kapsamında "Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Programı"na katılan girişimcilere geri ödemeli ve geri ödemesiz olmak üzere iki tür Ar-Ge desteği sağlanmaktadır:

Geri Ödemeli Destekler;

- Malzeme Teçhizat ve Prototip Üretimi ile ilgili Giderler ve Deneme Amaçlı Hammadde Temini Desteği,
- Kalite Geliştirme ve Teknolojik Donanım Desteği.

Geri Ödemesiz Destekler;

- Danışmanlık Desteği,
- Ar-Ge Sonuçlarını Yayımlama Desteği,
- Teknopark Kira Desteği,
- İşlik Tahsisi,
- Yurt dışı Kongre Konferans Panel Sempozyum Toplantı Teknoloji Fuarlarına Katılım Desteği,

- KOSGEB tarafından verilen teknolojik Ar-Ge desteklerine ilişkin usul ve esaslar, Mayıs 2007 tarihinde yayımlanan yasal düzenleme ile belirlenmiştir.²³

Türk Patent Enstitüsü Tarafından Sağlanan Destekler

- **Hezarfen Projesi:** KOBİ'lerde yenilikçilik yapısının geliştirilmesi ve yenilikçi yapının KOBİ işletme kültürlerine yerleştirilmesi amacıyla oluşturulan Hezarfen Projesi kapsamında planlanan seminer, çalıştay, tarama ve danışmanlık hizmeti gibi çalışmalara, pilot bölge olarak seçilen Ankara OSTİM Organize Sanayi Bölgesinde başlanmıştır.
- **Patent Teşvikleri:** KOBİ'lerde patent konusunda farkındalık yaratmak ve Türkiye'nin ulusal ve uluslararası patent başvurularının sayısını artırmak amacıyla, 23 Ağustos 2006 tarihinde TÜBİTAK ve TPE arasında bir protokol imzalanmıştır. TÜBİTAK ve TPE işbirliğinde gerçekteştirilen patent başvurusu teşvik sisteminin esasları, ilgili ikincil mevzuatta patent teşvikleri konusunda yapılan değişiklikle belirlenmiştir.²⁴ Söz konusu protokol çerçevesinde Türkiye'de gerçekteştirilen özgün çalışmalar sonunda ortaya çıkan patentler için patent başvurularının yapılması teşvik edilmektedir. Bu bağlamda, TPE'ye yapılacak patent başvurularının masraflarının destek kapsamındaki miktarları, TÜBİTAK tarafından karşılanmaktadır. şubat 2007 itibarıyla, TÜBİTAK Fikri Haklar Ofisine gönderilen patent teşvik başvurularından 43 tanesi kabul edilmiştir.

Tablo 6 : TÜBİTAK Fikri Haklar Ofisine Gönderilen Patent Teşvik Başvuruları

	<i>Kabul Edilen Başvuru Sayısı</i>	<i>İncelemesi Devam Eden Başvuru Sayısı</i>
Ulusal Geri Ödemesiz Patent Desteği	16	40
Uluslararası Geri Ödemesiz Patent Desteği	26	7
Uluslararası Geri Ödemeli Patent Desteği	1	3

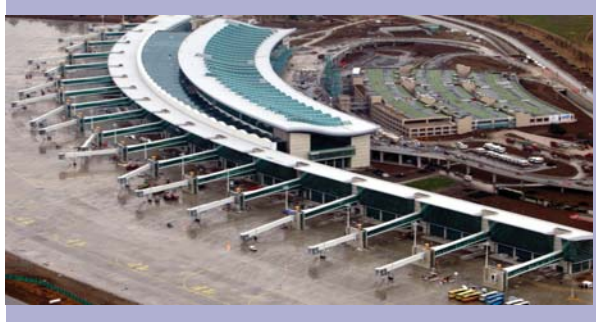
Kaynak: Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 15. Toplantısı- Gelişmelere İlişkin Değerlendirmeler ve Kararlar Raporu

23 KOSGEB Destekleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (R.G. 22.05.2007/ 26529).

24 TÜBİTAK Proje Teşvik ve Destekleme Esaslarına İlişkin Yönetmelik (R.G. 21.09.2006/ 26296).

I.4 Altyapı İmkanlarının Geliştirilmesi

Uluslararası ulaştırma ve enerji koridorları açısından stratejik bir konuma sahip olan Türkiye'nin altyapı imkanlarının geliştirilmesi ve enerji sektörünün serbestleştirilmesi faaliyetlerine devam etmesi, YDK üyeleri tarafından son iki toplantıda gündeme getirilen öncelikler arasındadır. 2006 yılında ulaştırma, lojistik, gümrük ve bilgi teknolojileri altyapılarının iyileştirilmesi ile enerji sektörünün geliştirilmesine yönelik yürütülen çalışmalar, bu konuların Türkiye gündemindeki önceliğini ortaya koymaktadır.

faaliyetlerine devam etmesi, YDK üyeleri tarafından son iki toplantıda gündeme getirilen öncelikler arasındadır. 2006 yılında ulaştırma, lojistik, gümrük ve bilgi teknolojileri altyapılarının iyileştirilmesi ile enerji sektörünün geliştirilmesine yönelik yürütülen çalışmalar, bu konuların Türkiye gündemindeki önceliğini ortaya koymaktadır.

I.4.1 Lojistik, ulaştırma ve gümrük altyapısının iyileştirilmesi

Türkiye'de yurt içi yolcu taşımacılığının %95'i, yük taşımacılığının ise %92'si karayolu ile gerçekleşmektedir. Bununla beraber, yurt dışı yük taşımacılığında denizyolu, yolcu taşımacılığında ise havayolu ağırlıklı olarak kullanılmaktadır. Demiryolu, havayolu ve denizyolu altyapılarında sağlanan iyileştirmeler ile taşımacılıkta dengeli bir dağılım sağlanması yönündeki çalışmalar devam etmektedir.

- Deneme seferlerine başlanan "Ankara-İstanbul Hızlı Tren Projesi"nin Ankara- Eskişehir kesimi 2007 yılı içerisinde tamamlanacaktır. "Ankara-Konya Hızlı Tren Projesi"nin de 2007 yılı içerisinde tamamlanması planlanmaktadır.
- Yolcu potansiyelinin yoğun olduğu Ankara-Sivas ve Ankara-İzmir hatlarında hızlı tren yapımı için teknik çalışmalar tamamlanmıştır.
- İstanbul, Kocaeli, Eskişehir, Balıkesir, Kayseri ve Samsun'da lojistik merkezler kurulması ve bu kapsamda kentsel dönüşüm projeleriyle uyumlu olarak iltisak hatları, yükleme-boşaltma tesisleri ile lojistik merkezlerinin şehir dışına çıkartılması amaçlanmaktadır.
- Demiryolu altyapısı iyileştirme çalışmaları sonucunda, 2007-2013 döneminde yurt içi demiryolu yük taşımacılığında ortalama yıllık %12'lik bir artış beklenmektedir.²⁵
- 2003 yılında iç hat havayolu taşımacılığının tamamen serbestleştirilmesiyle birlikte, özel havayolu şirketleri tarafından gerçekleştirilen yurt içi yolcu taşımacılığında rekabetçi bir piyasa yapısı oluşmuştur. Bu doğrultuda, Türkiye'de iç hat yolcu ve uçuş sayısında önemli bir artış sağlanmıştır. 2003 yılında

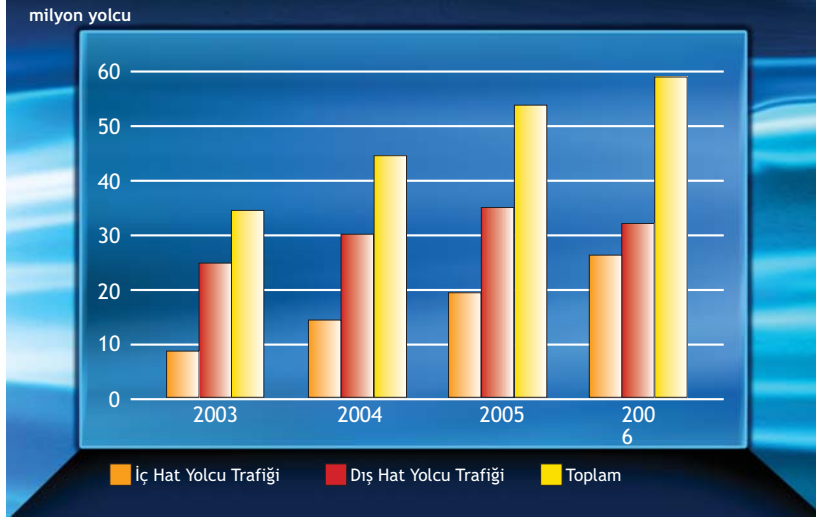

25 Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), s.60.

Deneme seferlerine başlanan "Ankara-İstanbul Hızlı Tren Projesi"nin Ankara-Eskişehir kesimi 2007 yılı içerisinde tamamlanacaktır.

yaklaşık 9,1 milyon olan yurt içi yolcu trafiği, 2006 yılında %192 artarak 26,6 milyon seviyesine ulaşmıştır. 2005 yılında toplam 54,5 milyon olarak gerçekleşen toplam yolcu trafiği ise 2006 yılında %7,8 artışla 58,7 milyon seviyesine ulaşmıştır.

Grafik 3: Havayolu Yolcu Trafiği

Kaynak: DHMI

- Havayolu taşımacılığında son yıllarda artış gösteren talebe ve potansiyele bağlı olarak bazı önemli bölge havaalanı ve havalimanlarında altyapı çalışmalarına ağırlık verilmektedir. Bu kapsamda, 2006 yılında Gaziantep, Ankara Esenboğa, İzmir Adnan Menderes Havaalanları terminal ve pist iyileştirme çalışmaları tamamlanmıştır.
- 182.000 m² alan üzerinde inşa edilen Ankara Esenboğa Havalimanı'nın yeni terminali, 2006 yılı Ekim ayında Yap-İşlet-Devret yöntemiyle tamamlanmıştır. Esenboğa Havalimanı'nın yıllık 2 milyon kişi olan yolcu kapasitesi 10 milyona çıkarılmıştır.
- İstanbul Atatürk, Antalya ve Kayseri Havaalanlarının terminal ve pist iyileştirme çalışmaları 2007 yılı içerisinde tamamlanacaktır.
- Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin gelişen ekonomisine ve özellikle de bölgenin ihracat potansiyeli nedeniyle yoğun olan kargo trafiğine hizmet vermek üzere, Şanlıurfa'da inşaatı devam eden, yıllık 2 milyon yolcu kapasiteli "Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Uluslararası Havaalanı", 2007 yılında faaliyete geçecektir.

2003 yılında yaklaşık 9,1 milyon olan yurtiçi yolcu trafiği, 2006 yılında % 192 artarak, 26,6 milyon seviyesine ulaşmıştır.

THY, Aralık 2006 tarihinde, en büyük global havayolu ittifakı Star Alliance'a katılmıştır.

542 km uzunluğundaki Karadeniz Sahil Yolu Nisan 2007'de açılmıştır.

Denizyolu taşımacılığında son 3 yılda yolcu oranında % 99, araç oranında ise % 45 artış gerçekleşmiştir.

- THY, Aralık 2006 tarihinde, en büyük global havayolu ittifakı Star Alliance'a katılmıştır. Avrupa, Amerika, Asya ve Afrika kıtalarında 131 noktaya uçuş yapan THY, Star Alliance ittifakına katılım ile birlikte, yolcularına 162 ülkede, 927 havalimanına, günde 17.500'den fazla uçuş imkanı sağlayacaktır.

- Bölünmüş yol uzunluğu 2005 yılında 11.199 km iken, 2006 yılı sonu itibarıyla 12.717 km'ye ulaşmış ve köy yolları hariç toplam karayolu ağı 63.762 km seviyesine çıkmıştır.

- Bölgesel kalkınmaya ve Türkiye'nin Orta Asya ve Kafkasya'ya açılımına önemli bir katkı sağlayacak olan 542 km uzunluğundaki Karadeniz Sahil Yolu, 7 Nisan 2007 tarihinde trafiğe açılmıştır. Türkiye'nin en uzun tüneli olan 3.825 m uzunluğundaki Nefise Akçelik Tüneli'ni kapsayan Karadeniz Sahil Yolu; 6 il, 9 liman, 2 havaalanı ve birçok yerleşim birimine hizmet verecek ve bölge ekonomisine ve turizmüne önemli katkı sağlayacaktır.

- Ankara-İstanbul arası seyahat süresini ortalama 3,5 saate indiren Bolu Dağı Tüneli Geçişi, çift yönlü olarak Mayıs 2007 tarihinde trafiğe açılmıştır.
- Ege Bölgesi'nin güneyindeki önemli turizm merkezlerinden Marmaris-Fethiye arasındaki Göcek Tüneli, Temmuz 2006 tarihinde trafiğe açılmıştır. Böylelikle, özellikle yat turizmi konusunda çok önemli bir konuma sahip olan Göcek beldesi ve çevresindeki turizm merkezlerinin ulaşım altyapısı güçlendirilmiştir.

- Türkiye'de deniz taşımacılığı ve gemi inşaa sektöründe kapasite artışı devam etmektedir. Son 3 yılda, yolcu oranında %99, araç oranında ise %45 artış gerçekleşmiştir. 2002 yılında 37 olan tersane sayısı, 2007 yılında %67,5 artarak 62'ye yükselmiştir. Tersane sayısının 2009 yılında 123'e ulaşması hedeflenmektedir. Türkiye gemi siparişleri sıralamasında ise dünyada 8'inci sıraya yükselmiştir.

- Marina ve kıyı yatırımcılığı için gereken izinlerin azaltılması ve İtalya'daki Yuvarlak Masa benzeri bir modelin geliştirilmesi amacıyla, Kıyı Kanunu Değişikliği Taslağı hazırlanmıştır.²⁷

27 YOİKK Teknik Komite Eylem Planları, Şubat 2007, s.19.

- Türkiye'nin denizyolu taşımacılığındaki payının artırılması ve transit ülke olabilmesi için büyük ölçekli limanlar yapılması ile Kıyı Yapıları Master Planının yapılarak büyük ölçekli limanlara uygun sahalara belirlenmesi Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007 yılı Programı hedefleri arasında yer almaktadır.²⁸
- Mersin Limanı'nın özelleştirilmesi çalışmaları kapsamında 12 Mayıs 2007 tarihinde devir sözleşmesi imzalanmıştır. Ayrıca, İzmir Limanı'nın 49 yıl süreyle işletme hakkının devredilmesine ilişkin nihai pazarlık görüşmeleri, 3 Mayıs 2007 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Galataport özelleştirmesi ise 2007-2009 özelleştirme programına alınmıştır.

Gümrük idarelerinde sunulan hizmetin teknik altyapısının iyileştirilmesi, kalitesinin ve hızının artırılması amacıyla yönelik olarak;

- Gümrük işlemlerindeki süre uzunluğu ve gümrük idareleri arasındaki koordinasyon sorunlarını çözmek amacıyla, 2000 yılında uygulanmasına başlanılan "Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri Projesi (BİLGE)" kapsamında 2007 yılında 117 gümrük idaresi otomasyon sistemine dahil olmuştur. Böylece, 2007 yılı Mart ayı itibarıyla toplam gümrük idarelerinin tamamı otomasyon sistemine geçmiştir. BİLGE sistemine dahil olan gümrük idarelerinde, eşyanın gümrük sahasına girişinden çıkışına kadar tüm gümrük işlemleri bilgisayar ortamında yürütülmektedir.
- Türkiye'nin dış ticaret hacmi 2006 yılında %20,2 oranında artmıştır. Buna bağlı olarak artan işlem hacmine rağmen, ihracat ve ithalattaki gümrükleme süreçlerinde ilerleme kaydedilmiştir. 1 Ocak 2006 ile 30 Nisan 2007 tarihleri arasındaki dönemde tescil edilen ihracat beyannamelerinin %92,56'sının, aynı döneme ilişkin ithalat işlemlerinde ise, tescil edilen beyannamelerin %64,28'inin gümrükleme işlemleri ilk 24 saat içinde tamamlanmıştır.
- "Gümrük Kapıları Güvenlik Sistemleri Projesi (GÜMSİS)" kapsamında 8 önemli sınır kapısı ve limanı, yasa dışı eşya, araç ve insan trafiği ile daha etkin bir şekilde mücadele edilmesi amacıyla kapalı devre televizyon, plaka okuma, araç izleme gibi sistemlerle donatılmıştır.
- Gümrük Müsteşarlığının bilgi teknolojileri altyapısının AB gümrük sistemleriyle uyumlu hale getirilmesine yönelik yürütülen çalışmalar devam etmektedir. Bu doğrultuda, BİLGE sisteminin revize edilerek, Ortak İletişim Ağı ve Ara Yüz Bağlantısı Sistemleri (CCN/CSI), Yeni Bilgisayarlı Transit Sistemi (NCTS) ve Avrupa Toplulukları Bütünleştirilmiş Gümrük Tarifesi (TARIC) ile bağlantı kurulabilmesi için gerekli altyapının oluşturulmasını amaçlayan "Gümrük IT Sistemleri Alt Projesi" ile ilgili ihaleler sonuçlandırılmıştır.

117 gümrük idaresi BİLGE sistemine dahil edilmiştir.

GÜMSİS Projesi kapsamında 8 gümrük kapısı ve limanı kapalı devre televizyon, plaka okuma, araç izleme gibi sistemlerle donatılmıştır.

28 Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), 2007 Yılı Programı, s.149.

I.4.2 Enerji Sektörünün Yeniden Yapılandırılmasına Devam Edilmesi

Türkiye’de uygulanmakta olan enerji politikalarında temel amaç, artan nüfusun ve gelişen ekonominin enerji ihtiyacının sürekli, kaliteli ve güvenli bir arz sistemi içinde, ağırlıklı olarak özel sektör yatırımları tarafından, serbest rekabete dayalı, şeffaf bir piyasa yapısı dahilinde karşılanmasıdır. Bu doğrultuda sektörün yeniden yapılandırılması çalışmalarına devam edilmektedir. Diğer taraftan, Mayıs 2007 tarihinde yürürlüğe giren Enerji Verimliliği Kanunu²⁸ ile mevcut hayat standartlarında, üretim miktarında ve ürün kalitesinde düşüşe sebep vermeden, toplam enerji maliyetinin azaltılması hedeflenmektedir.

Elektrik

- Türkiye’nin 2006 yılı elektrik enerjisi talebi 2005 yılına oranla %8,2 artarak, 174 TWh seviyesine ulaşmıştır. Arzın %46’sı kamu tarafından, %35’i yap-işlet ve yap-işlet-devret yöntemleriyle, %16,7’si de doğrudan özel sektör şirketleri tarafından yapılan üretimle karşılanmıştır.²⁹
- Elektrik enerjisi talebinin güvenli bir şekilde karşılanabilmesi için elektrik arzında çeşitlendirilmeye gidilmesine ve özel sektöre yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretme imkanının sağlanmasına önem verilmektedir.³⁰ Bu çerçevede, nükleer enerjinin elektrik enerjisi üretim portföyüne dahil edilmesine yönelik çalışmalara 2006 yılında da devam edilmiş ve nükleer güç santrallerinin kurulması ve işletilmesine ilişkin yasal düzenleme Mayıs 2007 tarihinde TBMM’de kabul edilmiştir.³¹
- 2001 yılında yürürlüğe giren Elektrik Piyasası Kanunu³² ile elektrik dağıtımının özelleştirilmesi konusunda önemli adımlar atılmıştır. Bu kapsamda, elektrik dağıtımının özel kesime açılması amacıyla Türkiye 20 elektrik dağıtım bölgesine ayrılmıştır.³³ Önümüzdeki dönemde özelleştirmelerin yapılması hedeflenmektedir.
- Ulusal elektrik iletim sisteminin Avrupa İletim Sistemleri (UCTE) ile entegrasyonuna yönelik çalışmaların 2008 yılında tamamlanması öngörülmektedir.³⁴
- “Türkiye Rüzgar Enerjisi Potansiyel Atlası” çalışmaları Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından tamamlanmış ve bu alanda yatırım yapacak olan girişimciler için önemli bir bilgi kaynağı oluşturulmuştur.

Elektrik dağıtım hizmetlerinin özelleştirilmesi için gerekli yasal düzenlemeler tamamlanmıştır.

“Türkiye Rüzgar Enerjisi Potansiyel Atlası” çalışmaları tamamlanmıştır.

28 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu (R.G. 02.05.2007/26510).

29 TEİAŞ geçici üretim rakamları.

30 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Üretiminde Kullanımına İlişkin Kanun (R.G.18.05.2005/25819).

31 5654 sayılı Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Kanun (R.G. 08.05.2007/5654).

32 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu (R.G. 03.03.2001/24335).

33 5496 sayılı Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (R.G. 24.05.2006/26177).

34 Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), 2007 Yılı Programı, s.134.

Doğal Gaz

- 2006 yılı sonu itibarıyla 29 ilde doğal gaz arzı sağlanmıştır. Genişleyen kullanım alanı ile birlikte 2006 yıl sonu itibarıyla 30 milyar m³ doğal gaz tüketimi gerçekleşmiştir.
- Mevcut doğal gaz boru hattının geliştirilmesi çalışmaları kapsamında, özel sektör şirketlerince dağıtım şebekelerine 375 milyon ABD doları tutarında yatırım yapılmış ve 6.500 km polietilen boru hattı; 850 km çelik boru hattı inşa edilmiştir.

2006 yılı sonu itibarıyla 29 ilde doğal gaz arzı sağlanmıştır.

Harita 1 : Doğal Gaz ve Petrol Boru Hatları

Kaynak: BOTAŞ Genel Müdürlüğü

- Doğal gaz alım anlaşmalarının özel sektöre devri ile ilgili uygulamada karşılaşılan sorunların giderilmesi amacıyla gerekli yasal değişiklik yapılarak, pazarın %64'ü için ihaleye çıkmıştır.³⁵
- 2006 yılı içinde 15'i dağıtım olmak üzere 31 lisans verilmiş, 14 lisans ise tadil edilmiştir. Bu rakamlarla birlikte, 2006 yılı itibarıyla verilen toplam ithalat, ihracat, dağıtım, satış ve depolama lisans sayısı 138'e ulaşmıştır.
- Doğal gazın yeraltında depolanması ve böylece mevsimsel talep değişikliklerinin karşılanabilmesi amacıyla 1,6 milyar m³ depolama kapasiteli yeraltı depolama tesisi kurulmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

1,6 milyar m³ depolama kapasiteli yeraltı depolama tesisi çalışmaları sürdürülmektedir.

35 4626 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (R.G. 25.06.2005/25856)

NABUCCO Projesi kapsamında, Türkiye ve Avusturya arasında doğal gaz boru hattı inşasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

“Bakü-Tiflis-Ceyhan Ana İhraç Boru Hattı Projesi”, Haziran 2006 tarihinde işlerlik kazanmıştır.

- Bölgede bulunan enerji (petrol, doğal gaz ve elektrik) kaynaklarının uluslararası pazarlara ulaşmasında Türkiye'nin transit güzergahı ve terminal olmasına yönelik çalışmalar 2006 yılında da devam etmiştir. Bu kapsamda, inşaat çalışmaları devam eden, Türkiye-Avusturya arasında doğal gaz boru hattı inşasına yönelik NABUCCO projesi ile Hazar Havzası ve Ortadoğu Bölgesi doğal gazının Orta ve Batı Avrupa'ya ulaştırılması amaçlanmaktadır.

Petrol

- Ceyhan'ın uluslararası bir enerji merkezi haline gelmesi için önemli bir adım olan 50 milyon ton/yıl kapasiteli “Bakü-Tiflis-Ceyhan Ana İhraç Boru Hattı Projesi”, Haziran 2006 tarihinde tamamlanarak faaliyete geçmiş ve Hazar Havzası'nda üretilen petrolün Gürcistan üzerinden Ceyhan aracılığıyla uluslararası pazarlara taşınmasına başlanmıştır.
- 2007 yılı Şubat ayında petrol piyasasına ilişkin yasal düzenlemede yapılan değişiklik ile akaryakıt dağıtımında kaçakçılıktan kaynaklanan haksız rekabetin önlenmesi için gerekli tedbirler alınmıştır.³⁶ Diğer taraftan, teknik düzenlemelere aykırı akaryakıt ürünlerinin piyasaya arzının engellenmesi amacıyla, 1 Ocak 2007 tarihinden itibaren ulusal marker uygulamasına geçilmiştir.³⁷

Bakü-Tiflis-Ceyhan Ana İhraç Boru Hattı Projesi

Kaynak: Bakü-Tiflis Ceyhan Proje Direktörlüğü İnternet Sitesi- www.btc.com.tr

³⁶ 5576 sayılı Petrol Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (R.G. 13.02.2007/26433).

³⁷ Petrol Piyasasında Ulusal Marker Uygulamasına İlişkin Yönetmelik (R.G. 12.04.2006/26137).

1.4.3 Bilgi ve İletişim Teknolojileri Erişimi ve Kullanımı

Bilgi teknolojileri pazar büyüklüğü, 2006 yılında yıllık %10'luk bir artışla 16 milyar ABD doları seviyesine ulaşmıştır.³⁸

Tablo 7 : Bilgi Teknolojileri Pazar Büyüklüğü

	2004	2005	2006
Telekomünikasyon	9,6	11,5	12,5
Bilgi Teknolojileri	2,3	3,0	3,5
Bilgi Teknolojileri Pazar Büyüklüğü	11,9	14,5	16,0

Kaynak: Dokuzuncu Kalkınma Planı(2007-2013), 2007 yılı programı

- 2006 yılında mobil telefon abone sayısı 52,6 milyona, abone sayısının nüfusa oranı ise %70 seviyesine çıkmıştır. Diğer taraftan, 2005 yılında 1,5 milyon olan ADSL müşteri sayısı, 2006 yılında, %60 artışla, 2,4 milyon seviyesine ulaşmıştır.
- Altyapıya dayalı rekabetin tesisini sağlamak üzere, 2006 yılında, telekomünikasyon altyapı işletmeciliğinde 7 operatör; kablo platform hizmetinde 4 operatör yetkilendirilmiştir.
- Bilgi ve iletişim teknolojilerinde altyapının geliştirilebilmesi, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının yaygınlaştırılması için rekabet artışının sağlanması amacıyla; “Genişbant Telsiz Erişim Hizmeti”, “IMT-2000/UMTS³⁹ Hizmet ve Altyapıları”, “Sanal Mobil Şebeke” ve “Karasal Sayısal Platform Hizmeti” işletmecilikleri oluşturulması konusu, Telekomünikasyon Kurumunun 2007 yılı iş planına alınmıştır.
- Piyasada rekabeti artırmak üzere, cep telefonu abonelerinin mevcut numaraları ile başka operatöre geçebilmelerine imkan tanıyan yönetmelik yürürlüğe girmiştir.⁴⁰
- İş dünyası, kamu ve vatandaşlar arasında elektronik ortamda yapılan işlemlerin, güvenilirliğini ve hukuki geçerliliğini sağlamak amacıyla yasal altyapısı 2004 yılında oluşturulan “e-imza”ya ilişkin ikincil düzenlemeler Ocak 2005’te tamamlanmış ve

Bilgi teknolojileri pazar büyüklüğü 2006 yılında yıllık % 10'luk bir artışla 16 milyar ABD doları seviyesine ulaşmıştır.

2005 yılında 1,5 milyon olan ADSL müşteri sayısı, 2006 yılı sonunda 2,4 milyon seviyesine ulaşmıştır.

38 Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), 2007 Yılı Programı, s.164.

39 IMT-2000:International Mobile Telecommunications-2000, UMTS: Universal Mobile Telecommunications System.

40 Numara Taşınabilirliği Yönetmeliği (R.G. 01.02.2007/26421).

- Temmuz 2005'te uygulama başlatılmıştır. 2006 yılı sonlarında, mobil imzanın kullanıma başlanmasıyla, özellikle internet bankacılığı alanında, e-imza kullanımının yaygınlaşması beklenmektedir.⁴¹
- 2007 yılında, telekomünikasyon hizmet pazarının 2006 yılına göre %12 oranında büyüyerek 14 milyar ABD dolarına, bilgi teknolojileri pazarının ise %25 oranında büyüyerek 4,4 milyar ABD dolarına ulaşması beklenmektedir. 2007 yılında mobil telefon abone sayısının 58 milyona, genişbant abone sayısının 3,5 milyona, internet kullanıcı sayısının ise 17 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir.⁴²

41 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu (R.G. 15.01.2004/25355).

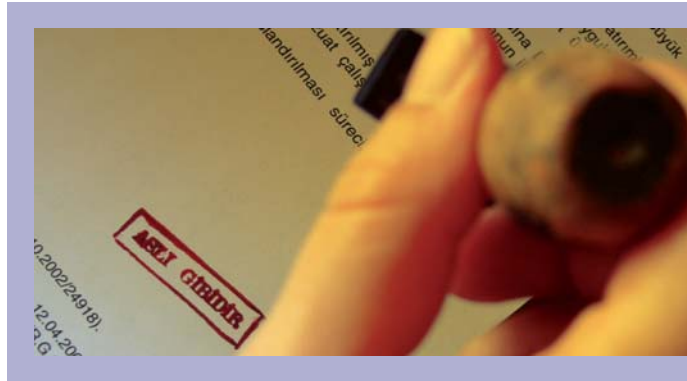
42 Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), 2007 Yılı Programı, s.164.

1.5 Yatırımların Önündeki İdari Engellerin Azaltılması, Lisanslama Süreçlerinin, Ar-Ge Projelerinin Onaylanması İşlemlerinin, Yatırım Arazisine Erişim Sıkıntılarının ve İthalattaki Kısıtlamaların Ele Alınması

1.5.1 Lisanslama Süreçleri

Sektörel lisanslama süreçlerinin, maliyetlerinin ve sürelerinin rasyonel hale getirilmesi YDK üyeleri tarafından tüm toplantılarda gündeme getirilmiş ve yatırım ortamını iyileştirme çalışmaları kapsamında öncelikle ele alınan konular arasında yer almaya devam etmiştir.

- ▶ İşyeri açma ve çalışma ruhsatları sürecinde önemli iyileştirmeler getiren ikincil düzenleme değişikliği, 13 Nisan 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir.⁴³ Bu çerçevede;
 - Çevre Etki Değerlendirmesi (ÇED) olumlu kararı veya ÇED gerekli değildir kararı verilen ve Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında yer alan belirli yatırımlar için işyeri açma ve çalışma ruhsatı, 15 gün içinde başka bir işlem yapılmaksızın verilecektir.
 - İkinci ve üçüncü sınıf gayrisihhi müesseselere işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilmesinde beyan usulü esası getirilmiştir. Başvuru, öngörülen kriterlere uygun olduğu takdirde, işyeri açma ve çalışma ruhsatı 5 gün içinde verilebilecektir.
- ▶ Madencilik faaliyetlerinin ruhsatlandırılması sürecini daha rasyonel hale getiren düzenleme değişikliği, 21 Nisan 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir.⁴⁴ Bu kapsamda;
 - İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'te yer alan gayrisihhi müesseselere ilişkin hükümler madencilik sektörüne uyarlanmıştır.
 - ÇED olumlu belgesi ve raporunun, yer seçimi ve tesis kurma izni yerine geçmesi sağlanmıştır.
 - Madencilik faaliyetlerine bağlı olarak yapılan geçici tesislerin imar iznine ilişkin sorunları giderilmiştir.
- ▶ Tarım ve Köyşleri Bakanlığı tarafından, tarım sektöründe yatırım yapacak ulusal ve uluslararası girişimcileri bilgilendirmek; izin ve ruhsat işlemleri ile yatırım destekleri konusunda rehberlik

İkinci ve üçüncü sınıf gayrisihhi müesseselere işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilmesinde beyan usulü esası getirilmiştir.

Madencilik faaliyetlerine bağlı olarak yapılan geçici tesislerin imar iznine ilişkin sorunları giderilmiştir.

"Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi" kurulmuştur.

43 İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (R.G.13.04.2007/26492).

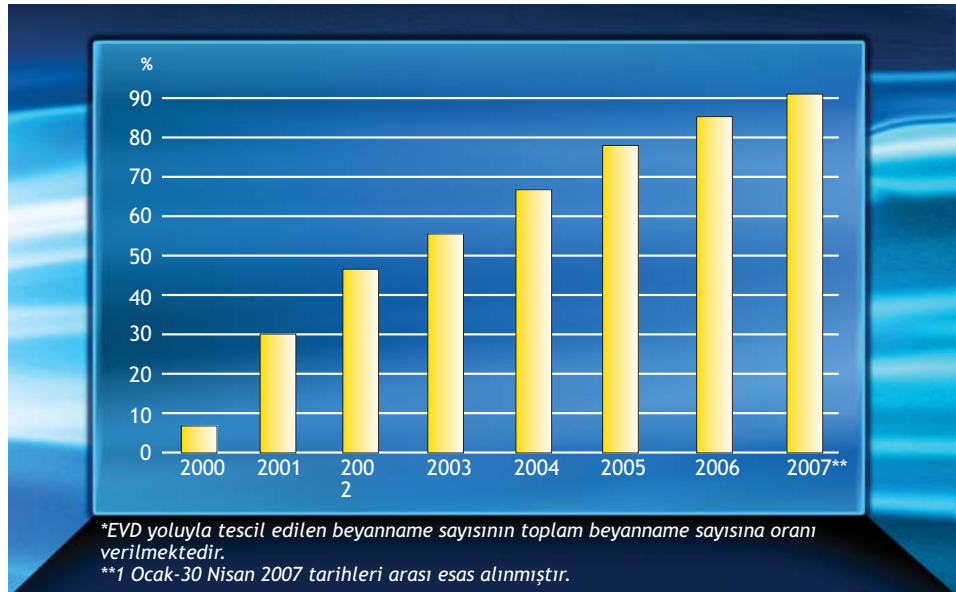
44 Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (R.G. 21.04.2007/26500).

Gümrük kontrollerinin sayısı azaltılmış, gümrük hizmetlerinin artan etkinliği gümrükleme işlemlerinin tamamlanma sürelerine yansımıştır.

hizmeti sağlamak üzere Ocak 2007’de, “Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi (TARYAT)” kurulmuştur.⁴⁵

- Gümrüklerde sağlanan hizmetlerin etkinliğinin artırılması amacıyla yürütülen “Gümrük İdarelerinin Modernizasyonu Projesi” kapsamında;
 - Gümrük kontrollerinin sayısı azaltılırken etkinliği artırılmış ve işlemlerin tamamlanma süresi kısaltılmıştır. 1 Ocak 2006 ile 30 Nisan 2007 tarihleri arasındaki dönemde tescil edilen 2.830.874 ihracat beyannamesinin %92,56’sının; aynı döneme ilişkin ithalat işlemlerinde ise, tescil edilen 2.895.718 beyannamenin %64,28’inin gümrükleme işlemleri, ilk 24 saat içinde tamamlanmıştır.
 - 30 Ağustos 1999 tarihinden itibaren gümrüklerde işlemleri hızlandırmak amacıyla uygulamaya konan Elektronik Veri Değişimi (EVD) Sisteminin kullanımı yaygınlık kazanmıştır. EVD Sistemi, beyanname bilgilerinin gümrük müşavirleri, ithalat-ihracat şirketleri ve taşıyıcı firmalar arasında elektronik ortamda transferini sağlamaktadır. EVD yoluyla tescil edilen beyannamelerin toplam beyannamelere oranı, her geçen yıl artış göstererek 2007 yılının ilk dört aylık döneminde %82,63’e ulaşmıştır.

Grafik 4 : Elektronik Veri Değişimi Yoluyla Tescil Edilen Beyannameler*

- Gümrük işlemlerinin daha etkin ve verimli yürütülebilmesi ve bürokrasi yükünün azaltılabilmesi amacıyla kara sınır kapılarında diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan kontrol işlemlerinden Gümrük İdaresince yapılabilecek nitelikte olanlarının Gümrük Müsteşarlığına devredilmesi için Gümrük Müsteşarlığı, Ulaştırma Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı arasında iş birliği sağlanmıştır. Bu çalışma ile kara sınır kapılarında tüm işlemlerin bir noktada gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

45 www.taryat.gov.tr.

- Gümrük Müsteşarlığınca, dış ticaret işlemlerinde kullanılan bilgi ve belgelerin kurumlar arasında elektronik ortamda paylaşılmasını ve tüm işlemlerin iş süreçlerinde taraf olan kurumlarca standart dış ticaret belgeleri kullanılarak elektronik ortamda yapılmasını sağlamak amacıyla sürdürülen çalışmaların 2007 yılı içerisinde tamamlanması planlanmaktadır.⁴⁶
- DTM tarafından yürütülen ithalattaki ürün güvenliği denetimlerinin izlendiği internet tabanlı Ürün Güvenliği Sistemi ile Gümrük Müsteşarlığının BİLGE Sisteminin doğrudan iletişim kurmasını öngören bir protokol 2006 yılı içinde imzalanmıştır. Bu iletişim sisteminin kurulması ile ilgili taraflar (denetim birimleri, gümrük idareleri, firmalar vb.) arasındaki işlemler elektronik ortamda kısa sürede yapılabilecektir.
- AB tarafından finansmanı uygun görülen ve DTM ile birlikte Hollanda Gıda ve Tüketici Ürünleri Güvenliği Kurumunun ortaklaşa yürüttüğü “Türkiye’de Ürün Güvenliği Sisteminin Kurulması için Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi Projesi” 2007 yılı Ocak ayında başlatılmıştır. Söz konusu Projenin amacı, Türkiye’nin AB üyesi ülkelerle güvensiz ürünlere ilişkin karşılıklı bildirimini sağlayacak RAPEX Sistemine (Rapid Alert System for Non-Food Products-Gıda Dışı Ürünlerde Hızlı İkaz Sistemi) ilişkin altyapının oluşmasına katkı sağlamaktır.

46 Dokuzuncu Kalkınma Planı, (2007-2013), 2007 Yılı Programı, s.87.

Sanayi Ar-Ge projelerinin izlenmesi aşamasında harcamaların mevzuata uygunluğunun değerlendirilmesi sürecinin hızlandırılması için yeminli mali müşavir uygulaması getirilmiştir.

Teknoloji geliştirme projeleri desteği için yapılması gereken başvuru sürecindeki bürokratik işlemler azaltılmıştır.

1.5.2 Ar-Ge Projelerinin Onaylanması İşlemleri

Ar-Ge projelerinin, sağlanan desteklerden faydalanabilmeleri için gerekli olan onay sürecinin basitleştirilmesi ile bu alandaki idari ve bürokratik engellerin azaltılması konularında çeşitli iyileştirmeler sağlanmıştır.

- TÜBİTAK tarafından yürütülen, “Sanayi Ar-Ge Projeleri Destek Programı” ile yeni bir ürün üretilmesi, ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi, maliyet düşürücü nitelikte yeni tekniklerin ve üretim teknolojilerinin geliştirilmesi konularında yürütülen projeler desteklenmektedir. Sanayiye verilen Ar-Ge ve yenilik desteklerinden faydalanabilmek için gerekli onay işlemlerinin basitleştirilmesi amacıyla anılan Program kapsamında önemli adımlar atılmıştır:

 - Sanayi Ar-Ge proje önerilerinin daha etkin değerlendirilmesi için, teknoloji yürütme komitelerinin sayısı 3’ten 5’e yükseltilmiştir.
 - Sanayi Ar-Ge projelerinin izlenmesi aşamasında, harcamaların mevzuata uygunluğunun değerlendirilmesi sürecinin hızlandırılması için yeminli mali müşavir uygulaması getirilmiştir.
- TÜBİTAK tarafından yürütülen akademik Ar-Ge projelerinin finansman desteğinden faydalanabilmesi için yapılan değerlendirme sürecinde “Panel Sistemi” uygulamaya konmuştur. Önceki yıllarda 5-6 ay olan proje onaylanma süreci, 2006 yılında 3 aya düşürülmüştür.
- “Teknoloji Geliştirme Projeleri Desteği” kapsamında ticari değeri olan ürünlerin geliştirilmesine yönelik Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesine ilişkin onay işlemleri TTGV tarafından yapılmaktadır. Bu alanda, TTGV tarafından yapılan iyileştirmeler çerçevesinde;

 - Teknoloji geliştirme projeleri desteği için yapılması gereken başvuru sürecindeki bürokratik işlemler azaltılmıştır.
 - TTGV, teknoloji geliştirme projeleri desteği başvurularını kolaylaştırmak üzere iç süreçlerinde de bazı iyileştirmeler yapmıştır. Proje değerlendirme ve destekleme süreçlerinin kısaltılması amacıyla, birbirini takip eden bazı işlemlerin paralel yürütülmesi ve bu süreçlerin daha verimli bir şekilde yönetilmesi sağlanmış; sözleşmelerin imzalanma ve harcamaların değerlendirilmesi süreçleri hızlandırılmıştır.

1.5.3 Yatırım Arazisine Erişim

Son dönemde gerek makro ekonomik alanda, gerekse iş ortamına ilişkin yasal düzenlemelerde elde edilen gelişmeler, yatırımcıların Türkiye'ye yönelik değerlendirmelerinde öncelik ve ihtiyaçlarını önemli ölçüde değiştirmiştir. Altyapı, işin niteliğine uygun iş gücü ve yatırım projesinin gereksinimine uygun yatırım yeri, karar aşamasında etkili olan faktörler haline gelmiştir. Nitekim yatırım arazisine erişim hususu, YDK'nin birinci ve üçüncü toplantılarında katılımcılar tarafından önemle üzerinde durulan konular arasında yer almıştır. Bu konu ile ilgili olarak, Türkiye'de yatırım ortamının iyileştirilmesi çalışmaları kapsamında çeşitli iyileştirmeler yapılmaktadır.

- Yabancıların taşınmaz edinimine ilişkin esaslar, 7 Ocak 2006 tarihinde yürürlüğe giren yasal değişiklik kapsamında yeniden düzenlenmiştir.⁴⁷ Yabancı uyruklu gerçek kişilerin, ülkeler arası karşılıklılık esasına dayalı olarak yasal düzenlemede belirtilen sınırlar çerçevesinde, Türkiye'de işyeri veya mesken olarak kullanmak üzere taşınmaz edinebilmeleri sağlanmıştır. Tüzel kişiliği haiz yabancı ticaret şirketleri, ancak özel kanun hükümleri⁴⁸ çerçevesinde taşınmaz edinebilirken, Türkiye'de kurulu tüzel kişiliğe sahip yabancı sermayeli şirketlerin taşınmaz edinimi ile ilgili bir sınırlama bulunmamaktadır.⁴⁹
- Yatırımcıların yatırım yeri araştırma sürecinde arazilerin hukuki durumunun tespiti büyük önem taşımaktadır. Bu konuda yatırımcılara güvenilir kaynaktan veri sağlanması açısından önemli bir işlevi bulunan kadastro çalışmalarına Türkiye genelinde hızla devam edilmektedir. Bugüne kadar toplam ülke kadastrosunun %80,8'inin çalışmaları tamamlanmıştır. 2007 yılı içinde tüm birimlerin kadastro çalışmalarının tamamlanması planlanmaktadır. Bu çalışmalar ile, mülkiyet hakkına ilişkin olarak uygulamada yaşanan uyumsuzluklar da giderilmiş olacaktır.
- 2000 yılında, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü tarafından, "Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi Projesi (TAKBİS)" başlatılmıştır. TAKBİS Projesi ile, taşınmaz mülkiyet bilgilerinin hızlı ve doğru üretilmesi ile güncelliğinin sağlanmasını hedeflenmektedir. 2006 yılı içerisinde, TAKBİS kapsamında öncelikli olarak il merkezlerinde ve işlem hacmi büyük ilçelerdeki 232 Tapu Sicil Müdürlüğü ve 10 Kadastro Müdürlüğünde otomasyon çalışmalarına başlanılmıştır. Nisan 2007 itibarıyla, 154 birim TAKBİS kapsamında işletmeye alınmıştır. Ayrıca, söz konusu Genel Müdürlüğün kendi katkıları ile 100 Tapu Sicil Müdürlüğünde daha sayısallaştırma çalışmaları yapılarak 2008 yılı içinde toplam 342 birimde otomasyona geçilmiş olacaktır. 2006 yılında TAKBİS Projesi, TÜSİAD ve Türkiye Bilişim Derneğinin ortaklaşa düzenlediği e-devlet ödülleri kamudan vatandaşla hizmetler kategorisinde birinci olmuştur.
- İmalat sanayi yatırımlarının uygun görülen alanlarda belirli bir plan dahilinde yapılmasını sağlamak amacıyla oluşturulan ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca kuruluşu onaylanan organize sanayi bölgelerinin (OSB) sayısı, 2006 yılı sonu itibarıyla 244'e ulaşmıştır. Bu bölgelerden 58 ilde yer alan 20.699 hektar büyüklüğündeki 93 adet OSB'nin yer seçimi, kamulaştırma çalışmaları ve altyapısı tamamlanmıştır. Yer seçimi işlemleri tamamlanmış ve sicil almış, ancak yerleştirme ve altyapı çalışmaları devam eden OSB sayısı ise

Kuruluşu onaylanan organize sanayi bölgelerinin sayısı, 2006 yılı sonu itibarıyla 244'e ulaşmıştır.

47 5444 sayılı Tapu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (R.G. 07.01.2006/26046).

48 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu (R.G. 16.03.1982/17635); 6326 sayılı Petrol Kanunu (R.G. 16.03.1954/8659); 4737 sayılı Endüstri Bölgeleri Kanunu (R.G. 19.01.2002/24645).

49 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu (R.G. 17.06.2003/25141).

155'dir. 2007 yılı içinde toplam 19.512 hektar büyüklüğündeki 108 adet yeni OSB'nin kullanıma açılması için gerekli yatırımlar 2007 Yılı Yatırım Programında yer almaktadır.

Tablo 8: Organize Sanayi Bölgelerinin Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı
(Yol, içme suyu, pis su, yağmur suyu, elektrik vs işleri tamamlanan 93 adet OSB bazında)

BÖLGE ADI	2006 SONU İTİBARIYLA BİTENLER		2007 YILI YATIRIM PROGRAMINDA YER ALANLAR	
	ADET	ALAN (Ha)	ADET*	ALAN (Ha)
MARMARA (11 İL)	18	5.072	10	1.732
EGE (8 İL)	14	3.512	19	3.459
AKDENİZ (8 İL)	11	2.603	6	1.047
İÇ ANADOLU (13 İL)	17	4.118	18	4.248
KARADENİZ (18 İL)	17	1.823	27	3.049
DOĞU ANADOLU (14 İL)	8	1.375	15	1.984
G.DOĞU ANADOLU (9 İL)	8	2.196	13	3.993
TÜRKİYE TOPLAMI (81 İL)	93	20.699	108	19.512

* Etüd karakteristiği ile yer alan projeler adet olarak toplamlara dahil edilmiştir.

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı.

- OSB Üst Kuruluşu tarafından "OSB Bilgi Sitesi" hazırlanarak "www.osbuk.org" adresinde Temmuz 2006 tarihinde erişime açılmıştır. Anılan sitede; kuruluşunu tamamlamış OSB'lere ait genel bilgilerin yanı sıra, teşvikler, alt yapı hizmetleri, imar bilgileri, parsel tahsisleri, enerji tüketimleri hakkındaki bilgiler yer almaktadır. Bu site ile OSB envanterinin oluşturulması, OSB bilgilerinin periyodik olarak güncellenmesi ile yatırımcıların OSB'ler hakkında doğru ve güncel bilgiye ulaşabilmeleri sağlanmıştır.

- Türkiye'de üniversite-sanayi işbirliğinin sağlanarak teknoloji yoğun üretime yönelik yeni ürün ve üretim yöntemlerinin geliştirilmesini hedefleyen ve 2001 yılından beri kurulmaya başlanan TGB sayısı, Şubat 2007 tarihi itibarıyla 23'e ulaşmıştır. Söz konusu TGB'lerden faal olan 14'ünde 573 adet teknoloji firması kurulmuş olup, 8.202 kişiye istihdam imkanı sağlanmıştır. Yine aynı dönem içerisinde, TGB'ler bünyesinde 2.515 proje gerçekleştirilmiş; 110 milyon ABD doları tutarında ihracat yapılmış ve 94 adet patent alınmıştır.

Şubat 2007 itibarıyla, 23 teknoloji geliştirme bölgesi kurulmuş olup, 14 adedi faaliyete geçmiştir.

Tablo 9: Teknoloji Geliştirme Bölgesinin İllere Göre Dağılımı

İL	SAYI	İL	SAYI	İL	SAYI	İL	SAYI
Ankara	4	Konya	1	Adana	1	Gaziantep	1
İstanbul	3	Antalya	1	Erzurum	1	Eskişehir	1
Kocaeli	3	Kayseri	1	Mersin	1	Bursa	1
İzmir	1	Trabzon	1	Isparta	1	Denizli	1

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

- Türkiye İstatistik Kurumunca 2001 yılı için belirlenen kişi başına GSYİH tutarı, 1.500 ABD doları ve/veya daha az olan iller ile bu iller dışında kalan ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca (DPT) 2003 yılı için belirlenen sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına göre endeks değeri eksi olan illerde ve kalkınmada öncelikli yörelerdeki diğer illerde en az 10 kişilik istihdam öngören yatırım başlatan gerçek ve tüzel kişilere; Hazineye, özel bütçeli kuruluşlara, il özel idarelerine veya belediyelere ait arazi ve arsalar üzerinde 49 yıl süreli bağımsız ve sürekli nitelikte bedelsiz irtifak hakkı tesis edilebilme imkanı getirilmiştir.⁵⁰
- Kamuya ait tarım işletmelerinin verimliliğini artırmak için, Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM)'ne bağlı işletmelerin uzun süreli olarak kiralanmasına başlanmıştır. Bu kapsamda, 2003-2006 yılları arasında, 38 TİGEM tarım işletmesinden 14'ü özel sektör şirketlerine kiralanmıştır. Kiraya verilen söz konusu işletmelerde, yapılan yeni yatırımlarla yaklaşık 5.500 kişiye iş imkanı sağlanmıştır.
- Yatırım tesisi kuran şirketler açısından yapı denetim işlemleri konusunda bürokrasiyi ve maliyeti azaltması öngörülen ikincil düzenleme çalışmaları tamamlanma aşamasına getirilmiş olup, 2007 yılında yürürlüğe konması planlanmaktadır.⁵¹

2003-2006 yılları arasında Tarım İşletmesi Genel Müdürlüğüne bağlı 14 tarım işletmesi özel sektöre kiraya verilerek yaklaşık 5.500 kişiye iş imkanı sağlanmıştır.

50 5615 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (R.G. 04.04.2007/26483); Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (R.G. 06.02.2004/25365).

51 YOİKK Teknik Komite Eylem Planları, Şubat 2007, s.21.

I.6 Yargı Sürecinin Etkinliğini Artırılması

Konsey üyeleri, hızlı, adil, etkin ve öngörülebilir bir yargı sisteminin oluşturulması hususuna yatırım ortamını iyileştirme çalışmaları kapsamında yer verilmesine ilişkin önerilerini üçüncü YDK toplantısında da yinelemişlerdir. Adalet Bakanlığının bu doğrultuda yürüttüğü iyileştirme çalışmalarına 2006 yılında devam edilmiştir.

Hukuk Muhakemeleri Kanun Tasarısı Taslağı ile davaların hızlı, basit, etkin ve en düşük maliyetle görülmesi sağlanacaktır.

- Yargı reformu çerçevesinde Hukuk Muhakemeleri Kanun Tasarısı Taslağı hazırlanmıştır. Tasarı ile davaların hızlı, basit, en düşük maliyetle ve etkin bir biçimde görülmesi, bir kısım uyuşmazlıkların çekişmesiz yargı, sulh, uzlaşma gibi yöntemlerle çözümünün sağlanması ve karşılaştırmalı hukuktaki gelişmelerin hukuk yargılamasına aktarılması amaçlanmaktadır.

- Adalet Bakanlığının bu alandaki bir diğer önemli çalışması, iş yükü yoğun olmayan yerlerdeki adli teşkilatın, iş yükü yoğun olan yerlerdeki adli teşkilatlara aktarılması olmuştur. Adalet hizmetlerinde etkinliği sağlamak ve verimsizliği önleyebilmek için 137 küçük ilçede adli teşkilat ile 120 ceza infaz kurumu kapatılmıştır.⁵²

- Hakim açığı sorununu gidermek üzere 5276 sayılı Kanun⁵³ ile 4.000 yeni hakim ve savcı atanması için kadro alınmış olup, bu kadronun meslekte yetişmiş, nitelikli hakim ve savcılar ile doldurulması için Adalet Bakanlığınca yapılan çalışmalar devam etmektedir.

- Adalet hizmetlerinin hızlı, ekonomik ve etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamak için gerekli tüm teknolojik gelişmeler kullanılarak, e-dönüşüm sürecinde hızlı, güvenilir ve adil bir yargılama mekanizmasının oluşturulması çalışmalarına devam edilmiştir. Bu kapsamda, teknolojik altyapının kurulması amacıyla Adalet Bakanlığı tarafından başlatılan ve adalet sistemi ile ilgili kurum ve kuruluşlar bakımından bir otomasyon ve entegrasyon projesi niteliği taşıyan Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) çerçevesinde önemli gelişmeler kaydedilmiştir. UYAP Projesi, Adalet Bakanlığı merkez teşkilatı ile birlikte tüm mahkemeleri, cumhuriyet başsavcılıklarını, icra dairelerini, ceza ve tutukevlerini, adli tıp kurumları ile diğer yüksek yargı organlarını ve ilgili kurum ve kuruluşları içine almaktadır. Halihazırda yaygınlaşma oranı %90'ları bulan UYAP'ın, 2007 yılı içerisinde tüm adli teşkilatta kullanılabilir hale gelmesi beklenmektedir.

- Bu projenin tamamlanması ile birlikte merkez ve taşra teşkilatındaki veriler bilgisayar ortamında takip edilebilecek, istatistiksel bilgilere daha hızlı ve etkin

Halihazırda yaygınlaşma oranı %90'ı bulan Ulusal Yargı Ağı Projesi'nin (UYAP) 2007 içerisinde tüm adli teşkilatta kullanılır hale gelmesi beklenmektedir.

⁵² Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), s.60.

⁵³ 25.12.2004 tarihli ve 5276 sayılı 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvelde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (R.G. 29.12.2004/25685).

bir biçimde ulaşılabilecektir. Ayrıca, açılmış bulunan herhangi bir davayla ilgili yazışmalar ve nüfus, sabıka kaydı, tapu kayıtları gibi bilgiler elektronik ortamda ve davanın görülmesi aşamasında mahkemelere gönderilebilecektir.

- UYAP ile sunulan hizmetler sayesinde vatandaşlar dava bilgilerine, avukatlar ise vekaletnamesi bulunan dosyalarına erişebilmekte, Elektronik İmza Kanunu kapsamında dosyalarına evrak gönderme ile harç ve masraf gibi ödeme işlemlerini yapabilmektedir. UYAP'ın sunduğu hizmetlerden aktif olarak yararlanan avukat sayısı 10.000'den fazladır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, kayıtlı istihdam üzerindeki mali ve sosyal yüklerin azaltılmasını sağlayacak bir reform paketi hazırlamaktadır.

2007 yılı içinde, 4857 sayılı yeni İş Kanunu'nun, iş piyasasında esneklik ve güvence ile ilgili hükümlerinin değerlendirildiği bir çalışma yapılacaktır.

1.7 İş gücü piyasasında etkinliğin ve esnekliğin sağlanması

Esnek bir iş piyasasının varlığı, globalleşen dünyada, rekabet edebilecek dinamik bir ekonomiye sahip olmanın ön koşuludur. Bu husus, son YDK toplantısında da gündeme gelmiştir:

- İşsizliğin önlenmesi, üretim ve istihdamın artırılması ve kayıtlı istihdamın geliştirilmesi amacıyla 2006 yılında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, DPT, Hazine Müsteşarlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından ortak bir çalışma grubu kurulmuştur. Çalışma grubunun 2006 yılında ve 2007 yılının başında gerçekleştirdiği çeşitli toplantılar sonucunda, ilgili kurumların önerileri ve sosyal tarafların talepleri çerçevesinde “İşgücü Piyasası Yapısal Dönüşüm ve İstihdamın Geliştirilmesi Planı” hazırlanmıştır. Bahsi geçen Plan kapsamında, öncelikle bir durum tespiti yapılmış, bu tespit doğrultusunda da kısa ve orta vadede;

- İstihdam üzerindeki mali ve sosyal yüklerin azaltılmasını,
- İşsizlik sigortası fonu ile kıdem tazminatı sisteminin yeniden düzenlenmesini

öngören yasal düzenleme önerileri geliştirilmiştir. İstihdamın artırılmasına yönelik politikaların hayata geçirilmesinde önemli bir gelişme sağlanması beklenen Planla ilgili çalışmalar tamamlanma aşamasına gelmiş bulunmaktadır.

- İşçi-işveren ilişkilerini düzenleyen temel yasa niteliğindeki 1475 sayılı İş Kanunu, ekonomik ve teknolojik gelişmeler, yeni istihdam ilişkilerinin ortaya çıkışı ve AB müktesebatına ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) sözleşmelerine uyum çerçevesinde yenilenmiş ve 4857 sayılı yeni İş Kanunu 2003 yılında yürürlüğe girmiştir.⁵⁴ Kanun, iş sürelerine esneklik kazandırarak, yeni istihdam olanakları yaratmayı amaçlayan “belirli süreli çalışma, kısmi süreli çalışma, iş paylaşımı, çağrı üzerine çalışma, uzaktan çalışma, evde çalışma, geçici iş ilişkisi” gibi istihdam modelleri öngörmektedir. 2007 yılı içinde, Kanunun iş piyasasında esneklik ve güvence ile ilgili hükümlerinin, 3 yıllık uygulama döneminde karşılaşılan sorunlar ve iş piyasasının değişen ihtiyaçları ışığında değerlendirildiği bir çalışma yapılacaktır. Söz konusu çalışma kapsamında, esneklik uygulamalarının işçi ve işverenler açısından çekici kılınması için, standart iş sözleşmelerindeki esneklik düzeyi incelenecek ve gerekli uyumlaştırma çalışmaları yapılacaktır. Bu çerçevede özellikle kısmi süreli çalışma biçiminin uygulanmasını kısıtlayabilecek engeller belirlenecek, bu çalışma biçimi işçiler ve işverenler açısından tercih edilecek bir yapıya kavuşturulacaktır.⁵⁵

54 4857 sayılı İş Kanunu (R.G. 10.06.2003/25134).

55 Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), 2007 Yılı Programı, s.184.

I.8 Kurumsal Yönetimin Güçlendirilmesi

Türkiye’deki firmalarda kurumsal yönetimin güçlendirilmesi, YDK üyeleri tarafından son iki toplantıda gündeme getirilen öncelikler arasında bulunmaktadır. Türkiye’de kurumsal yönetimin güçlendirilmesi hedefine yönelik olarak;

- hukuki altyapının oluşturulması
- kurumsal yönetim ilkelerine yaygınlık kazandırılması
- kurumsal yönetim konusunda farkındalık yaratılması

alanlarında çalışmalar yürütülmektedir.

2006 yılında bu kapsamda yürütülen çalışmalarla kurumsal yönetimin güçlendirilmesi hususunda önemli adımlar atılmıştır.

- “Türkiye’de Kurumsal Yönetim: OECD Pilot Çalışması” 2006 yılında tamamlanarak kamuoyuna açıklanmıştır.⁵⁶ Söz konusu çalışma, Türkiye’de kurumsal yönetimin geliştirilebilmesi için alınması gereken kısa ve uzun dönemli önceliklerin belirlenmesini ve OECD’nin Kurumsal Yönetim İlkeleri bazında Türkiye’deki mevcut durumun değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Pilot çalışma sonucunda hazırlanan rapor, Türkiye’deki kurumsal yönetim düzenlemeleri ve uygulamalarında sağlanması gereken ilerlemeler açısından yol gösterici bir rehber niteliği taşımaktadır.
- AB müktesebatı ile sermaye piyasası düzenlemelerini uyumlu hale getirmek amacıyla, Almanya Federal Maliye Bakanlığı ve Almanya Federal Finansal Denetim Kurumu ile Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından yürütülen Eşleştirme Projesi kapsamında Sermaye Piyasası Mevzuatı gözden geçirilmektedir. Bu çerçevede, söz konusu yasal düzenlemenin, kurumsal yönetim açısından önem taşıyan hükümleri de AB perspektifinden değerlendirilmektedir.
- 2007 yılı Mart ayı itibarıyla, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından hazırlanan Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile tam uyumlu, “Finansal Tabloların Hazırlanma ve Sunulma Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve”yi de içeren toplam 39 adet Türkiye Muhasebe Standardı ve Türkiye Finansal Raporlama Standardı yürürlüğe konmuştur.
- Kurumsal yönetimle ilgili olarak, son dönemde tamamlanan bir diğer çalışma da, UFRS’nin borsada işlem gören şirketler için 2005 yılı itibarıyla zorunlu hale getirilmesidir.

“Türkiye’de Kurumsal Yönetim: OECD Pilot Çalışması” 2006 yılında tamamlanarak kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Uluslararası standartlarla uyumlu toplam 39 adet Türkiye Muhasebe Standardı ve Türkiye Finansal Raporlama Standardı yayımlanmıştır.

56 Türkiye’de Kurumsal Yönetim: OECD Pilot Çalışması, 2006.

Uluslararası Denetim Standartları Tebliği ve Uluslararası Değerleme Standartları Tebliği yayımlanmıştır.

“Kamu Sermayeli Şirketlerde Kurumsal Yönetim” ve “Borsa Dışı Şirketlerde Kurumsal Yönetim” projeleri devam etmektedir.

Kurumsal yönetimin bankalarda uygulanmasına yardımcı olmak üzere ikincil düzenlemeler yapılmıştır.

UFRS'nin tamamlayıcısı olarak, borsada işlem gören şirketlerle ilgili düzenlemeler getiren ve 2006 yılının Haziran ayında yürürlüğe giren Uluslararası Bağımsız Denetim Standartları Tebliği ile kurumsal yönetim alanında önemli bir ilerleme kaydedilmiştir.⁵⁷ Ayrıca, Sermaye Piyasası Mevzuatı'na tabi ortaklıkların, sermaye piyasası kurumlarının ve ihraççıların yaptıracağı değerleme işlemleri için Uluslararası Değerleme Standartları'na uyumlu değerleme standartları hazırlanarak, 2006 yılında yayımlanmıştır.⁵⁸

- Hem şirketler hem de sermaye piyasası yatırımcıları açısından kurumsal yönetimin kavram ve içerik olarak yeterli düzeyde bilinmemesi nedeniyle, önümüzdeki dönemde SPK tarafından tanıtım ve bilgilendirme faaliyetlerine ağırlık verilmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda, borsa şirketlerinin kurumsal yönetim uygulamalarına ilişkin SPK tarafından yapılan değerlendirilmelerin, SPK'nin resmi İnternet sitesi aracılığıyla kamuoyuna duyurulmasına devam edilecektir. Bunun yanı sıra, şirketlerin kurumsal yönetim uyum raporlarının bulunduğu İnternet sitelerine, SPK İnternet sitesinden bağlantı verilecektir. Bu ve benzeri çalışmalar ile halka açık şirketlerin kurumsal yönetim ilkelerine uyumu konusunda farkındalık düzeyinin yükseltilmesi ve böylece uygulamanın etkinlik kazanması hedeflenmektedir.
- Kurumsal yönetim konusunda da önemli yenilikler içeren Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, TBMM gündemindedir. Söz konusu Tasarı'nın yasallaşması ile birlikte, hem halka açık olan hem de halka açık olmayan şirketlerde kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması hususunda önemli ilerlemeler sağlanacaktır.
- SPK Başkanlığında, YOİKK bünyesinde oluşturulan Kurumsal Yönetim Komitesinde, kamu sermayeli şirketlerde ve borsa dışı şirketlerde kurumsal yönetimin yerleştirilmesi ve izlenmesi konularında çalışmalar yürütmek üzere, 2006 yılında iki ayrı proje başlatılmıştır:
 - “Kamu Sermayeli Şirketlerde Kurumsal Yönetim Projesi” ile, kamu işletmelerinde kurumsal yönetim ilkelerinin tespit edilmesi ve uygulamaya geçilebilmesi için gerekli altyapı çalışmalarının tamamlanması ve bu kapsamda ihtiyaç duyulan mevzuat değişikliği konusunda öneri geliştirilmesi hedeflenmektedir.⁵⁹
 - “Borsa Dışı Şirketlerde Kurumsal Yönetim Projesi” ile, bu şirketlerde uygulanabilir kurumsal yönetim ilkelerinin belirlenmesi ve tanıtılması, kurumsal yönetim konusunda farkındalık yaratılması, uygulamaların takip edilmesi ve geliştirilmesi suretiyle, bu şirketlerin ekonomiye daha etkin bir biçimde katılmalarının sağlanması amaçlanmaktadır.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) tarafından bankaların kuracakları iç kontrol, iç denetim, risk yönetim sistemleri ve bunların işleyişi ile ilgili usul ve esaslar⁶⁰ ile, bankaların kurumsal yönetimine yönelik yapı, süreç ve bunlara ilişkin ilkeler⁶¹ konularında, 2006 yılında iki yeni ikincil düzenleme yapılmıştır. Anılan düzenlemeler, bankacılık sektöründe kurumsal yönetimin güçlendirilmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

57 Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ (Seri: X, No: 22) (R.G. 12.06.2006/26196).

58 Sermaye Piyasasında Uluslararası Değerleme Standartları Hakkında Tebliğ (Seri: VIII, No: 45) (R.G. 06.03.2006/26100).

59 Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), s.74.

60 Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik (R.G. 01.11.2006/26333).

61 Bankaların Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik (R.G. 01.11.2006/26333).

- 2006 yılında yürürlüğe giren Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda, kurumsal yönetim ilkelerine yer verilmiştir.⁶² Söz konusu yasal düzenlemede, kartlı sistem kurma, kart çıkarma, üye işyerleri ile anlaşma yapma, bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma faaliyetinde bulunmak isteyen kuruluşların faaliyetlerinin kurumsal yönetim hükümlerine uygunluğunun sağlanması zorunlu tutulmaktadır. 2007 yılının Mart ayında BDDK tarafından yapılan ikincil düzenleme⁶³ ile kart kuruluşları, Bankaların Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik hükümlerine tabi olmuştur.

62 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu (R.G. 01.03.2006/26095).

63 Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik (R.G. 10.03.2007/26458).

Sosyal Güvenlik Reformu kapsamında, tüm sosyal güvenlik kurumları Sosyal Güvenlik Kurumu çatısı altında toplanmıştır. Reformun diğer bileşenlerine ilişkin çalışmalar ise sürdürülmektedir.

I.9 Sosyal Güvenlik Sistemi Reformu'na Devam Edilmesi

“Sosyal Güvenlik Sistemi Reformu”na hız kazandırılması, ikinci ve üçüncü YDK toplantılarında gündeme getirilen tavsiye kararları arasında yer almıştır. Söz konusu reform kapsamında, üç temel yasal düzenlemeden oluşan bir paket hazırlanmıştır.

- Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu, Mayıs 2006 tarihi itibarıyla yasalaşarak yürürlüğe girmiştir.⁶⁴ Bu çerçevede tüm sosyal güvenlik kurumları, kamu tüzel kişiliğini haiz, idarî ve malî açıdan özerk Sosyal Güvenlik Kurumu çatısı altında toplanmıştır. Kanunun uygulamasını sağlayacak ikincil mevzuat, Haziran 2007 itibarıyla yürürlüğe girecektir.⁶⁵
- Reformun ikinci ayağı, emeklilik yaşının aşamalı olarak artırılmasını ve emeklilik haklarının daha rasyonel biçimde hesaplanmasını öngörmektedir. Ayrıca, sosyal güvenlik sisteminin bütçe açığının 10 yıllık bir dönem içinde yaklaşık %1 oranında azaltılması ve uzun vadede bütçe dengesinin sağlanması da amaçlanmaktadır. Bu alanda gerekli yasal altyapıyı oluşturmak üzere 31 Mayıs 2006 tarihinde TBMM tarafından kabul edilen 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun bazı maddeleri, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Bu çerçevede Kanun, Yüksek Mahkemenin gerekçeleri doğrultusunda yeniden düzenlenmektedir.
- Reformun son bileşeni olan ve halen dağınık halde yürütülen sosyal yardım ve hizmetlerin toplulaştırılarak nesnel yararlanma ölçütlerine dayalı, tüm muhtaç kesimlerin erişebileceği bir sistemin oluşturulmasını öngören Sosyal Yardımlar ve Primsiz Ödemeler Kanun Tasarısı Taslağı üzerindeki çalışmalar ise sürdürülmektedir.

64 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu (R.G. 20.05.2006/26173).

65 YOİKK Teknik Komite Eylem Planları, Şubat 2007, s.13.

I.10 Mali Piyasaların Derinliğinin Artırılması, Bu Kapsamda Finansmana Erişimin Artırılması, Sigortacılık Sektörünü Düzenleyici Çerçevenin Güçlendirilmesi ve Menkul Kıymet Borsasının Yaygınlaştırılması

YDK'nin üçüncü toplantısında Konsey üyeleri, mali piyasaların derinliğinin ve buna bağlı olarak finansmana erişim olanaklarının artırılmasının önemini vurgulamışlardır. Toplantıda ayrıca, sigortacılık sektöründe düzenleyici çerçevenin güçlendirilmesi ve menkul kıymet borsasının yaygınlaştırılması hususları da gündeme getirilen öneriler arasında yer almıştır. Söz konusu alanlarda 2001 krizi sonrasında uygulamaya konan politikaların olumlu etkisi, bu alanlarla ilgili göstergelere yansımıştır. 2006 yılında bu doğrultudaki çalışmalara devam edilmiştir.

- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda (İMKB) "Hisse Senetleri Piyasası", "Tahvil ve Bono Piyasası" ile "Uluslararası Tahvil Piyasası" olmak üzere üç piyasa bulunmaktadır. 2006 yılında, Hisse Senetleri Piyasası günlük ortalama işlem hacmi, bir önceki yıla göre %16 oranında artışla 919 milyon ABD dolarına; Tahvil ve Bono Piyasası günlük ortalama işlem hacmi de aynı dönemde %18 oranında artışla 8,1 milyar ABD dolarına yükselmiştir.
- 2006 yılında 15 şirket, hisse senetlerini ilk defa halka arz etmiş olup, İMKB'de işlem gören 316 şirketin toplam piyasa değeri, 163,8 milyar ABD doları seviyesine ulaşmıştır. Ayrıca, İMKB'de işlem gören Borsa Yatırım Fonu sayısı, 2006 yılı sonunda 6'ya yükselmiştir.
- 2006 yılında, Tahvil ve Bono Piyasası işlemlerinin tamamı; Hisse Senetleri Piyasası işlemlerinin de %90'ı uzaktan erişimle yapılmıştır ve teknolojik altyapı yeni yazılımlarla güçlendirilmiştir.
- Uluslararası sermaye piyasaları arasında yükselen konumunu hızla güçlendiren İMKB, 2006 yılı Aralık ayı itibarıyla, gelişmekte olan ülkelerin borsaları arasında Hisse Senetleri Piyasası işlem hacmi bakımından altıncı sırada, hisse senetleri işlem gören şirketlerin piyasa değeri bakımından ise dokuzuncu sırada yer almıştır. İMKB'deki Tahvil ve Bono Piyasası'nın Kesin Alım-Satım Pazarı, tahvil işlemlerinin gerçekleştirildiği tüm borsalar arasında yıllık toplam işlem hacmine göre, beşinci sırada yer almaktadır. Makro ekonomide görülen iyileşmeler ve finansal sektörün hukuki altyapısının güçlendirilmesi sonucunda mali sektörde yabancı payı artmıştır.⁶⁶ Yabancı yatırımcıların hisse senedi yatırımları toplamı, Nisan 2007 sonu itibarıyla yaklaşık 46 milyar ABD doları ile toplam saklama tutarının %71'ine ulaşmıştır.

2006 yılında Hisse Senetleri Piyasası günlük ortalama işlem hacmi, bir önceki yıla göre %16 oranında; Tahvil ve Bono Piyasası günlük ortalama işlem hacmi de aynı dönemde %18 oranında artış göstermiştir.

66 Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), s.35.

Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş. işlem hacmi 2006 yılı sonu itibarıyla bir önceki yıla oranla yaklaşık %600 artarak 12,5 milyar ABD dolarına ulaşmıştır.

Gelişen İşletmeler Piyasasının faaliyete geçmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Bankacılık sektörünün toplam kredilerinin milli gelire oranı 2005 yılında %31 iken, 2006'da %38'e yükselmiştir.

- Hazine Müsteşarlığının uluslararası piyasalarda ihraç etmiş olduğu dış borçlanma araçları (Eurotahvil), 2007 Nisan ayı itibarıyla, İMKB Yabancı Menkul Kıymetler Piyasası Uluslararası Tahvil Pazarı'nda işlem görmeye başlamıştır. İşlemler Otomatik Tahvil Alım Satım Sistemi üzerinde açılan ayrı bir pazarda uzaktan erişimle gerçekleştirilmektedir. Bu sayede, tezgahüstü piyasalarda aktif olarak işlem gören Eurotahviller'in organize ikinci el piyasada işlem görmesi sağlanacak olup, piyasanın daha da etkinleşmesi hedeflenmektedir.
- İMKB'nin piyasaların etkinleşmesi yönündeki çalışmaları, 2007 yılında da devam edecektir:
 - İMKB'de işlem gören şirketlerin bildirimlerinin, elektronik ortamda bilgi güvenliği standartlarına uygun bir biçimde kamuya duyurulmasını amaçlayan "Kamuyu Aydınlatma Projesi"nin 2007 yılında devreye alınması planlanmaktadır.
 - SPK ve İMKB tarafından gözetim çalışmalarının etkin bir şekilde yürütülmesi amacıyla hazırlanan "Gözetim Sistemi Projesi" 2007 yılı içinde devreye alınacaktır.
- 2005 yılı başında açılışı yapılan "Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş.(VOB)" etkin bir risk yönetimi fonksiyonu görmektedir. 2005 yılında 2,2 milyar ABD doları olan işlem hacmi, 2006 yılı sonu itibarıyla yaklaşık %600 oranında artarak, 12,5 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. 2007 yılının ilk dört ayındaki toplam işlem hacmi ise, 2006 yılı toplamını geçerek 15,3 milyar ABD doları seviyesine ulaşmıştır.
- Yaratacağı likidite imkanları ile KOBİ'lerin sermaye piyasası aracı ihraç etmesini kolaylaştıracak bir piyasa oluşturmak ve işletmek amacıyla "Gelişen İşletmeler Piyasası A.Ş."ye 30 Aralık 2005 tarihinde tüzel kişilik kazandırılmıştır. Gelişen İşletmeler Piyasası, KOBİ'ler dahil olmak üzere, tüm sektörlerdeki işletmelerin sermaye piyasalarından fon sağlamalarını amaçlamaktadır. Piyasanın operasyonel olarak faaliyete geçmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.⁶⁷
- 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile banka dışı mali kurumların (leasing, faktoring ve tüketici finansman şirketleri) denetim ve düzenlemesi, BDDK'nın sorumluluğuna geçmiştir. Banka dışı mali kurumlara yönelik olarak BDDK tarafından hazırlanan "Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkındaki Yönetmelik", 2006 yılında yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.⁶⁸ Bu ve ilgili diğer düzenlemeler, bankacılık dışı mali kesimin daha etkili bir yapıda faaliyet göstermesine katkı sağlayacaktır.
- Bankacılık sektörünün toplam kredilerinin milli gelire oranı finansal derinleşmenin temel göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu oran 2005 yılında %31 iken, 2006'da %38'e yükselmiştir. Makro ekonomik göstergelerdeki ve ekonomik beklentilerdeki olumlu gelişmeler ve bankacılık sektörünün büyüme performansı sonucu kredi portföyünün artması, bu artışta etkili olmuştur. Sektörün kullandığı toplam krediler 2006 yılında, bir önceki yıl sonuna göre %40 artarak yaklaşık 153 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Aynı dönemde bireysel krediler %51 artarken, ticari ve kurumsal kredilerdeki artış %35

⁶⁷ SPK'nin 12.10.2006 tarih ve 45/1286 sayılı Kararı.

⁶⁸ Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik (R.G.10.10.2006/26315).

düzeyinde gerçekleşmiştir. Bireysel krediler içerisinde, konut kredilerinde son yıllarda görülen artış eğilimi devam etmektedir. 2006 yılında yaklaşık %80 oranında artan konut kredilerinin, toplam kredi portföyü içindeki payı %8'den %11'e yükselmiştir. Bu gelişmeler ışığında, bankacılık sektörü, aracılık fonksiyonunu 2006 yılında daha etkili bir şekilde gerçekleştirmiş ve mevduatın krediye dönüşüm oranı 2005 yılında %62 iken, 2006 yılında %71'e yükselmiştir.

- Konut Finansmanı Sistemine ilişkin hukuki düzenleme, Mart 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir.⁶⁹
 - Söz konusu düzenleme esas itibarıyla, konut finansmanı amacıyla tüketicilere fon kullandıran finansal kuruluşların, yeni sermaye piyasası araçları olarak tanımlanan ipotek teminatlı menkul kıymetler ve konut finansmanı fonları aracılığıyla sermaye piyasalarından uzun vadeli fon temin etmelerini sağlayarak; bir yandan konut alıcılarının daha uygun koşullarda borçlanmalarını, diğer yandan da sermaye piyasalarının gelişmesini amaçlayan bir takım düzenlemelere yer vermektedir.
 - Orta ve uzun vadede, nitelikli konut üretiminin artmasını ve planlı kentleşmenin yaygınlaşmasını da beraberinde getirecek olan söz konusu düzenlemeler, Sermaye Piyasası Kanunu, İcra ve İflas Kanunu, Tüketiciyi Koruma Kanunu, Finansal Kiralama Kanunu, Toplu Konut Kanunu ve muhtelif vergi kanunlarında çeşitli değişiklikler yapılarak gerçekleştirilmiştir. Kanunla getirilen yeni finansal araçlar ve kurumlar, sermaye piyasalarında ürün çeşitliliğinin artmasını sağlayacak ve gerek kurumsal gerekse bireysel yatırımcılar için yeni yatırım alternatifleri yaratacaktır. Bu araçlar özellikle, yapıları itibarıyla uzun vadeli yatırım araçlarına yatırım yapmak isteyen sigortacılık sektörü ile bireysel emeklilik sektörünün ihtiyaçlarını karşılamada önemli katkılar sağlayacaktır.
 - Yine bu Kanun ile, İMKB'de yapılan iş ve işlemler nedeniyle alınan kotasyon, tescil ve kurtaj ücretlerinden borsa yönetimine ödenecek borsa payları ve SPK tarafından yapılan tescil ve kayıtlar nedeniyle alınan ücretler üzerinden (%50 oranında) alınan finansal faaliyet harcı ve tüm sermaye piyasası araçlarının ihracı ile ilgili olarak alınan damga vergisi kaldırılmıştır. İşlem maliyetlerinin düşürülmesine imkan tanıyan bu değişiklikler, sermaye piyasaları açısından önemli ilerlemeler olarak kabul edilmektedir.
- AB normlarına uygun ve uluslararası standartlarla uyumlu olarak hazırlanan Sigortacılık Kanunu Tasarısı'nın yasalama süreci devam etmektedir. Kanun Tasarısı'nın temel amacı, Türkiye'de sigortacılığın geliştirilmesini sağlamak, sigorta sözleşmelerinde yer alan kişilerin hak ve menfaatlerini korumaktır. Ayrıca Kanun, sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözümlenmesine yönelik sigorta tahkim sistemi ile acente ve eksperlerin mesleki örgütlenmesine ilişkin yeni hükümler içermektedir.

Konut Finansmanı Sistemine ilişkin hukuki düzenleme, Mart 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

AB normlarına uygun ve uluslararası standartlarla uyumlu olarak hazırlanan Sigortacılık Kanunu Tasarısının yasalama süreci devam etmektedir.

⁶⁹ 5582 sayılı Konut Finansmanı Sistemine İlişkin Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (R.G. 06.03.2007/26454).

I.11 Yatırım Tanıtım ve İletişim Etkinliklerinin Geliştirilmesi

Yatırım tanıtım ve iletişim konusunda etkin bir kurumsal kapasite oluşturulması, YDK'nin tüm toplantılarında Konsey üyeleri tarafından önemli bir gereksinim olarak gündeme gelmiştir. Bu ihtiyacı karşılamak üzere 2006 yılında önemli adımlar atılmıştır.

Temmuz 2006'da, Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı kurulmuştur.

Türkiye Yatırım Portalı (InvestinTurkey) Mayıs 2006 itibarıyla erişime açılmıştır.

- Türkiye'nin yatırım tanıtım ve iletişim konusunda ihtiyaç duyduğu fonksiyonu yürütmek üzere Temmuz 2006 tarihinde çıkarılan Kanunla "Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı" kurulmuştur.⁷⁰ Ajans, uluslararası yatırımcıların Türkiye'de yatırım yapmalarını özendirmeye yönelik yatırım destek ve tanıtım stratejilerinin belirlenmesi ve uygulanmasını gerçekleştirecektir. Söz konusu Ajansın, kuruluş çalışmalarına ilişkin ikincil mevzuat çalışmaları tamamlanma aşamasındadır.⁷¹

- Ulusal ve uluslararası yatırımcılara Türkiye'deki yatırım ortamıyla ilgili güncel bilgi sunmayı hedefleyen Türkiye Yatırım Portalı (InvestinTurkey), Mayıs 2006 tarihinde kullanıcıların hizmetine açılmıştır.⁷² Portal, ilk 10 ayda yaklaşık 190.000 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Yine aynı dönem itibarıyla Türkiye Yatırım Portalı'na bırakılan yaklaşık 150 adet yatırımcı talebi cevaplandırılmıştır.
- İş kurma, yatırım teşvikleri, çalışma izinleri, vergiler gibi yatırım ortamına ilişkin on iki konu başlığı altında kapsamlı bilgiler içeren "Yatırım Ortamı Bilgi Dokümanları Seti" yayımlanmıştır. Yayımlanan bu set, yaygın bir dağıtım faaliyeti sonucunda yurt dışındaki yaklaşık 60 temsilciliğe ulaştırılmıştır. Söz konusu dokümanların güncellenmesine yönelik çalışmalara devam edilmektedir.

70 5523 sayılı Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Kurulması Hakkında Kanun (R.G.04.07.2006/26218).

71 Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Muhasebe Yönetmeliği (R.G. 25.01.2007/ 26414); Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Mal ve Hizmet Alımları ile Yapım İşleri Hakkında Yönetmelik (R.G. 10.02.2007/ 26430); 2007/11834 sayılı Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Kurulması Hakkında Kanunun Uygulanmasına Dair Bakanlar Kurulu Kararı.

72 www.investinturkey.gov.tr.

1.12 Kayıt Dışı Ekonominin Azaltılmasına Yönelik Çalışmalara Devam Edilmesi

Üçüncü YDK toplantısında Konsey üyeleri, vergi politikası reformlarının hızlandırılması hususunda gösterilen kararlılıktan ve başarılı uygulamalardan duydukları memnuniyeti dile getirmişlerdir. Vergi sisteminin yapılandırılmasına yön veren temel ilkeler arasında yer alan kayıt dışı ekonomi ile mücadele konusuna yönelik olarak, Ekonomik Reform Programı kapsamında önemli tedbirler alınmaktadır:

- Akaryakıt istasyonu işletmeciliğinde kayıt dışılığı önlemek üzere, akaryakıt pompalarının ödeme kaydedici cihazlara bağlanması zorunlu kılınmıştır.⁷³ Ayrıca, akaryakıt pompalarına konan yazar kasaların yakıt alan taşıtları otomatik olarak tanımalarını sağlayacak taşıt tanıma sistemlerinin kurulması için çalışmalar sürdürülmektedir. Diğer yandan, yurt içinde pazarlanacak akaryakıtta ulusal marker eklenmesi uygulaması Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) tarafından 2007 yılında başlatılmış olup, piyasadaki denetimler artırılarak devam etmektedir.⁷⁴
- Tütün ve alkollü içeceklerde bandrol uygulaması zorunluluğu getirilmiştir.⁷⁵ Böylece, bu piyasalardaki rekabet ortamının eşitliği sağlanmış olacaktır.
- Nakit ekonomisinin daraltılması ve ödemelerin kaydileştirilmesi amacıyla 8.000 YTL'nin (yaklaşık 5.574 ABD doları) üzerindeki ödemelerin bankacılık sistemi aracılığıyla gerçekleştirilmesi zorunlu hale getirilmiştir.⁷⁶
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı başkanlığında, ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikte sivil toplum kuruluşları ve sendikaların katılımıyla "Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele Projesi (KADİM)"⁷⁷ yürürlüğe konmuştur. Proje, Türkiye'de kayıt dışı istihdama neden olan faktörlerin ortadan kaldırılarak kayıtlı istihdamın yaygınlaştırılmasını hedeflemektedir. Proje kapsamında:
 - Bilgilendirme ve bilinçlendirme,
 - Mevzuat değişikliklerinin yapılması,
 - Bürokratik işlemlerin azaltılması,
 - Denetimin etkin ve caydırıcı olarak uygulanması,
 - Kurumlar arası koordinasyonun sağlanması,
 alanlarında faaliyetler yürütülecektir.

Akaryakıt sektöründe kayıt dışılığı önlemek üzere yurt içinde pazarlanacak akaryakıtta ulusal marker uygulaması başlatılmıştır.

"Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele Projesi (KADİM)" yürürlüğe konmuştur.

73 Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliğ (Seri No:58) (R.G. 30.11.2003/25302); Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliğ (Seri No:67) (R.G. 04.02.2006/26070).

74 Petrol Piyasasında Ulusal Marker Uygulamasına İlişkin Yönetmelik (R.G. 12.04.2006/26137).

75 1 Sıra No'lu Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerde Bandrollü Ürün İzleme Sistemi Genel Tebliği (R.G. 17.03.2007/26465).

76 Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 332) (R.G. 27.04.2004/25445).

77 Başbakanlık Genelgesi (R.G. 04.10.2006/26309).

- Sosyal Güvenlik Reformu kapsamında, yerel denetimlerden daha etkili sonuçlar sağlaması beklenen sistem denetimi yaklaşımının benimsenmesi ve tüm nüfusu kapsayacak, sigortalı bilgilerinin eksiksiz yer aldığı merkezi bir veri tabanı kurulması hedeflenmektedir. Bu çerçevede, çeşitli bilgi sistemleri, hizmet merkezleri ve ilgili kurum ve kuruluşlarla iletişim ağı kurularak çapraz kontrollerle kayıt dışı çalışanlar tespit edilebilecektir. Sigortalılar ve hak sahiplerinin, sosyal güvenlik sicil numarası olarak T.C. Kimlik Numarasını kullanmaları da sağlanarak istihdamın kayıt altına alınması kolaylaştırılacaktır.
- 2007 yılından itibaren 3.400 adet sosyal güvenlik kontrol memurunun kademeli olarak görevlendirilmesi suretiyle etkin bir denetim sistemi oluşturulacaktır.⁷⁸ Emekli Sandığı, BAĞ-KUR, SSK Teftiş ve Sigorta Teftiş Kurulu Başkanlıkları; Rehberlik ve Denetim Başkanlığı adı altında birleştirilerek daha etkin bir denetim mekanizması oluşturulmuştur. Denetimin cezalandırıcı yönünden ziyade rehberlik ve eğitim yönü ağırlık kazanacaktır.

78 YÖİKK Teknik Komite Eylem Planları, Şubat 2007, s.13.

II. TÜRKİYE' DE YATIRIM ORTAMINI ETKİLEYEN DİĞER GELİŞMELER

II.1 Vergi Politikası Reformu

İlk iki YDK toplantısında Konsey üyeleri tarafından; daha basit ve anlaşılır bir vergi sisteminin oluşturulması, Türkiye'nin rekabet gücünü artıracak bir unsur olarak gündeme getirilmiştir. Bu konuda Ekonomik Reform Programı'nda gerçekleştirilmesi öngörülen Vergi Politikaları faaliyetleri çerçevesinde vergi sisteminin yapılandırılmasına yönelik strateji;

- vergi sisteminin ekonomik-sosyal politikalarla ve piyasa mekanizması ile uyumlu olması,
- vergi güvenliğinin güçlendirilmesiyle kayıtlı ekonomiye geçişin hızlandırılması,
- vergi tabanının genişletilmesi suretiyle vergi oranlarının zamanla düşürülmesi,
- vergi sisteminin uluslararası eğilimlere ve rekabet şartlarına uygun olarak günün ihtiyaçlarına cevap verebilmesi ve
- bütün bunların sonucunda vergide adalet ve eşitliğin sağlanması

ilkelerine dayalı olarak yürütülmektedir. Söz konusu strateji kapsamında 2006 yılında önemli politikalar uygulamaya konmuştur.

- Menkul kıymetlerden gelir elde edenler açısından beyanname verme yükümlülüğü kaldırılırken, tevkifat oranları düşürülmüştür.⁷⁹ Yapılan değişiklikle, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım-satımı, alım-itfası, dönemsel getirileri ve ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler ile yatırım fonlarının katılma belgelerinin alım-satım kazançları üzerinden; tam mükellefler için %10 vergi tevkifatı yapılmaktadır. Söz konusu gelir ve kazançlar üzerinden dar mükelleflere herhangi bir vergi tevkifatı uygulanmamaktadır. Diğer taraftan, tam mükellef-dar mükellef ayrımı olmaksızın, mevduat faizleri ve repo gelirleri üzerinden ise %15 oranında vergi tevkifatı yapılmaktadır. Bu düzenlemelerle birlikte, menkul kıymetlerin vergilendirme sistemi basitleştirilmiş ve tevkif yoluyla alınan vergiler mükellefler açısından nihai vergi haline getirilmiştir. Tevkifat yükümlülüğü bankalar ve aracı kurumlar tarafından yerine getirildiği için, gelir elde edenler açısından beyanname verme yükümlülüğü bulunmamaktadır.
- Gelir ve kurumlar vergisinde yapılan oran indirimlerine paralel olarak tevkifat oranlarında da indirim yapılmıştır:
 - Başta telif ve patent haklarının satın alınması esnasında yapılan ödemeler nedeniyle uygulanan tevkifat olmak üzere, kurumlar vergisi oranından yüksek olan tevkifat oranları kurumlar vergisi oranı seviyesine çekilmiştir.⁸⁰

79 22.07.2006 tarih ve 10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (R.G. 23.07.2006/26237).

80 20.12.2006 tarih ve 11447 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (R.G. 30.12.2006/26392).

Vergi iadesi uygulaması yerine getirilen asgari geçim indirimi uygulaması, 1 Ocak 2008 tarihinden itibaren elde edilen gelirler için geçerli olacaktır.

%30 olan Kurumlar Vergisi oranı, 1 Ocak 2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere %20'ye indirilmiştir.

- Diğer taraftan gelir ve kurumlar vergisi oranlarında yapılan indirimlere paralel olarak birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarım işlerinde %5 olan tevkifat oranı %3 olarak yeniden belirlenmiştir.⁸¹
- ▶ Gelir Vergisi Kanunu'nda değişiklik yapılmasını öngören yasal düzenleme, 4 Nisan 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir.⁸² Buna göre, asgari geçim indirimi uygulaması 1 Ocak 2008 tarihinden itibaren elde edilen gelirler için geçerli olacaktır. Bu uygulama ile ücretler üzerindeki vergi yükü bakımından OECD ülkeleri sıralamasında Türkiye, 5 basamak ilerleme kaydedecektir. Söz konusu Kanun ile;
 - AB müktesebatıyla uyumlu, başta OECD ülkeleri olmak üzere modern vergi kanunlarının çoğunda yer alan ve aile olgusunu dikkate alarak vergilendirmeyi esas alan ücretlilerde asgari geçim indirimi müessesesi gelir vergisi sistemine dahil edilmektedir.
 - Modern vergi sistemlerinde yer alan ve yeni Kurumlar Vergisi Kanunu'na dahil edilen transfer fiyatlandırması, örtülü sermaye, zararlı vergi rekabeti uygulamaları ile mücadeleye yönelik düzenlemeler, Gelir Vergisi Kanunu'nda da yer almıştır.
- ▶ Vergi sisteminde önemli düzenlemeler içeren Kurumlar Vergisi Kanunu yürürlüğe girmiştir.⁸³
 - %30 olan Kurumlar Vergisi oranı, 1 Ocak 2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere %20'ye indirilmiştir. Türkiye'nin yatırım cazibesi bakımından birçok ülke karşısındaki rekabet gücünü büyük ölçüde artırması beklenen yeni düzenlemeyle temel olarak vergi yükünün azaltılması ve kayıt dışına yönelmelerin engellenmesi hedeflenmiştir. Bu oran indirimiyle birlikte kar payı üzerinden alınan vergi dahil toplam vergi yükü yerli yatırımcılar için %44'ten %34'e, yabancı yatırımcılar için %37'den %32'ye inmiş bulunmaktadır. Böylelikle Türkiye, OECD ülkeleri arasında en düşük vergi yüküne sahip ilk 5 ülke arasına girmiştir.
 - Zararlı vergi rekabeti uygulamalarıyla mücadele ve kontrol edilen yabancı kurum kazançlarıyla ilgili vergisel düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda; tam mükellefiyete tabi kurumların yurt dışı faaliyetlerine yönelik vergileme prensipleri titizlikle irdelenmiş, zararlı vergi rekabeti uygulamalarıyla mücadele ve kontrol edilen yabancı şirket kazançları konularında modern vergi kanunlarında yer alan müesseseler sistem kapsamında tesis edilmiştir.
 - Transfer fiyatlandırması uygulamalarına ilişkin olarak OECD rehberinde yer alan prensipler çerçevesinde gerekli yasal düzenleme yapılmıştır. Örtülü sermaye düzenlemeleri de OECD ülkelerindeki uygulamalarla paralel hale getirilmiş olup, konu ile ilgili ikincil mevzuat çalışmaları devam etmektedir.
 - Yurt dışında elde edilerek Türkiye'de vergilendirilen kurum kazançlarından mükerrer vergi alınması önlenmiştir. Yabancı ülkelerde elde edilerek Türkiye'de genel sonuç hesaplarına intikal ettirilen kazançlardan mahallinde ödenen

81 20.12.2006 tarih ve 11449 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (R.G. 29.12.2006/26391).

82 5615 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (R.G. 04.04.2007/26483).

83 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (R.G. 21.06.2006/26205).

kurumlar vergisi ve benzeri vergilerin, Türkiye'de bu kazançlar üzerinden tarh olunan kurumlar vergisinden mahsup edilmesi mekanizması geliştirilmiştir. Yurt dışındaki inşaat ve onarma işleri için ilgili ülke mevzuatı gereğince zorunlu olarak o ülkede kurulan şirketlerin (iştiraklerin) kazançları istisna kapsamına alınmıştır.

- Katma Değer Vergisi (KDV) Kanunu ile Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) Kanunu'nda yer alan düzenlemelerle birlikte,
 - İhracatın ve yatırımın artırılmasına yönelik teşvikler sağlanmıştır. Bu kapsamda;
 - İhraç malı taşıyan araçlara motorin tesliminde KDV ve ÖTV'den istisna sağlanmıştır. İhracat rejimi kapsamında yurt dışına çıkarılacak eşyayı taşıyan kamyon, çekici ve soğutucu ünitesine sahip yarı römorkların depolarına yalnızca yurt dışına çıkışlarında yapılacak motorin teslimi KDV'den ve ÖTV'den istisna edilmiştir.⁸⁴ Böylece, yatırımcıların girdi maliyetleri düşürülerek yurt dışı rekabet güçlerinin artırılmasına katkı sağlanmıştır.
 - Limanlar ve hava meydanlarına ilave olarak, limanlara bağlantı sağlayan demir yolu hatlarının inşası, yenilenmesi ve genişletilmesi işlerini fiilen yapan ve yaptıran mükellefler ile genel bütçeli idarelere bu işlere ilişkin olarak yapılan mal teslim ve inşaat taahhüt işleri KDV'den istisna edilmiştir.⁸⁵
 - Tekstil ve konfeksiyon sektörü ile ilgili mal teslimlerinde uygulanan KDV oranı %18'den %8'e indirilmiştir.⁸⁶ Böylece, başta tekstil ve konfeksiyon sektörü olmak üzere, ilgili birçok sektörde üretim maliyetleri düşürülerek yatırımcıların finansman açısından desteklenmesi amaçlanmıştır. Söz konusu sektörlerde üretim maliyetleri düşürülen ürünlerin fiyat açısından yurt dışı piyasada rekabet gücü artacaktır.
 - KDV iadeleri konusunda iyileştirici düzenlemeler yapılarak, iade alacaklarının SSK primleri gibi, doğal gaz ve elektrik borçlarına da mahsubuna imkan sağlanmıştır. Böylelikle, yatırımcılar açısından daha geniş bir mahsuben iade imkanı getirilmiştir.⁸⁷
- 2004 yılında uygulaması başlatılan yatırımların ve istihdamın artırılmasına yönelik teşvik tedbirleri⁸⁸ kapsamında 49 ilde gelir vergisi stopajı, sigorta primi işveren hissesi ve enerji desteği teşviklerinden yararlanan yatırımlar için öngörülen yatırım tamamlama süresi, 31 Aralık 2009 tarihine kadar kademeli olarak uzatılmıştır.⁸⁹ Buna göre, Kanun kapsamına giren illerdeki yeni yatırımlardan; 31 Aralık 2007 tarihine kadar tamamlananlar için 5 yıl; 31 Aralık 2008 tarihine kadar tamamlananlar için 4 yıl; 31 Aralık 2009 tarihine kadar tamamlananlar için 3 yıl süre ile vergi, sigorta primi ve enerji desteği teşviklerinden yararlanma imkanı getirilmiştir.

84 5493 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununda, Katma Değer Vergisi Kanununda ve Petrol Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (R.G. 02.05.2006/26156).

85 5538 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (R.G. 12.07.2006/26226).

86 06.03.2006 tarih ve 10138 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (R.G. 08.03.2006/26102).

87 Katma Değer Vergisi Genel Tebliğ (Seri No:99) (R.G. 11.07.2006/26225).

88 Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (R.G. 06.02.2004/25365).

89 5568 sayılı İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (R.G. 30.12.2006/26392).

Bugüne kadar Türkiye ile 72 ülke arasında Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması imzalanmış olup, bunlardan 65'i yürürlüğe girmiştir.

- 2007 yılı Nisan ayında yapılan yasal düzenleme⁹⁰ ile söz konusu 49 ilde;
 - 1 Nisan 2005 tarihinden itibaren yeni işe başlayan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin gelir vergisi stopajı teşviki, sigorta primi işveren hissesi teşviki, bedelsiz yatırım yeri tahsisi ve bazı faaliyet alanlarında enerji desteğinden yararlanabilmesi için çalıştırılması zorunlu olan işçi sayısı 30'dan 10'a düşürülmüştür. Ayrıca, enerji desteğinden faydalanabilecek faaliyet kollarına organik ve biyoteknolojik tarım ile kültür mantarı yetiştiriciliği ve kompostu da dahil edilmiştir.
 - 1 Nisan 2005 tarihinden önce işe başlamış olan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinden asgari 10 işçi çalıştıranların, işyerlerinde fiilen çalışan işçiler için de yukarıda belirtilen teşvik ve desteklerden yararlanabilme imkanı getirilmiştir.
 - Ayrıca, Gökçeada ve Bozcaada'daki işletmeler için de gelir vergisi stopajı teşviki, sigorta primi işveren hissesi teşviki ve enerji desteğinden 5 yıl süre ile yararlanma imkanı getirilmiştir.
- Bugüne kadar Türkiye ile 72 ülke arasında Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması imzalanmış olup, bunlardan 65'i yürürlüğe girmiştir. Türkiye ile Sudan, Tayland, Lüksemburg, Estonya ve İran arasında imzalanan Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları, 1 Ocak 2006 tarihi itibarıyla; Fas, Lübnan, Güney Afrika Cumhuriyeti ve Portekiz ile imzalanan anlaşmalar ise 1 Ocak 2007 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlamıştır.

Tablo 10: Türkiye ile Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması Bulunan Ülkeler

Taraf Devlet	Yürürlük Tarihi	Taraf Devlet	Yürürlük Tarihi	Taraf Devlet	Yürürlük Tarihi
1 Avusturya	24.09.1973	23 Makedonya	28.11.1996	45 Hırvatistan	18.05.2000
2 Norveç	30.01.1976	24 Arnavutluk	26.12.1996	46 Moldova	28.07.2000
3 Güney Kore	25.03.1986	25 Cezayir	30.12.1996	47 Singapur	27.08.2001
4 Ürdün	03.12.1986	26 Moğolistan	30.12.1996	48 Kırgızistan	20.12.2001
5 Tunus	28.12.1987	27 Ç.H.C.	30.12.1996	49 Tacikistan	26.12.2001
6 Pakistan	08.08.1988	28 Hindistan	30.12.1996	50 Çek Cumh.	16.10.2003
7 Romanya	15.09.1988	29 Malezya	31.12.1996	51 İspanya	18.12.2003
8 Hollanda	30.09.1988	30 Mısır	31.12.1996	52 Bangladeş	23.12.2003
9 İngiltere	25.10.1988	31 Polonya	01.04.1997	53 Letonya	23.12.2003
10 Finlandiya	30.12.1988	32 Türkmenistan	24.06.1997	54 Slovenya	23.12.2003
11 K.K.T.C.	30.12.1988	33 Azerbaycan	01.09.1997	55 Yunanistan	05.03.2004
12 Fransa	01.07.1989	34 Bulgaristan	17.09.1997	56 Suriye	21.08.2004
13 Almanya	31.12.1989	35 Özbekistan	30.09.1997	57 Tayland	13.01.2005
14 S.Arabistan	09.08.1990	36 ABD	19.12.1997	58 Lüksemburg	18.01.2005
15 İsveç	18.11.1990	37 Beyaz Rusya	29.04.1998	59 Sudan	31.01.2005
16 Belçika	08.10.1991	38 Ukrayna	29.04.1998	60 Estonya	21.02.2005
17 Danimarka	20.06.1993	39 İsrail	27.05.1998	61 İran	27.02.2005
18 İtalya	01.12.1993	40 Slovakya	02.12.1999	62 Fas	18.07.2006
19 B.A.E.	26.12.1994	41 Kuveyt	13.12.1999	63 Lübnan	21.08.2006
20 Japonya	28.12.1994	42 Rusya	31.12.1999	64 Güney Afrika	
21 Macaristan	09.11.1995	43 Endonezya	06.03.2000	Cumhuriyeti	06.12.2006
22 Kazakistan	18.11.1996	44 Litvanya	17.05.2000	65 Portekiz	18.12.2006

Kaynak: Maliye Bakanlığı

90 5615 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (R.G. 04.04.2007/26483).

II.2 Eğitim ve Öğretime Daha Fazla Yatırım Yapılması

Eğitim hizmetleri 2004 yılından itibaren merkezi yönetim bütçesinden en fazla kaynak tahsis edilen kamu hizmeti olmuştur. 2006 yılında eğitim hizmetleri için bütçeden %12,4'lük bir pay ayrılmıştır. Eğitime sağlanan kaynaklardaki artış, Türkiye'nin eğitim sistemi göstergelerindeki gelişmelere de yansımaktadır.

- 2005-2006 öğretim yılında okullaşma oranları ortaöğretimde %81'den %85,2'ye, yükseköğretimde %38,4'ten %43,4'e çıkmıştır.⁹¹

Tablo 11: Eğitim Kademeleri itibarıyla Öğrenci Sayıları ve Okullaşma Oranları

	2003 - 2004		2004 - 2005		2005 - 2006	
	Öğrenci Sayısı (Bin)	Okullaşma Oranı (%)	Öğrenci Sayısı (Bin)	Okullaşma Oranı (%)	Öğrenci Sayısı (Bin)	Okullaşma Oranı (%)
Okul Öncesi Eğitim*	358	13,2	435	15,3	550	19,9
İlköğretim**	10.480	96,3	10.565	95,7	10.674	95,6
Ortaöğretim**	3.015	81,0	3.047	81,0	3.259	85,2
a) Genel Lise	1.942	52,2	1.934	51,4	2.076	54,3
b) Mes. ve Teknik Eğitim	1.073	28,8	1 113	29,6	1 183	30,9
Yükseköğretim***	1.841	35,4	1.969	38,4	2.181	43,4

* 4-5 yaş nüfusuna göre hesaplanmıştır.

** Açık ilköğretim ve açık lise öğrencileri dahildir.

*** Üniversite ve diğer eğitim kurumları dahil, lisansüstü öğrenciler hariçtir. 17-20 yaş grubu için hesaplanmıştır.

Kaynak: YÖK, MEB

- Günümüz koşullarına ve gelecekte öngörülen ihtiyaçlara göre hazırlanan yeni öğretim programı, ilköğretim 1-5 sınıfları için 2005-2006, ilköğretim 6. sınıf için ise 2006-2007 öğretim yılında uygulanmaya başlanmıştır. Yenilenen öğretim programı doğrultusunda ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitapları hazırlanmış olup, öğretmenlerin yeni eğitim programına daha yüksek düzeyde uyumunu sağlamak amacıyla hizmet içi eğitim faaliyetlerine devam edilmektedir.

- Son dört yılda yaklaşık 100.280 yeni derslik yapılmış, 43.173 derslik bilgi teknolojisi sınıfı, laboratuvar, kütüphane ve ana sınıfı gibi derslik dışı eğitim hizmetlerine tahsis edilmiştir. 8 derslik ve üzeri tüm okullarda bilişim teknolojisi sınıfı kurulmuştur. Bilgi teknolojisi sınıflarının eğitimde etkin kullanımı için 23.450 okul ve kuruma genişbant internet erişim hizmeti sağlanmış olup, 2006 yılında 4.581 okul ve kurumun daha söz konusu hizmetten faydalanabilmesi için gerekli çalışmalar yürütülmüştür.

2004 yılından itibaren merkezi yönetim bütçesinden eğitim hizmetlerine ayrılan pay, kamu harcamaları arasında ilk sırada yer almaktadır.

2005-2006 öğretim yılında ortaöğretim ve yükseköğretim okullaşma oranlarındaki yükseliş dikkat çekmektedir.

91 Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), 2007 Yılı Programı, s.190.

Kurulması planlanan üniversitelerle birlikte 85'i devlet, 30'u vakıf üniversitesi olmak üzere, Türkiye'deki toplam üniversite sayısı 115'e ulaşacaktır.

- Bilişim teknolojisi araçlarının öğretim ortamlarında kullanılabilmesi için, “Bilişim Teknolojileri Formatör Öğretmen Eğitimi Programı” geliştirilmiştir. Bu Programın amacı, öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde bilişim teknolojisi araçlarını etkin ve verimli kullanmalarını sağlamaktır. Program kapsamında 180 saatlik bir kursa tabi tutularak yetiştirilen formatör öğretmenlerin her geçen gün gelişen teknolojiyi yakından takip ederek, öğrencilere bilişim teknolojileri destekli eğitim-öğretim programları sunabilmeleri hedeflenmektedir.
- Yükseköğretimdeki yoğun talebe cevap verebilmek amacıyla 2006 yılında 15 devlet üniversitesi kurulmuştur.⁹² Yeni kurulan bu 15 üniversitenin ardından 17 yeni devlet üniversitesinin kurulmasını öngören Kanun Tasarısı, 17 Mayıs 2007 tarihinde TBMM’de kabul edilmiştir. Ayrıca, 5 yeni vakıf üniversitesinin kurulmasına ilişkin Kanun yürürlüğe girmiştir.⁹³ Kurulması planlanan üniversitelerle birlikte 85’i devlet, 30’u vakıf üniversitesi olmak üzere, Türkiye’deki toplam üniversite sayısı 115’e ulaşacaktır. Diğer yandan, 2005-2006 dönemi itibarıyla toplam fakülte sayısı 663’e, 4 yıllık yüksekokul sayısı 203’e, meslek yüksekokul sayısı ise 546’ya yükselmiştir.
- Bu gelişmelere paralel olarak, 2004-2005 eğitim-öğretim yılında toplam öğretim elemanı sayısı 82.096 iken, 2005-2006 eğitim-öğretim yılında bu rakam 84.785’e ulaşmıştır. 2004-2005 eğitim-öğretim yılında toplam öğretim üyesi sayısı 14.064 iken, 2005-2006 eğitim-öğretim yılında bu sayı da 14.353’e çıkmıştır.⁹⁴
- Türkiye, 1 Nisan 2004 tarihinden itibaren AB eğitim ve gençlik programlarına başarılı ve aktif bir şekilde katılım sağlamaktadır. Yaklaşık 20.000’i “Genel Eğitim Programı”ndan olmak üzere 49.300 kişinin 2006 yılında programlardan yararlanması hedeflenmiştir.

92 5467 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu’nda ve Diğer Bazı Kanun’larda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (R.G. 17.03.2006/26111).

93 5656 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun(R.G. 18.05.2007/26526).

94 5662 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu’nda ve Diğer Bazı Kanun’larda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.

II.3 Fikri ve Sınai Mülkiyet Haklarının Korunması

2006 yılında Türkiye’de fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunması alanında, görevli kurumlar tarafından alınan idari ve yasal tedbirler kadar, toplumun ilgili kesimlerinde artan duyarlılık da yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik çabalara katkı sağlamıştır. Hak sahiplerinin son yıllarda mevcut yasal düzenlemelerin sağladığı koruma unsurlarından daha yoğun bir şekilde faydalanmaya başlamasında, bu alanda toplumsal bilinçlenmenin ve uygulamadaki etkinliğin giderek artması önemli bir rol oynamıştır.

- 2006 yılında fikri hak korsanlığı ve taklitçiliğin önlenmesi amacıyla yürütülen çalışmaların yaygınlık kazanması sonucunda ülke çapında toplam 3.787 adet operasyon gerçekleştirilmiş ve etkin denetimler sayesinde piyasaya girişi önlenen korsan ürün sayısında %40’lık

Tablo 12: Piyasaya Girişi Önlenen Korsan Ürünler

CD/VCD’ler	2.153.874	3.057.871	4.418.220
DVD’ler	59.569	317.599	414.800
Kitaplar	283.468	232.136	191.105
Video Kasetleri	675	128	1.512
Manyetik kasetler	63.595	53.783	78.442
Toplam ürünler	2.561.181	3.661.517	5.104.079

Kaynak: İçişleri Bakanlığı

- Türkiye-AB Katılım Öncesi Mali İşbirliği kapsamında “Korsanla Mücadele Çerçevesinde Fikri Mülkiyet Hakları Alanında Türkiye’nin Tam Uyumunun Desteklenmesi” başlıklı bir eşleştirme projesi 4 Mayıs 2006 tarihi itibarıyla başlatılmış olup 2007 yılı sonunda tamamlanacaktır. Projenin amaçları arasında;
 - Mevcut yasal ortamın incelenmesi ve AB’ye uyum sürecinde geliştirilmesi,
 - Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü’nün yasal, kurumsal ve teknik kapasitesinin güçlendirilmesi ve
 - AB Fikri Mülkiyet Hakları Mevzuatı hüküm ve uygulamalarını uyarlama hizmetlerinin güçlendirilmesi
 bulunmaktadır.
- Korsanla mücadeleye yönelik soruşturma ve kovuşturmalarda bandrol bilgilerinin kullanılmasını sağlayarak fikri mülkiyet haklarının takibi ve korunması konusunda etkinliği artırmak amacıyla “bandrol otomasyon sistemi” oluşturulmuştur. İnternet üzerinden erişim imkanı sağlanan söz konusu sistem, Mayıs 2006 tarihinden itibaren 81 ilde ilgili kesimler tarafından kullanılabilir hale getirilmiştir.

2006 yılında piyasaya girişi önlenen korsan ürün sayısında %40’lık bir artış görülmüştür.

Türkiye'nin Avrupa Patent Sözleşmesi'nin değiştirilmiş metnine (EPC 2000) katılımına ilişkin Kanun, Mart 2007'de yayımlanmıştır.

WIPO Telif Hakları Sözleşmesi ile WIPO İcralar ve Fonogramlar Sözleşmesi'ne Türkiye'nin Katılmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanunlar yürürlüğe girmiştir.

2006 yılında patent başvurularında yaklaşık %50'lik bir artış görülmüş olup bu başvuruların %85'i tescil edilmiştir.

- 2006 yılı içerisinde İstanbul, İzmir ve Ankara'da bulunan ihtisas mahkemelerinin sayısı Adalet Bakanlığı'nca 8'den 12'ye çıkarılmıştır. Bunlardan 5 tanesi fikri ve sınai haklar ceza mahkemesi, 7 tanesi ise fikri ve sınai haklar ihtisas mahkemesidir.
- 32 ülkenin taraf olduğu Avrupa Patent Sözleşmesine Türkiye, 1 Kasım 2000 tarihinde katılmıştır. Söz konusu sözleşmenin değiştirilmiş metnine(EPC 2000) Türkiye'nin katılımına ilişkin yasal düzenleme, Mart 2007 tarihinde yayımlanmıştır.⁹⁵
- 8 Mayıs 2007 tarihinde yürürlüğe giren yasal düzenleme ile Türkiye'nin Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı (WIPO) Telif Hakları ile WIPO İcralar ve Fonogramlar Sözleşmeleri'ne katılımı sağlanmıştır. Böylelikle, Türkiye'deki telif hakları, icra ve fonogramlara ilişkin uygulamaların uluslararası standartlara uyumu sağlanmıştır.⁹⁶
- Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun⁹⁷ ilgili hükümleri çerçevesinde kullanıcılar ile meslek birlikleri arasında telif haklarının belirlenmesi konusunda karşılaşılan problemleri gidermek üzere 13 Şubat 2007 tarihinde 4 meslek birliğinin⁹⁸ katılımıyla "Ortak Hareket Protokolü" imzalanmıştır. Söz konusu protokol kapsamında, Meslek birlikleri adına ortak lisanslama faaliyetlerinin yürütülmesi için " Meslek Birlikleri Ortak Lisanslama" birimi oluşturularak TV, radyo, umumi mahaller ve dijital kullanımların lisanslama faaliyetlerinin bu birim tarafından yerine getirilmesi sağlanmıştır. Ayrıca, meslek birlikleri tarafından başlatılacak olan tarifelerin birleştirilmesi çalışmalarının 2007 yılı Ağustos ayı sonuna kadar tamamlanmasına karar verilmiştir. Bu sürecin işlemesiyle, kullanılan telif haklarının lisanslandırma ve ödeme işlemleri tek bir ofisten yapılabilecek ve hakların korunması konusunda önemli bir açık giderilmiş olacaktır.
- Ayrıca, Türk KOBİ'lerinin inovatif yapılarının geliştirilmesi amacıyla hazırlık çalışmaları bir yılı aşkın süredir devam eden Hezarfen Projesine 14 Mart 2007 tarihinde OSTİM'de başlanılmış olup, Proje 31 Aralık 2007 tarihinde tamamlanacaktır. TPE, KOSGEB ve OSTİM OSB yönetimi ile birlikte yürütülen Hezarfen Projesinde amaç; KOBİ'lerde inovasyon altyapısının gelişimi için sınai hakların etkin kullanılması ve KOBİ'lerin inovasyoncu yapılarının işletme kültürlerine taşınması aşamalarında KOBİ'lere destek olmaktır. Hali hazırda proje uygulaması devam etmekte, kayıt yaptıran ve seçilen firmalara eğitimler verilmekte ve firmalar ile ortak çalışmalar yürütülmektedir.⁹⁹
- Son yıllarda önemli ölçüde artış gösteren, patent ve faydalı model başvuru ve tescil işlemleri, Türkiye'de fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunması konusunda ilgili kesimlerin daha bilinçli hale geldiğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır.
 - 2006 yılında gerçekleşen patent başvurularında bir önceki yıla göre yaklaşık %50'lik bir artış görülmektedir. Bu başvuruların %85'i tescil edilmiş olup, tescil edilen patent başvurusu sayısı ise bir önceki yıla göre yaklaşık %35 oranında artmıştır.

95 5598 sayılı Avrupa Patentlerinin Verilmesi İle İlgili Sözleşmenin (Avrupa Patent Sözleşmesi) Değiştirilmesine İlişkin Anlaşmaya Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun (R.G. 17.03.2007/ 26465).

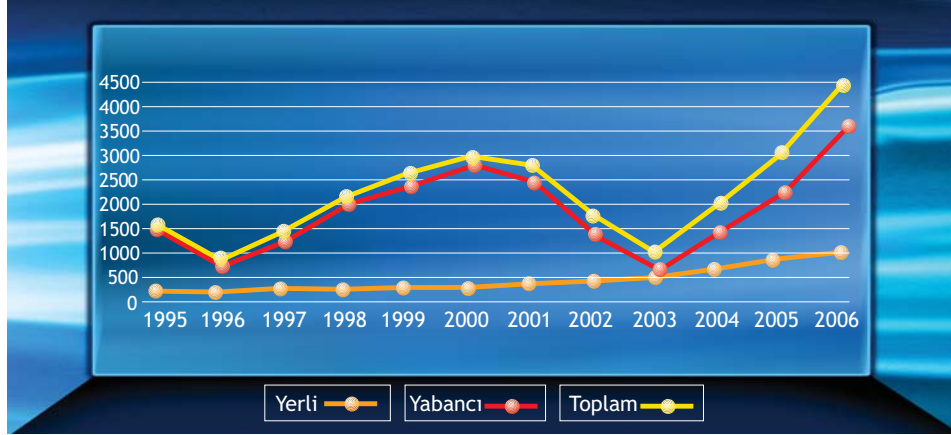
96 5646 sayılı WIPO İcralar ve Fonogramlar Andlaşmasına Katılmamızın Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun ve 5647 sayılı WIPO Telif Hakları Andlaşmasına Katılmamızın Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun (R.G. 08.05.2007/26516).

97 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (R.G. 13.12.1951/7981).

98 Türkiye Müzik Eseri Sahipleri Meslek Birliği (MESAM), Müzik Eseri Sahipleri Grubu Meslek Birliği (MSG), Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği(MÜ-YAP), Müzik Yorumcuları Meslek Birliği (MÜYOR-BİR).

99 Ayrıntılı bilgi için: <http://www.hezarfen.gov.tr>

Grafik 5: Patent Başvurularının Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: Türk Patent Enstitüsü

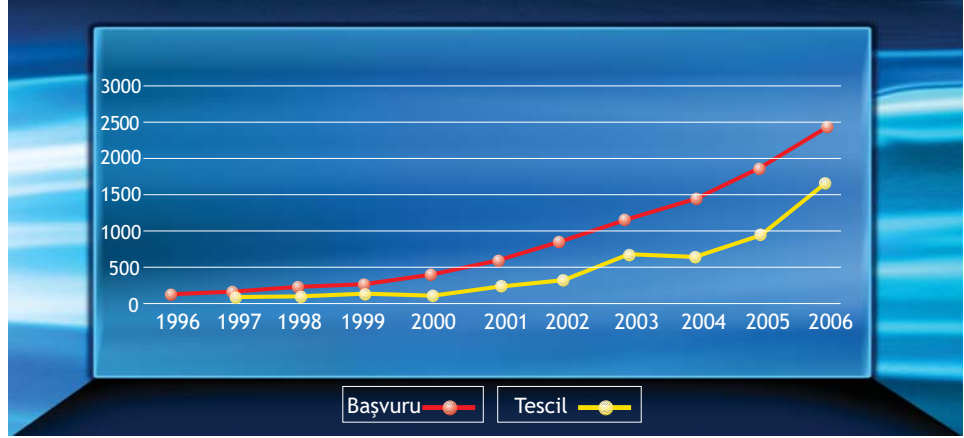
Grafik 6: Patent Tescillerinin Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: Türk Patent Enstitüsü

- 2006 yılında TPE'ye yapılan faydalı model başvurularında ise bir önceki yıla göre % 27,8'lik bir artış gerçekleşmiş olup, bu başvuruların yaklaşık %68'i tescil edilmiştir. Tescil edilen faydalı model başvurusu sayısı 2005 yılına göre yaklaşık %72'lik bir artış göstermiştir.

Grafik 7: Faydalı Model Başvurularının ve Tescillerinin Yıllara Göre Dağılımı

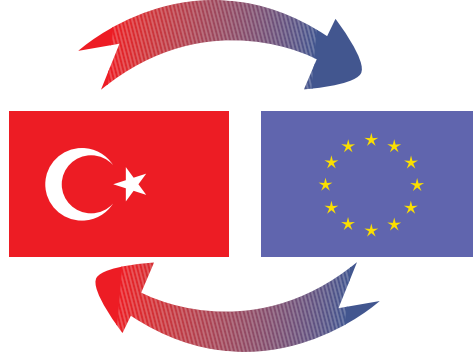

Kaynak: Türk Patent Enstitüsü

II.4 Standartların ve Düzenlemelerin AB ile Uyumlaştırılması

YDK'nin birinci toplantısında Konsey üyeleri tarafından gündeme getirilen standartların ve düzenlemelerin AB ile uyumlaştırılması konusunda yürütülen çalışmalar, AB üyelik müzakereleri kapsamında, ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinin katılımıyla devam etmektedir.

- Standartlarla ilgili olarak kabul edilen AB mevzuatının uygulamada etkinliğini sağlamak amacıyla "MEDA Programı-Türkiye'de Kalite Altyapısının Desteklenmesi (TKAD) Projesi" çerçevesinde, Türk Standartları Enstitüsü (TSE) hizmetlerinin AB ülkelerindeki benzer kuruluşların hizmet düzeyine ulaşması hedeflenmektedir. Avrupa Standardizasyon Teşkilatlarında (CEN/CENELEC) tam üyelik statüsünün sağlanması amacıyla yapılan çalışmalar neticesinde, Mart 2007 tarihi itibarıyla Avrupa Standartlarının yaklaşık %97'si Türk Standardı olarak yayımlanmıştır. Böylelikle, CEN/CENELEC'e tam üyelik ön şartlarının en önemlilerinden biri olan Avrupa Standartlarının %80'inin ulusal standart olarak kabul edilmesi kriteri karşılanmıştır.
- AB'deki "standartların ihtiyarılığı" ilkesine uygun olarak, Türkiye'de 2002 yılında 1250 olan zorunlu standart sayısı, 1 Mart 2007 tarihi itibarıyla 166'e indirilmiştir.
- TSE, Yapı Malzemeleri (89/106/EEC), Gaz Yakan Cihazlar (90/396/EEC), Asansörler (95/16/EC) ve Basınçlı Ekipmanlar (97/23/EC); Türk Çimento Müstahsilleri Birliği (TCMA-CQE) Yapı Malzemeleri (89/106/EEC); Türk Loydu Vakfı İktisadi İşletmesi de Gaz Yakan Cihazlar (90/396/EEC) ve Basınçlı Ekipmanlar (97/23/EC) Yönetmelikleri kapsamında Onaylanmış Kuruluş statüsü kazanmıştır.

Mart 2007 tarihi itibarıyla Avrupa Standartlarının yaklaşık % 97'sini, TSE tarafından Türk Standardı olarak yayımlanmıştır.

KOBİ'lerin mali yapılarının güçlendirilmesine katkıda bulunması hedeflenen Anadolu Yaklaşımı ile ilgili hukuki düzenleme Aralık 2006'da yürürlüğe girmiştir.

KOBİ'lere sıfır faizli istihdam kredisi sağlayan KOSGEB, 2006 yılında 708 KOBİ'ye toplam 54,2 milyon YTL tutarında istihdam kredisi vermiştir.

II.5 KOBİ'lerin Güçlendirilmesi ve Tedarik Zincirindeki Fonksiyonlarının Geliştirilmesi

Türkiye ekonomisinde KOBİ'lerin güçlendirilmesine yönelik faaliyetler ve bu alanında sağlanan gelişmeler, 2004 yılından bu yana Konsey üyelerinin üzerinde önemle durduğu konular arasında yer almıştır. KOBİ'lerin ekonomideki rolünün güçlendirilmesini ve sağlıklı bir gelişim göstermesini destekleyici politikalara YDK'nin üçüncü toplantısından sonrasındaki dönemde de devam edilmiştir.

- Türkiye'de KOBİ'lerin ekonomik hayatın önemli ve dinamik bir parçası olduğu gerçeği, ilgili göstergelerdeki gelişmelerle netlik kazanmaktadır. 2002 ile 2006 yılının ilk yarısını kapsayan dönemde 250 kişinin altında çalışana sahip işyeri sayısında %39 oranında artış görülmüştür.
- KOBİ'lerin finansal yapısının güçlendirilmesi ve uluslararası piyasalarda rekabet gücünün artırılmasına yönelik olarak 2006 yılında ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından çeşitli destek unsurları uygulamaya konmuştur:

- KOBİ'lerin mali yapılarının güçlendirilmesine katkıda bulunmayı hedefleyen Anadolu Yaklaşımı ile ilgili yasal düzenlemeler, Aralık 2006 ve Ocak 2007'de yürürlüğe girmiştir.¹⁰⁰ Söz konusu düzenlemeler ile KOBİ'lerin Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar ve diğer mali kurumlardan almış oldukları ve 31 Ekim 2006 tarihi itibarıyla bu kuruluşlar nezdinde donuk veya şüpheli alacaklar hesabına intikal etmiş bulunan kredi borçlarına ilişkin olarak, finansal yeniden yapılandırma çerçevesinde belirlenecek süre ve koşullarla geri ödeme yükümlülüklerini yerine getirebilmelerine olanak sağlanacaktır.
- KOSGEB tarafından KOBİ'lere uygulanan destekler, yeniden belirlenen politika ve stratejiler çerçevesinde ilk defa hedefe dayalı destekleme sistemine bağlı olarak verilmeye başlanmıştır.
- 2004 yılında alınan Bakanlar Kurulu Kararı çerçevesinde, KOBİ'lere çeşitli başlıklar altında Kredi Faiz Destekleri uygulanmaktadır.¹⁰¹ Kredi faiz desteği uygulamasına 2006 yılında da devam edilmiştir.

100 5569 sayılı Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Mali Sektöre Olan Borçlarının Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun (R.G. 30.12.2006/ 26392) ile 31 Ocak 2007 tarih ve 26420 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmalarının Onaylanması, Kabulü ve Uygulanmasına İlişkin Genel Şartlar Hakkında Yönetmelik" (R.G. 31.01.2007/ 26420).

101 2004/7131 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (R.G. 04.05.2004/25422).

- **İstihdam Kredisi:** KOBİ'lerde nitelikli ve kayıtlı iş gücü istihdamının artırılması amacıyla 2006 yılında 708 KOBİ'ye toplam yaklaşık 54 milyon YTL (yaklaşık 38 milyon ABD Doları) tutarında faizsiz istihdam kredisi desteği KOSGEB tarafından sağlanmıştır. Söz konusu krediler sayesinde 2.305 kişiye istihdam imkanı yaratılmıştır.

Tablo 13: KOBİ İstihdam Kredi Destekleri

	2005	2006
Yararlanan İşletme Sayısı	380	708
Yaratılan İstihdam	1.223	2.305
Kullanılan Kredi Miktarı (Milyon YTL)	31	54

Kaynak: KOSGEB

- **İhracat Kredisi:** KOBİ'lerin dünya pazarlarına açılmasını kolaylaştırmak amacıyla 2006 yılında, KOSGEB tarafından 2.079 adet işletmeye yaklaşık 272 milyon YTL (yaklaşık 189 milyon ABD Doları) tutarında ihracat taahhütlü faizsiz ihracat kredisi desteği sağlanmıştır.
- Ayrıca 2006 yılında deri sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'lerin OSB'ye taşınması, bilişim ve gıda sektörü için makine teçhizat kredisi konularında faiz destekleri devam etmektedir.
- KOBİ'lerin finansman kaynaklarına erişiminin kolaylaştırılmasını sağlamak amacıyla, Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı şirketlerine genel ve proje bazlı fon kurma yetkisi verilmesi için gerekli Kanun taslağının hazırlanması konusunda çalışmalar sürdürülmektedir.¹⁰²
- Kredi Kefalet Sisteminin daha etkin ve yaygın çalışmasını teminen hukuksal altyapının oluşturulması amacıyla, gerekli mevzuat çalışmaları yapılmakta ve sistemin kurumsal bir yapıya kavuşturulması planlanmaktadır.¹⁰³
- Özellikle KOBİ'lerin rekabet gücünü artırmak ve KOBİ'leri kurumsallaşmaya teşvik etmek amacıyla, DTM tarafından 1996 yılında Sektörel Dış Ticaret Şirketleri (SDŞ) modeli oluşturulmuştur. Bu kapsamda kurulan 16 adet SDŞ çeşitli sektörlerde faaliyetlerine devam etmektedir. Diğer taraftan, DTM tarafından 1995 yılından bu yana, KOBİ'lerin ve SDŞ'lerin ihracata yönlendirilmesi amacıyla çeşitli teşvik araçları kullanılmaktadır. Bu doğrultuda;
 - Yurt Dışında Milli ve Bireysel Düzeyde Gerçekleştirilen Fuar Katılımlarının Desteklenmesi,
 - Çevre Maliyetlerinin Desteklenmesi,
 - Pazar Araştırması Yardımı,

102 YOİKK Teknik Komite Eylem Planları, Şubat 2007, s.31.

103 YOİKK Teknik Komite Eylem Planları, Şubat 2007, s.32.

- Eğitim Yardımı,
- İstihdam Yardımı,
- Yurt Dışında Ofis-Mağaza Açma, İşletme ve Marka Tanıtım Yardımı,
- Ar-Ge Yardımı,
- E-ticaret sitelerine üyelik
- Türk Ürünlerinin Markalaşması Desteği

programları kapsamında, KOBİ'lerin üretim altyapısının geliştirilerek, uluslararası pazarlarda rekabet güçlerinin artırılması, ihracat faaliyetlerine yönlendirilmesi ve uluslararası pazarlarda tanınmalarının sağlanması, doğrudan pazarlama, pazarda derinleşme ve markalaşma faaliyetlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

- KOBİ'lerin bilgi teknolojilerinden faydalanması ve ileri teknoloji ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla KOSGEB tarafından kurulan TEKMER sayısı, 2006 yılında 18'den 20'ye çıkarılmıştır.
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), KOSGEB, TÜBİTAK, Türkiye Halk Bankası ve TPE girişimleri ile KOBİ'lerde girişimciliğin desteklenmesi, kurumsallaşmanın güçlendirilmesi, uluslararası pazarlara açılımın teşvik edilmesi ve sosyal sorumluluk, işçi sağlığı ve iş güvenliği gibi konularda bilgi eksikliğinin giderilmesi amacıyla KOBİ Bilgi ve Eğitim Fuarları düzenlenmeye başlanmıştır. Söz konusu alanlarda faaliyet gösteren tüm kurum ve kuruluşları bir araya getirmeyi amaçlayan bu fuarların 2007 yılında ülke çapında 17 ilde düzenlenmesi planlanmaktadır.
- KOBİ'lerde patent konusunda farkındalık yaratmak ve Türkiye'nin ulusal ve uluslararası patent başvurularının sayısını artırmak amacıyla, 23 Ağustos 2006 tarihinde TÜBİTAK ve TPE arasında bir protokol imzalanmıştır. TÜBİTAK ve TPE işbirliğinde gerçekleştirilen patent başvurusu teşvik sisteminin esasları, ilgili ikincil mevzuatta patent teşvikleri konusunda yapılan değişikliklerle belirlenmiştir.¹⁰⁴ Söz konusu protokol çerçevesinde Türkiye'de gerçekleştirilen özgün çalışmalar sonunda ortaya çıkan patentler için patent başvurularının yapılması teşvik edilmektedir. Bu bağlamda, TPE'ye yapılacak patent başvurularının masraflarının destek kapsamındaki miktarları, TÜBİTAK tarafından karşılanmaktadır. Şubat 2007 itibarıyla, TÜBİTAK Fikri Haklar Ofisine gönderilen patent teşvik başvurularından 43 tanesi kabul edilmiştir.

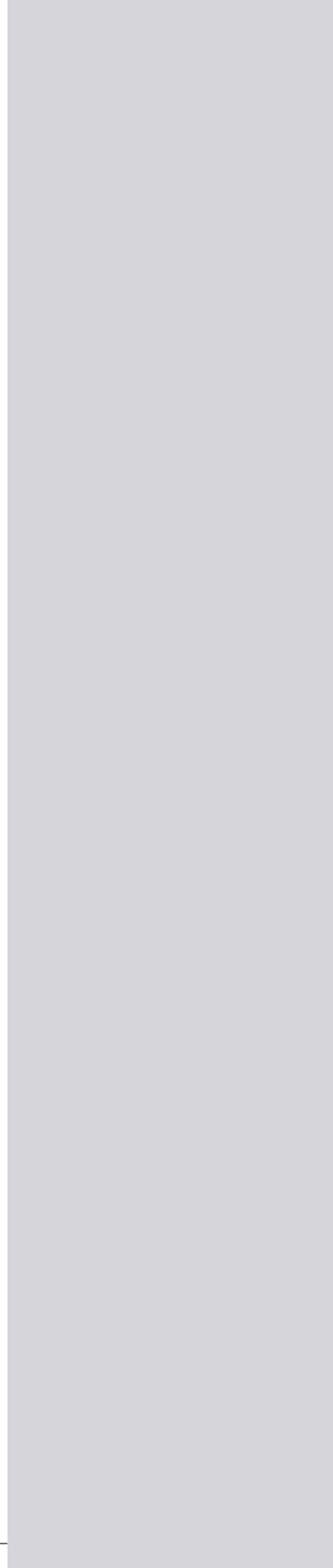
Tablo 14: TÜBİTAK Fikri Haklar Ofisine Gönderilen Patent Teşvik Başvuruları

	Kabul Edilen Başvuru Sayısı	İncelemesi Devam Eden Başvuru Sayısı
Ulusal Geri Ödemesiz Patent Desteği	16	40
Uluslararası Geri Ödemesiz Patent Desteği	26	7
Uluslararası Geri Ödemeli Patent Desteği	1	3

Kaynak: Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 15. Toplantısı - Gelişmelere İlişkin Değerlendirmeler ve Kararlar Raporu

104 TÜBİTAK Proje Teşvik ve Destekleme Esaslarına İlişkin Yönetmelik (R.G. 21.09.2006/26296).

NOTLAR

A large rectangular area on the right side of the page, filled with horizontal white lines on a light grey background, intended for handwritten notes.

A large rectangular area with a light gray background and horizontal white lines, intended for handwritten notes.

A large rectangular area with a light gray background and horizontal white lines, intended for notes or text.

A large rectangular area with a light gray background and horizontal white lines, intended for handwritten notes.

A large rectangular area with a light gray background and horizontal white lines, intended for handwritten notes.

A large, light gray rectangular area with horizontal white lines, serving as a template for notes or text. The lines are evenly spaced and extend across the width of the gray area. The gray area is positioned in the center of the page, below the header and above the footer.

A large rectangular area with a light gray background and horizontal white lines, intended for handwritten notes.